

Conferința științifică internațională

**PATRIMONIUL CULTURAL DE IERI –
IMPLICAȚII ÎN DEZVOLTAREA SOCIETĂȚII
DURABILE DE MÂINE**

**CULTURAL HERITAGE OF YESTERDAY –
CONTRIBUTION TO THE DEVELOPMENT
OF A SUSTAINABLE SOCIETY OF TOMORROW**

Iraida Ciobanu, *Alma Mater*, 2022, u/p, 80×80 cm

Program și rezumatele comunicărilor

Iași-Chișinău, 22 februarie 2022

ediția a V-a

**organizată în cadrul Programului de Stat
„Cultura promovării imaginii orașelor din Republica Moldova
prin intermediul artei și mitopoeticii”**

Conferință științifică internațională „Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine” (ediția a V-a), Iași-Chișinău, 22 februarie 2022. Eveniment organizat în cadrul proiectului 20.80009.0807.19 „Cultura promovării imaginii orașelor din Republica Moldova prin intermediul artei și mitopoeticii” (director de proiect dr. hab. Aliona Grati), prioritatea strategică „Provocări societale”, Universitatea de Stat din Moldova.

Programul și tezele comunicărilor sunt editate sub auspiciile revistei științifice „Authentication and Conservation of Cultural Heritage. Research and Technique”, Iași, redactor-șef profesor dr. habil. Nicoleta Vornicu.

Comitetul științific/organizatoric: dr. hab. Liliana Condraticova (AȘM/USM), profesor, dr. habil. Nicoleta Vornicu (Centrul Mitropolitan de Cercetări TABOR, Iași), mem. cor. Svetlana Cojocaru (AȘM), dr. hab. Aurelia Hanganu (USM), dr. hab. Aliona Grati (USM), dr. Natalia Procop (AȘM/USM), dr. Alla Ceastina (USM), dr. Marius-Adrian Nicoară (Institutul European pentru Cercetări Multidisciplinare, Buzău), dr. Valentina Ursu (UPS „Ion Creangă”), dr. Marina Miron (USM), dr. Ludmila D. Cojocaru (USM/MNIM), dr. Diana Dementieva (USM), dr. Adela Kovács (Muzeul Județean Botoșani), dr. Maria Geba (Complexul Muzeal Național „Moldova”, Iași), dr. Cristina Bibire (Centrul Mitropolitan de Cercetări TABOR, Iași), dr. Florentina Nițu (Universitatea din București), dr. hab. Olena Fedorciuk (Institutul de Etnologie al Academiei Naționale de Științe a Ucrainei, Lviv), dr. Tudor Braniște (AȘM), dr. Liliana Platon (UTM), dr. Mirela-Fernanda Zaltariov (Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni”, Iași), Livia Sîrbu (USM/MNIM), Inga Vasilachi (AȘM), Diana Nicorici (USM).

Editor și responsabil de ediție: Liliana Condraticova, Nicoleta Vornicu

Design, coperta, concept și redactare tehnică: Liliana Condraticova

Redactare texte Liliana Condraticova

Descrierea Camerei Naționale a Cărții

„Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine”, conferință științifică internațională (2022; Iași-Chișinău). Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine = Yesterday’s cultural heritage – contribution to the development of a sustainable tomorrow’s society = Культурное наследие прошлого – вклад в развитие стабильного общества в будущем: Conferință științifică internațională dedicată Zilei internaționale a femeilor cu activități în domeniul științei, Iași-Chișinău, 22 februarie 2022, 138 p. ISSN 2558 – 894X

© Liliana Condraticova

Organizatori

Universitatea de Stat din Moldova, Academia de Științe a Moldovei
Centrul Mitropolitan de Cercetări Științifice TABOR (Iași, România)

Institutul de Etnologie al Academiei Naționale de Științe
a Ucrainei (Lvov, Ucraina), Institutul European pentru Cercetări
Multidisciplinare (Buzău, România)

Programul conferinței

ȘEDINȚA PLENARĂ

ora 10.00

Moderatori: mem. cor. Svetlana COJOCARU (Chișinău)
dr. habil. Nicoleta VORNICU (Iași)

Mesaje de salut:

Mem. cor. Victor MORARU, Vicepreședinte al Academiei de Științe a Moldovei, conducător al Secției Științe Sociale, Economice, Umanistice și Arte

Dr. hab. Aurelia HANGANU, Prorector al Universității de Stat din Moldova

Dr., Comandor Marius-Adrian NICOARĂ, Institutul European pentru Cercetări Multidisciplinare, Director al Centrului de Științe Istorice și Arheologie (România)

Dr. Andrei CHICIUC, Președinte al Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare

Dr. hab., prof. univ. Victor JUC, director al Institutului de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice

Dr. habil., prof. Nicoleta VORNICU, director al Centrului Mitropolitan de Cercetări Științifice TABOR, Iași, România

COMUNICĂRI

Mem. cor. Elena ZUBCOV (Institutul de Zoologie al MEC, Secția Științe ale Vieții a AȘM), *Modificarea ecosistemelor acvatice în contextul Programului Apa și Sănătatea*

Dr. habil. Nicoleta VORNICU, dr. Cristina BIBIRE (Centrul de Cercetări Științifice TABOR, Iași), *Cercetări privind biodeteriorarea lemnului din structura șarpantei de la Biserica Sf. Voievozi, Ceplenița, Iași*

Dr. Inga ȚIȚCHIEV (Institutul de Matematică și Informatică „Vladimir Andrunachievici” al MEC, Secția Științe Exacte și Inginerești a AȘM), *Femei cu activități în domeniul matematicii și informaticii*

Ph.D. Jan POHUNEK (National Museum in Prague), **dr. hab. Olena FEDORCHUK** (Ethnology Institute National Academy of Sciences of Ukraine), *Ukrainian easter egg (Pysanka) in the ethnographic collection of František Řehoř*

Bianca-Iulia CIUBOTARU, dr. Codrin ȚUGUI, dr. Maria CAZACU (Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni”, Iași), **dr. habil. Nicoleta VORNICU** (Centrul de Cercetări Științifice TABOR), **dr. Mirela-Fernanda ZALTARIOV** (Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni”, Iași), *Silicone materials – from cultural heritage conservation to biomedical applications*

Dr. Ludmila D. COJOCARU (Secția Științe Sociale, Economice, Umanistice și Arte a AȘM, Muzeul Victimelor Deportărilor și Represiunilor Politice, MNIM/Universitatea de Stat din Moldova), *De la exercițiul memoriei la cunoașterea istorică: arhivele de familie în narativizarea ocupației sovietice a orașului Bălți*

LUCRĂRI PE SECȚIUNI

SECȚIUNEA I *Patrimoniul artistic și arhitectural în context național și internațional*

moderatori dr. **Natalia PROCOP** și dr. **Alla CEASTINA**
ora 13.00

Mariana ȘLAPAC, *Arhitectura realist-socialistă a Chișinăului*
Ștefan DAVIDESCU (România), *Bisericile rupestre din Munții Buzăului*

Elena PLOȘNIȚA, *Istoria în stampe. Reflecții muzeografice*
Victoria ROCACIUC, *Valoarea culturală și artistică a creației graficianului Dumitru Trifan*

Алла ЧАСТИНА, *Некоторые символы города Кишинева*
Svetlana ALBU, Ion ALBU, *Modalități de includere a bunurilor imobile cu valoare arhitecturală în circuitul economic*

Mircea TĂNASE (România), *Cercul Militar Buzău – o clădire cu o arhitectură emblematică pentru începutul secolului XX*

Natalia PROCOP, *Chișinăul vechi în creația lui Florentin Leancă*
Rodica URSACHI, *Refracția absolutului în creația Elenei Samburic*

Elena MUSTEAȚĂ, *Artistul plastic Alexandru Plămădeală: contribuții la promovarea valorilor cultural-artistice naționale în perioada interbelică*

Iraida CIOBANU, *Viziunea și stilul artistei Victoria Cozmolici*
Anatolie POVESTCA, *Academicianul și arhitectul Alexei Șciusev prin prisma creațiilor sale*

Alina OSTAPOV, *Decorațiuni ale edificiilor realist-socialiste din orașul Chișinău*

Natalia PROCOP, *„Orașul dorului” în pictura Iraidei Ciobanu*
Ana GOBJILA, *Creația pictoriței Tatiana Frunză*

Tatiana PROCOP (Franța), *Le compositeur russe*
M.P.Moussorgski en Europe

Сергей ПИЛИПЕЦКИЙ, *Мария Чеботари в фильмах Кармине Галлоне*

SECȚIUNEA II *Conservarea și restaurarea patrimoniului cultural – experiență și bune practici*

moderator dr. habil. Nicoleta VORNICU

ora 13.00

**Lavinia-Ana AXENTIOI, Otilia MIRCEA, Silviu Constantin
CEAUȘU** (România), *Restaurarea unui inel descoperit la Biserica
Adormirea Maicii Domnului din satul Turturești, comuna Girov, județul
Neamț*

Mihai-Alex OLTEANU (România), *Însemnări pe cărți de cult din
patrimoniul Mitropoliei Moldovei și Bucovinei(I)*

Elena ARDELEAN (România), *O tipăritură de excepție a tipogra-
fieii de la Mănăstirea Neamț – Pidalionul de la 1844*

Adela CHIROȘCA, *O colecție de acte bisericești din perioada
1850–1920 din Eparhia Chișinăului și Hotinului*

Iulia Maria PASCU, Polixenia Georgeta POPESCU (România),
Portofoliu grafic: studiu tehnic

Mina MOȘNEAGU, Otilia DOBÎRCEANU (România), *Cerceta-
rea și conservarea icoanei „Duminica Tuturor Sfinților” (1799)*

Mirela-Fernanda ZALTARIOV (România), *Metal-organic frame
works (MOFs) – Alternative routes in conservation of cultural heritage*

**Rodica Mariana ION, Maria GEBA, Oana Mihaela
CĂPĂȚÎNĂ, Ana Maria ANDREI** (România), *Conservarea suporturi-
lor papetare vechi cu nanoparticule*

Mirela-Fernanda ZALTARIOV, Nicoleta VORNICU, Iuliana SPIRIDON (România), *Application of infrared spectroscopy in evaluation of wood preservation and dating*

Otilia MIRCEA, Viorica VASILACHE, Ana DROB, George-Dan HÂNCEANU (România), *Studiul unor monede medievale descoperite la Biserica Sfântul Gheorghe din Roman*

Cristina Maria CÎMPIANU (România), *Starea de conservare a două exemplare ale Evangheliei greco-române (București, 1693) aflate în județul Vaslui*

Larisa NOROC, *Consiliul internațional al monumentelor și siturilor (ICOMOS), istorie și impact*

SECȚIUNEA III Patrimoniul, istorie, educație

Moderator dr. Valentina URSU

ora 13.00

Marius-Adrian NICOARĂ (România), *Crângul – pădurea de suflet a buzoiienilor*

Ion GIURCĂ (România), *Centenarul Catedralei încoronării de la Alba Iulia*

Anatol PETRENCU, *Alexandru Marghiloman despre intrarea României în Primul Război Mondial (1916)*

Valentina URSU, *Componenta de „cunoaștere și educație” în strategia patrimoniului cultural european pentru secolul XXI*

Vadim BOȚ, *Implementarea politicilor publice în domeniul protejării patrimoniului cultural imaterial*

Valeria SURUCEANU, *Digitizarea Patrimoniului Cultural Mobil din Republica Moldova – un pas pentru o nouă platformă de comunicare*

Livia SÎRBU, *Rolul monumentelor arheologice în contextul elaborării unui traseu turistic al raionului Cahul*

Ольга ТАТАР, *Принцип свободы договора как феномен эволюции договорных отношений*

Elena ȘIȘCANU, *Contribuția Comisiunii Guberniale științifice a arhivelor din Basarabia și, în special a lui Ioan Halippa, la salvagardarea patrimoniului cultural basarabean*

Elena COJOCARI, *Accesibilitatea instituțiilor culturale și de patrimoniu pentru persoanele cu dezabilități locomotorii*

N. M. LEVYTSKA, O. O. KOTSUIBANSKA (Ucraina), *Education in humanities within the framework of the general socio-historical portrait of society (the second half of the 19th – early 20th centuries)*

Viorica URSU, Mihaela STAMATI, *Analiza cadrului legislativ și a documentelor de referință în domeniul protecției monumentelor istorice și culturale*

Liliana CONDRATICOVA, *O radiografie a pieselor de metal din Chișinău, astăzi dispărute*

Inga VASILACHI, *Recrutarea și selectarea funcționarilor publici în administrația publică*

Viorica URSU, Maxim VLAH, *Analiza legislației naționale și internaționale privind autoritățile, instituțiile și organismele cu atribuții în protejarea patrimoniului cultural construit*

Diana NICORICI, *Promovarea online a patrimoniului vinicol din Republica Moldova*

**SECȚIUNEA IV Patrimoniul etnologic: de la necunoaștere
la valorizare culturală**

moderator dr. Marina MIRON

ora 13.00

Mariana COCIERU, *Connotations of alienation in folkloric mentality*

Valentin ARAPU, *Câinii – spaima ciumelor: valențe simbolice în contextual molimei personificate și a „ciumei roșii” (similitudini istorice și etnoculturale)*

Florentina NIȚU (România), *Oglindă, oglinjoară... consumuri privind frumusețea în premodernitatea românească*

Олэна КОЗАКЕВИЧ (Ucraina), *Кружевоплетение в Галичине конца XIX – начала XX вв.: рукоделие, ремесло, искусство*

Tetiana KUTSYR (Ucraina), *Olha Bachynska`s collection of Ukrainian traditional embroidery: formation ways, location, importance for modern research*

Галина ИВАШКИВ (Ucraina), *Коллекция украинской народной керамики XIX–XX вв. в музее этнографии и художественного промысла Института народоведения Национальной Академии наук Украины*

Романа МОТЫЛЬ (Ucraina), *Украинская терракотовая керамика в общенациональном и международном контекстах*

Олег БОЛЮК (Ucraina), *Роль коллекционерок в сохранении культурного наследия Украины: к вопросу об атрибуции артефактов*

Nicolae DUDNICENCO, *Brutăritul în orașele din Țara Moldovei în sec. XVI–XVII*

Наталья КАЛАШНИКОВА (Rusia), *О комплексной экспедиции по изучению сельских музеев болгар-переселенцев, проживающих на юге Молдавии (2015–2017)*

Irina ȘINOVA, *Patrimoniul evreiesc al satului Iagorlâc*

Iuliu PALIHOVICI, *Ocupațiile, meseriile și meșteșugurile evreilor din Basarabia în datele statistice ale recensământului Imperiului Rus din 1897*

Marina MIRON, *Diversitatea etnică și confesională a orașului Cahul de-a lungul istoriei*

Marina CERCAȘIN, *Evoluția costumului nupțial în perioada sovietică*

Victoria DANILA, Ana ISCHIMJI, *Integrarea elementelor tradiționale în procesul de dezvoltare și promovare a culturii*

Вячеслав СТЕПАНОВ (Rusia), *Еврейский вопрос во взглядах князя С. Д. Урусова*

Alina TOCARCIUC, *Piese textile din localitățile din nordul Republicii Moldova – propuneri de reconstituire și încadrare în spațiul cultural*

Ana ISCHIMJI, Victoria DANILA, *Identificarea trăsăturilor distinctive a produselor meșteșugărești și artizanale din piei și blănuri*

SECȚIUNEA V *Arheologia azi: probleme și soluții*

moderatori Livia SÎRBU, dr. Adela KOVÁCS

ora 12.30

Adela KOVÁCS (România), *Din colecțiile Muzeului Județean Botoșani: reprezentări antropomorfe masculine cucuteniene*

Eugen MISTREANU, *Statueta antropomorfă în mediul gumelnițean de nord-est, o dominație a feminismului!?*

Dumitru BOGHIAN, Sergiu-Constantin ENEA, Ciprian-Cătălin LAZANU (România), *Despre plastica antropomorfă din situl Cucuteni A3 de la Tăcuta-Dealul Miclea, jud. Vaslui. Campaniile 2011–2019*

Sergiu BODEAN, *Plastica antropomorfă eneolitică din colecția Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală*

Mariana VASILACHE, „Unitate în diversitate: tehnici de realizare a statuetei cucuteniene. Cazul colecțiilor MNIM”

Ozana-Maria PETRARU, Mariana POPOVICI, Vasilica-Monica GROZA, Luminița BEJENARU (România), *Linear odontometric analysis of the second human molar in Bronze Age populations: a preliminary study*

Livia SÎRBU, *Rolul pieselor de lut în determinarea unor activități și meșteșuguri practicate în așezarea Trinca „Izvorul lui Luca”*

Natalia MATEEVICI, *Unele drepturi ale femeii în societatea antică grecească. În baza unor ștampile de amfore de Rhodos*

Svitlana BILIAIEVA (Ucraina), *Archaeology of the medieval time of the South Ukraine: problems and solution*

Ludmila BACUMENCO-PÎRNĂU, *Artefacte orientale descoperite în siturile medievale de la Orheiul Vechi și Costești-Gârlea*

Vasilica-Monica GROZA, Mariana POPOVICI, Ozana-Maria PETRARU, Mădălin-Cornel VĂLEANU, Luminița BEJENARU (România), *Anthropological structure and dental pathologies in a sample of human skulls from the mausoleum crypt of the first world war heroes, in Iași (Iași county, Romania)*

Mariana POPOVICI, Vasilica-Monica GROZA, Ozana-Maria PETRARU, Luminița BEJENARU (România), *Occlusal morphology of the lower second molar in a human population of 17th century from Iași, România*

SECȚIUNEA VI Studii filologice și literare

moderator dr. Diana DEMENTIEVA

ora 14.00

Aliona GRATI, *Chișinăul sovietic în relatările occidentalilor*

Mihaela ENI, *Structura limbajului academic la manifestările științifice organizate de AȘM*

Ludmila ȘIMANSCHI, *Topofilii chișinăuieni în textele lirice ale lui Doina Postolachi*

Elisaveta IOVU, „*Lupta de la Cahul*” – între istorie și mitopoetică

Rodica GOTCA, *Literatura digitală: contextul reactualizării literaturii*

Doina BACIU, *Rețelele literare – feedback între autor și cititor*

Diana DEMENTIEVA, *Conceptul de cititor din perspectiva dialogismului literar*

Elisaveta IOVU, *Noi și Ceilalți în romanul „Vreau acasă” de Olga Căpățână. Exercițiu de imagologie literară*

CARMEN-MARIA BOLOCA (România), *Metafora biblică în poezia lui Nichifor Crainic*

SECȚIUNEA VII *Design interior: istorie și modernitate*

moderator dr. Liliana PLATON

ora 13.00

Liliana PLATON, *Designul interior în viziunea absolvenților UTM din ultimele promoții*

Наталья ВАВИЛИНА, *Исторический опыт формирования понятия дизайн*

Natalia BADAN, *Covorul tradițional – element decorativ în interiorul contemporan*

Marionela IUȘAN, *Petre Antonescu*

Anastasia CIULAC, *Principiul de estetică în designul interior*

Alina CREȚU, *John Barman. Designerul de interior din secolul XX*

Mihaela EREMIA, *Creația designerului britanic Kelly Hoppen*

Ludmila MOKAN-VOZIAN, *Designul ca valoare estetică și culturală*

Dan MIȘANOVȘCHI, *Design interior: stilul Wabi-Sabi*

Mihaela POPA, *Textile încadrate în propriul interior*

Artur STAFIE, *Rolul materialelor textile în interioarele contemporane*

Tincuța EFROS, *Modalități de încadrare a lucrărilor artiștilor plastici autohtoni în designul interior*

Liliana CONDRATICOVA, *Balcoanele forjate din metale ca parte a patrimoniului cultural*

SECȚIUNEA VIII Orașul Bălți: istorie, memorie și patrimoniu

Moderator dr. Ludmila D. COJOCARU

ora 13.00

Ana MOLCOSEAN, *Contextul vizitelor regale românești la Bălți în 1920 și 1935*

Mariana MIHALEVSCHI, *Proprietățile Episcopiei Hotinului din orașul Bălți: istorie și actualitate*

Victor GRIGOR, *Instituții de învățământ în Bălțiul interbelic: modalități de creare și consolidare a patrimoniului cultural*

Dinu POȘTARENCU, *Fabrica de Bere din orașul Bălți. Secvențe istorice*

Diana VRABIE, *Bălțiul interbelic în reportajele românilor din Regat*

Lidia PĂDUREAC, *Politica stalinistă în orașul Bălți, RSS Moldovenească (1944–1947)*

Tincuța EFROS, *Istoria bunelului meu – un trecut ce ne aparține și nu poate fi dat uitării*

Ludmila DOBROGEANU, Maria CUNICHEVICI-MORARU, *Istoria Muzeului de Istorie și Etnografie din municipiul Bălți*

REZUMATELE COMUNICĂRILOR

Aurelia HANGANU

Dr. hab. în filologie

Prorector Universitatea de Stat din Moldova

E-mail: aureliahanganu@yahoo.com

CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ INTERNAȚIONALĂ „PATRIMONIUL CULTURAL DE IERI – IMPLICAȚII ÎN DEZVOLTAREA SOCIETĂȚII DURABILE DE MÂINE” DESFĂȘURATĂ ÎN CONTEXTUL ZILEI INTERNAȚIONALE A FEMEILOR CU ACTIVITĂȚI ÎN CERCETARE

Conferința actuală se plasează temporar între două date importante: 11 februarie și 8 martie, date legate de readucerea în atenția societății a rolului femeii – în știință și în umanitate. Așa cum a fost imaginat de la momentul inițierii programului conferinței, putem lesne observa intenția organizatorilor de a accentua contribuțiile femeilor și fetelor în varia domeniile ale științei, care, în totalitatea lor se alcătuiesc în ceea ce numim patrimoniu în general. Și Ziua Internațională a Femeilor și Fetelor din Cercetare, și Ziua Internațională a Femeilor marchează, la nivel global, prilejul de sărbătoare pentru realizările sociale, economice, culturale și politice ale femeilor. De la dezvoltarea vaccinurilor COVID-19 până la atenuarea schimbărilor climatice, femeile de știință aduc contribuții critice la bunăstarea umană și a mediului avându-și aportul incontestabil la crearea unui bun public global. Consiliul Internațional pentru Știință punctează următoarele: „Dacă știința urmează să îndeplinească cerințele globale de astăzi, trebuie să ne bazăm pe toate cunoștințele potențiale disponibile în lume. Trebuie să avem la îndemână o încredere globală a cunoașterii, care să fie incluzivă și diversă. Echitabilă din punctul de vedere al respectării persoanelor de diferite categorii, rase, gen, vârstă etc.”. Pentru aceasta se discută și se promovează diferite practici care pot fi puse în aplicare pentru a îmbunătăți diversitatea și atractivitatea locurilor de muncă științifice și a modurilor de lucru în interiorul instituțiilor noastre în particular și a societății în general. Aliniindu-ne la cele mai bune exemple și tinzând să fim mai buni pentru o știință mai bună.

Oamenii de știință din întreaga lume au fost afectați de pandemia Covid-19, dar nu toți oamenii de știință sunt afectați în același mod și în aceeași măsură. Pentru femeile de știință, pandemia a evidențiat și a exacerbă multe dintre barierele de lungă durată în calea egalității cu semenii lor de sex masculin. Amintim în context despre *Principiul libertății și responsabilității* promovat în comunitatea academică, a oamenilor de știință: Practicarea liberă și responsabilă a științei este fundamentală pentru progresul științific și pentru bunăstarea umană precum și a mediului în care trăim. O astfel de activitate, sub toate aspectele ei, necesită libertate de mișcare, asociere, exprimare și comunicare pentru toți oamenii de știință, la fel ca și acces echitabil la informații, date și alte resurse de cercetare. Este nevoie de responsabilitate pentru realizarea și comunicarea lucrărilor științifice considerând principiile de integritate, respect, corectitudine, încredere și transparență, recunoscându-i-i beneficiile și posibilele prejudicii

Valorificarea patrimoniului cultural, prin care îl înțelegem emina-mente și pe cel uman, reprezintă una dintre misiunile principale ale societății noastre și evenimentul de astăzi se înscrie în acest concept: Femei în știință și cercetări care se manifestă prin diverse căi: fie prin referire la artă, fie la muzică, la dans, la meșteșugărit, la practicile și abilitățile neamurilor moștenite de-a lungul timpului, dar și la conținuturi esențiale ce fac trimiteri la biologie sau chimie, la matematică sau informatica, ecologie sau zoologie, nemaivorbind de disciplinele socioumanistice.

Dragi participante la această conferință, dragi femei implicate în procesul de cercetare, inclusiv cele care pregătesc laboratoarele sau dactilografiază textele, cele care se gândesc cum să promoveze o realizare științifică sau cum să ordoneze șirurile de scrisori adresate unui cercetător – La mulți ani tuturor Domniilor Voastre, cu sănătate bună și cu realizări apreciate de cei apropiați și îndepărtați!

Svetlana ALBU

Dr. hab., profesor

Universitatea Tehnică a Moldovei

E-mail: svetlana.albu@emi.utm.md

Ion ALBU

Dr., Universitatea Tehnică a Moldovei

E-mail: ion.albu@fcgc.utm.md

MODALITĂȚI DE INCLUDERE A BUNURILOR IMOBILE CU VALOARE ARHITECTURALĂ ÎN CIRCUITUL ECONOMIC

Un număr considerabil al bunurilor imobile cu valoare culturală / arhitecturală din Republica Moldova se află în proprietate privată. Caracteristicile acestora (suprafața utilă, suprafețele încăperilor de deservire, cerințele față de dotări, posibilitatea amenajării parcării etc.) nu corespund preferințelor moderne pe piața imobiliară. Cerințele tehnice impuse acestei categorii de construcții (păstrarea aspectului arhitectural, fațada și structura de rezistență etc.) limitează posibilitățile de reconstrucție și ajustare la cerințele actuale ale societății noastre. Însă, amplasarea compactă a acestora (spre exemplu în Nucleul Istoric al Chișinăului) a generat în ultimii ani sporirea valorii pe segmentul de bunuri imobile locative. Preponderent sporul valorii de piață pentru încăperile locative amplasate în clădiri cu valoare istorică (sec. XIX – începutul sec. XX) față de clădirile relativ moderne (mijlocul și sfârșitul sec. XX) este condiționată de posibilitatea închirierii la un preț rezonabil a încăperilor amplasate în apropierea centrului administrativ al municipiului.

Analiza practicilor internaționale și a preferințelor consumatorilor locali a permis evidențierea posibilităților de ajustare a construcțiilor cu valoare istorică / arhitecturală la cerințele moderne și includere în circuitul economic. Aparent cea mai simplă cale este conservarea construcției în starea curentă și includerea acesteia în traseele turistice. Însă această modalitate nu este accesibilă pentru oricare din construcțiile vizate iar pentru proprietari nu este profitabilă. O altă modalitate cuprinde: reabilitarea fațadelor (ca regulă cu implicarea financiară a municipalităților), reparația capitală pe interior din contul proprietarilor și includerea în circuitul economic prin

darea în chirie pe termen scurt prin diferite rețele specializate. A treia cale presupune transformarea construcțiilor vizate într-un produs „exclusiv” pe piața imobiliară.

Lavinia-Ana AXENTIOI

Muzeograf, Complexul Muzeal Național Neamț, Muzeul de Istorie
și Etnografie Târgu Neamț
E-mail: axentioilavinia@gmail.com

Otilia MIRCEA

Dr. în chimie, Expert Ministerul Culturii
Complexul Muzeal Național Neamț, Muzeul de Istorie Roman
E-mail: otliamircea@yahoo.com

Silviu Constantin CEAUȘU

Drd., Arheolog
Complexul Muzeal Național Neamț, Muzeul de Istorie și Arheologie Piatra-Neamț
E-mail: silviu85c@gmail.com

**RESTAURAREA UNUI INEL DESCOPERIT LA BISERICA
ADORMIREA MAICII DOMNULUI DIN SATUL TURTUREȘTI,
COMUNA GIROV, JUDEȚUL NEAMȚ**

În urma cercetărilor arheologice preventive desfășurate în anul 2020 de specialiștii din cadrul Complexului Muzeal Național Neamț la Biserica *Adormirea Maicii Domnului* din satul Turturești, comuna Girov, județul Neamț a fost descoperit un frumos inel din secolul al XIX-lea.

În stadiul descoperirii, inelul avea suprafața originală acoperită integral de o crustă de coroziune cu aspect rugos, constituită din compuși chimici și microstructuri preluate din sol. În stratul extern s-au identificat compuși chimici de culoare verde, iar la interfața miezului metalic cu nuanțe de roșu-cărămiziu. Deteriorarea stratului extern a apărut ca urmare a condițiilor de mediu, semnificativă fiind prezența fisurilor.

Prin intervențiile efectuate în vederea redării aspectului original s-au implicat operații de mecanice de curățare pentru eliminarea microstructurilor preluate din sol, urmate de tratamente chimice, alternate cu perieri ușoare cu apă distilată, pentru îndepărtarea crustei de coroziune.

După restaurare s-a evidențiat inelul în contextul conceperii și a funcției de utilizare, acesta fiind compus dintr-o verigă și dintr-un chaton. Veriga prezintă un decor perlat, fiind atașată de chaton prin intermediul unor brațe. Chaton-ul a fost realizat dintr-o bandă de material ce a constituit totodată suportul unde s-a turnat o pastă sticloasă de culoare verde. Decorul a fost finalizat prin aplicarea unor perechi de pastile de pastă sticloasă, de culoare albă și albastră, dispuse concentric ce descriu motivul deochiului.

* **Colectivul de cercetare arheologică: dr. Constantin Preoteasa**, Complexul Muzeal Național Neamț, Muzeul de Artă Eneolitică Cucuteni Piatra-Neamț; **drd. Silviu Constantin Ceaușu**, Complexul Muzeal Național Neamț, Muzeul de Istorie și Arheologie Piatra-Neamț; **dr. Alexandru Gafincu**, Complexul Muzeal Național Neamț, Muzeul de Istorie și Arheologie Piatra-Neamț.

Valentin ARAPU

Dr. în istorie

Institutul Patrimoniului Cultural, MEC

E-mail: valarapu@gmail.com

CÂINII – SPAIMA CIUMELOR: VALENȚE SIMBOLICE ÎN CONTEXTUL MOLIMEI PERSONIFICATE ȘI A „CIUMEI ROȘII” (SIMILITUDINI ISTORICE ȘI ETNOCULTURALE)

În folclorul românesc Ciuma personificată, fiind percepută ca o creatură malefică cu chip de femeie/babă urâtă, hidoasă care „bate la fereastră, intră pe furiș în casă”, devorându-i cu nemiluita pe oameni. Totodată, Ciuma are fobiile sale, fiindu-i frică de câinii care latră la ea și o mușcă de mâni.

În lumea catolică, conform tradiției, Sfântul Roch (Rochus), protectorul și tămăduitorul de ciumă a fost salvat în mod miraculos grație unui câine. Roch îngrijea de bolnavii de ciumă în nordul Italiei, infectându-se și el de molimă. Fiind lăsat să moară, Roch a fost „găsit de un câine, care i-a lins buboanele purulente și astfel s-a vindecat”. Câinele i-a adus bolnavului și o bucată de pâine. Imaginea câinelui care linge buboanele suferindului de ciumă a fost ulterior răspândită pe larg în iconografia occidentală.

Analizând retrospectiv multiple cazuri de represiuni sovietice ale basarabenilor, constatăm un șir de afinități simbolice dintre percepția populară a Ciumei personificate cu anumite atribute ale politicii represiunilor promovate de securiștii sovietici, exponenți ai „ciumei roșii”, asociate simbolic cu bolșevismul sau comunismul. Un detaliu relevant pentru atrocitățile comise de exponenții „ciumei roșii” în Basarabia este legat de modul în care tăbărau NKVD-iștii pe timp de noapte asupra familiilor care urmau a fi deportate: înainte de a intra în ogradă împușcau câinii de care le era frică. Mărturiile memorialistice vorbesc de la sine, astfel, în noaptea deportării: în ograda lui Filip Gabură din satul Bujor soldații „au împușcat câinii”; în curtea familiei Holban din Cărpineni, fiind „iritați de lătratul câinelui, militarii l-au împușcat”; înainte de a pătrunde în curtea lui Diomid M. Calistru din satul Moșeni, securistul Kuldoșin l-a împușcat pe câinele numit Harbuz.

* Rezumatul și comunicarea au fost elaborate în cadrul proiectului: „Evoluția tradițiilor și procesele etnice în Republica Moldova: suport teoretic și aplicativ în promovarea valorilor etnoculturale și coeziunii sociale” / 20.80009.1606.02.

Elena ARDELEAN

Conf. univ., dr.

Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea „Al .I. Cuza” Iași

E-mail: elardelean@yahoo.fr

O TIPĂRITURĂ DE EXCEPȚIE A TIPOGRAFIEI DE LA MĂNĂSTIREA NEAMȚ – PIDALIONUL DE LA 1844

Pidalionul (gr. *Πηδάλιον* „cârmă”) sau Cârma Bisericii reprezintă o colecție de canoane (norme de conduită) stabilite de Sfinții Apostoli, Sinoadele Bisericii, Sfinții Părinți din primele veacuri creștine, la care s-a adăugat o compilație de comentarii canonice aparținând unor canoniști bizantini vechi, completate și de comentarii ale editorilor.

Această colecție, alcătuită de ieromonahul Agapie și de sfântul Nicodim Aghioritul, a primit aprobarea Sinodului patriarhal de la Constantinopol în 1791, dar a fost tipărită sub formă de volum, în limba greacă, la Leipzig, abia în anul 1800, a doua ediție fiind tipărită la Atena în anul 1841.

Reeditată de mai multe ori în ultimele două secole, această colecție a devenit cea mai utilizată colecție canonică din Bisericile ortodoxe contemporane fiind considerată un reper moral de bază al creștinilor.

Prima ediție a Pidalionului în spațiul românesc s-a tipărit la Tipografia Mănăstirii Neamț în anul 1844. Traducerea a fost făcută, după ediția a doua a Pidalionului grecesc, de către însuși Mitropolitul Veniamin Costachi iar corecturile aparțin Protosinghelului Neofit Scriban, așa cum apare în „Cuvântul către cititori” care precede textul canoanelor.

Pidalionul de la 1844 este o lucrare monumentală, având 548 de pagini, iar dimensiunile blocului de carte fiind de (36,5×23,5×6,5) cm. Textul a fost tipărit în limba română cu caractere chirilice, iar ilustrațiile, realizate în tehnica xilogravurii, aparțin vestițiilor gravori Teodosie, Ghervasie, Miha-il Strilbițchi. Portalul foii de titlu, frontispiciile, scenele reprezentând Sinoadele ecumenice impresionează prin armonie compozițională și tehnica desăvârșită a artiștilor gravori.

Doina BACIU

Doctorand, Universitatea de Stat din Moldova

E-mail: doinaroman2015@gmail.com

REȚELELE LITERARE – FEEDBACK ÎNTRE AUTOR ȘI CITITOR

Treptat rețelele sociale au câștigat un număr enorm de utilizatori și algoritmi ce favorizează talentul și capacitățile digitale, răspândind dependența de TIC mai mult decât discuțiile cu prezență fizică. O parte dintre rețelele sociale au ca temă de bază literatura și permit realizarea lucrărilor literar-artistice în format online și publicarea lor. Relația dintre literatură și rețelele sociale sau literare asigură în mare măsură crearea poeziei digitale, iar unele devin în timp asemeni unei biblioteci care ne oferă posibilitatea de a accesa cărți, opere în format electronic și cunoaștem autori renumiți sau mai puțin cunoscuți.

Rețelele literare reprezintă interes pentru tinerele generații care se antrenează tot mai mult în această direcție a comunicării virtuale. Societatea se schimbă odată cu evoluția tehnologiilor, iar conexiunile dintre oameni

devin din ce în ce mai distanțate datorită lumii fictive în care își petrec cel mai mare interval de timp. Treptat aceasta devine o problemă majoră și în domeniul literar, deoarece relația dintre autor și cititor devine formală, lipsită de interacțiunea spirituală și directă. Se observă influențe diverse a inteligenței artificiale asupra oamenilor sau cititorilor de rând, dar în același timp trebuie să valorificăm oportunitățile oferite de TIC. În jurul nostru sunt multe dispozitive digitale ce prelucrează informația, îndeplinesc comenzi și verifică îndeplinirea lor, iar Rețelele literare sunt surse importante în răspândirea și cunoașterea limbii naționale.

Ludmila BACUMENCO-PÎRNĂU

Dr. în istorie

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Chișinău

E-mail: ludmila.pirna@gmail.com

ARTEFACTE ORIENTALE DESCOPERITE ÎN SITURILE MEDIÉVALE DE LA ORHEIUL VECHI ȘI COSTEȘTI-GÂRLEA

Cercetările arheologice efectuate în perimetrul așezărilor urbane medievale de la Orheiul Vechi din valea Răutului (săpături: G. D. Smirnov, P. P. Bîrnea, Gh. Postică ș.a.) și Costești-Gârlea din valea Botnei (săpături: E. Rikman, L. L. Polevoi, E. N. Abâzova, N. Telnov, T. Riaboi, A. Gorodenco, Vl. Vornic ș.a.) au scos la lumina zilei diferite categorii de artefacte de proveniență orientală. Alături de marcherii cunoscuți ai civilizației lumii orientale, cum ar fi anumite construcții monumentale (moscheie, cavouri, caravanseraiuri, băi publice), instalații de foc (de tip kan, tandâr) specifice regiunilor din Caucaz, Asia Mijlocie, Orientul Apropiat, în cele două orașe medievale din Moldova au fost descoperite categorii de materiale arheologice reprezentative pentru majoritatea așezărilor urbane întemeiate între granițele vastului imperiu al Hoardei de Aur în secolele XIII–XIV, cum ar fi monedele giucide, oglinzile de metal, anumite obiecte de podoabă și piese de vestimentație. De asemenea, menționăm descoperirea unor vase de bucătărie, cum ar fi ceaunele de fontă, recipientele de piatră (steatit) și cele din pastă de lut de foarte bună calitate de tip Kashans au

alte obiecte realizate din pastă de lut (pușculițe, sferoconusuri, hume, sfeșnice).

Scopul comunicării de față este de a prezenta rezultatele studierii unor aspecte referitoare la problema pătrunderii artefactelor de proveniență orientală în spațiul est-carpatic în perioada secolelor XIII–XIV și, în general, a circulației mărfurilor din perspectiva unor posibile conexiuni cu schimburile comerciale întreprinse de-a lungul „marelui drum al mătășii”, care traversa regiunea din Nord-Vestul Mării Negre spre bazinul Mării Mediteraneene.

Se știe că din secolul al XIII-lea și pe parcursul secolului al XIV-lea, Imperiul mongol a avut un rol important în extinderea „marelui drum al mătășii” cu numeroasele sale încrângături, care lega Orientul cu Occidentul, asigurând ordinea și siguranța caravanelor, prin urmare, un comerț intens între granițele imensului imperiu. În acest context, putem presupune că anumite mărfuri de import de proveniență orientală, cum erau anumite obiecte de podoabă sau oglinzile de bronz, vasele de tip Kashan sau recipientele de steatit produse în Horezm, veneau pe mare până în portul de la limanul Nistrului, de unde plecau spre diferite destinații, inclusiv la Șehr al-Gedid/Orheiul Vechi și Costești. Rămâne o întrebare deschisă în ce măsură schimburile economice practicate pe porțiunea drumului comercial, care traversa regiunea din Nord-Vestul Mării Negre spre orașele din bazinul Mării Mediteraneene, au influențat evoluția așezărilor urbane din spațiul est-carpatic în secolele XIII–XIV.

* Comunicarea este realizată în cadrul Proiectului „Cercetarea și valorificarea patrimoniului arheologic medieval din Republica Moldova – CVPAM”, cifrul 20.80009.1606.06.

CARMEN-MARIA BOLOCA

Doctor în filologie, Profesor universitar
Facultatea de Teologie Ortodoxă Dumitru Stăniloae
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași
Email: bolocancarmenmaria@yahoo.ro

METAFORA BIBLICĂ ÎN POEZIA LUI NICHIFOR CRAINIC

În poezia românească religioasă, și nu numai, Nichifor Crainic consideră poeții, drept „discipoli și imitatori ai lui Dumnezeu înrudiți cu El. Această afirmație este demonstrată de poeziile construite pe motive, simboluri și metafore biblice, începând cu primele volume, *Șesurinatale*, *Zâmbete-n lacrimi*, și terminând cu *Țara de peste veac* sau *Șoim peste prăpastie*.

Crainic este cel mai mare poet al tainei de netăgăduit a lui Dumnezeu. El redă misterul lui Dumnezeu mai ales ca lumina nesfârșită, nu ca întuneric, cum îl fac misticii occidentali, precum, Juan de la Cruz, Eckhardt, Bohtne.

Sensul figurat al cuvintelor rezultă chiar din căutarea lexemelor care fac ca materia dumnezeiască să devină transparentă și să reflecte acea imagine simbolică a tainei. Prin urmare, metafora biblică a poeziei religioase a lui Nichifor Crainic are la bază Sfânta Scriptură ca text literar creștin.

Олег БОЛЮК

Доктор искусствоведения,
Институт народоведения Национальной академии наук Украины
E-mail: oleg.bolyuk@gmail.com

РОЛЬ КОЛЛЕКЦИОНЕРОВ В СОХРАНЕНИИ КУЛЬТУРНОГО НАСЛЕДИЯ УКРАИНЫ: К ВОПРОСУ ОБ АТРИБУЦИИ АРТЕФАКТОВ

В современных процессах глобализации культурное наследие имеет огромное значение. Оно проявилось в сохранении древних артефактов ценителями старины благодаря их приобретению у преды-

душих владельцев. В истории этого культурного движения наряду с мужчинами-коллекционерами хранительницы ценных древностей занимают особое место. Благодаря их деятельности удалось сберечь значительный пласт ценностных памятников. Собираательницы вещевых артефактов большое внимание уделяют женским предметам и занятиям, связанными с ними.

На примере Украины выразительным показателем служат собранные коллекционерками артефакты традиционной одежды XIX – середины XX вв., в частности вышитые сорочки. Именно этот вид одежды в этнической культуре украинцев занимает особую употребительную, обрядовую, матримониальную, информационную, эстетическую, защитную, апотропейную функции.

Современные ценители старины различаются спектром деятельности: коллекционер-исследователь (приобретение, систематизация, реставрация, сбережение, популяризация), антиквар (приобретение, частичное сбережение, реставрация, перепродажа, реклама бизнеса), консерватор (приобретение, отсутствие систематизации, реставрации, сбережение для будущих продаж). Только первая категория собирательниц автентики понимает важность всех без исключения составляющих функций коллекционерства. Две последние категории, хоть и освобождают от забвения ценные предметы, тем не менее, разрушают тонкий слой провенанса. Именно история происхождения предмета так важна для полноценной атрибуции памятника.

Возникла острая потребность в проведении систематических образовательно-учебных мероприятий для коллекционеров и антикварщиков. Именно сбор информации каждого предмета повышает его историческую и художественную ценность.

IMPLEMENTAREA POLITICILOR PUBLICE ÎN DOMENIUL PROTEJĂRII PATRIMONIULUI CULTURAL IMATERIAL

Politica publică este de fapt o direcție de acțiune adoptată și urmărită de guvern. Implementarea unei politici publice reprezintă un stadiu critic de realizare a unei politici publice în care rolul administrației este decisiv. Politicile publice trebuie să fie considerate un instrument direct care să permită clasei politice atingerea anumitor obiective specifice incluse în programele de guvernare sau care se impun pe parcursul guvernării. Împărțirea procesului politicilor publice în mai multe stadii și substadii și examinarea acestora reprezintă un mod mai simplu de a înțelege acest proces. Procesul de implementare a politicilor publice este complex și implică mecanisme și subiecții într-o rețea de interacțiuni. De multe ori experții joacă un rol deosebit de important în cadrul acestui proces, în special în luarea deciziei cu privire la o anumită politică publică. Pentru a înțelege acest rol este necesar să se ia în considerare mediul politic în care sunt adoptate deciziile.

Republica Moldova ca parte a spațiului ex-sovietic a suferit importante mutații de ordin economic, demografic, social, cultural, care influențează în mod direct sau indirect procesul de existență a patrimoniului cultural imaterial. Prin urmare, implementarea politicilor publice în domeniul protejării patrimoniului cultural imaterial a devenit o necesitate stringentă. Convențiile ratificate, legile adoptate, instituțiile create și registrele elaborate – necondiționat fac parte de implementarea politicilor publice în domeniul protejării patrimoniului cultural imaterial.

Considerăm că implementarea politicilor publice în domeniul protejării patrimoniului cultural imaterial, necesită o voință politică puternică, stabilită pe valori, norme și interesele societății, care cu siguranță se va realiza numai prin idei inovatoare și care ar trebui acceptate și aplicate ca un sistem întreg în desfășurarea politicilor publice.

Svitlana BILIAIEVA

Doctor of historical sciences (habil.)

Institute of Archaeology of National Academy of sciences, Kyiv
professor of Uman State Pedagogical University

E-mail: svitbil@ukr.net

ARCHAEOLOGY OF THE MEDIEVAL TIME OF THE SOUTH UKRAINE: PROBLEMS AND SOLUTION

The problem of the historical and archaeological research of the South Ukraine is one of the actual for the now days. It connect with complex of different factors, which accumulated in the representations of historical past and absents of real information in archaeological materials. That is way there are much contradiction ideas about this region: from the theory of empty area (Wild Steppe) to the misunderstanding of real cultural content of historical process. The very complicated reason of such position is the fact of co-existence of settled and nomad population, the living space of which demand of different areas, different nature zones. In the course of last decades due to archaeological investigation the number of sources increased, which allow find the preliminary decision of some questions in the field of ethnology, economical mastering and culture. The more important results are the research of Juchid cities and burial ground on the Lower Dnieper of the end of XIII-XIV centuries, the excavation of fortresses of XIV–XVIII cent. in the North Black Sea Area. Building periodization of fortresses from the Moldavian and Lithuanian basis to Ottoman time allow to establish the existence of multicultural space and peculiarities of every period. The solution of the numerous problems of the history and culture of the South Ukraine depends from decisions of the number problems. The first task continue the every year expeditions and study material complex with using of modern equipment and methods, creation of new museum forms. On this way, the very useful is the international cooperation, which allow to attract various approaches to problems and collegial methods of its decision.

**PLASTICA ANTROPOMORFĂ ENEOLITICĂ DIN COLECȚIA
MUZEULUI NAȚIONAL DE ETNOGRAFIE ȘI ISTORIE
NATURALĂ**

Din colecția arheologică a MNEIN actualmente fac parte mai multe exemplare de reprezentări plastice antropomorfe descoperite pe parcursul timpului în diferite așezări eneolitice din Republica Moldova. Majoritatea pieselor de acest gen sunt expuse în expoziția permanentă a muzeului cu genericul "Natura. Omul. Cultura". Ele provin din cadrul unor așezări cercetate prin săpături sistematice sau prospecțiuni de suprafață. Un aport deosebit în completarea colecției l-au avut Gh. Sergheev, A. Nudelman, precum și diferite persoane interesate de trecut care au transmis în patrimoniul instituției reprezentări de acest gen. În lista celor mai reprezentative piese se regăsesc cele descoperite la Cărbuna I, Lopățica (cercetări Gh. Sergheev, 1965–1966), Bălții Noi, Duruitoarea, Rădoaia, Caracușenii Vechi, Medveja, Costești IV ș.a. De la Lopățica provine fragmentul unei statuete feminine în poziție de orantă. Printr-un grad mai bun de conservare se remarcă statuetele din așezările Cucuteni-Tripolie de la Duruitoarea, Rădoaia, Caracușenii Vechi și Medveja. Menționăm că majoritatea pieselor sunt reprezentări feminine. Valorificarea ulterioară prin publicații științifice a acestei categorii de piese, în mare parte inedită, v-a contribui la completarea bazei de date referitoare la reprezentările plastice antropomorfe eneolitice din spațiul pruto-nistrean.

*Comunicarea a fost realizată în cadrul proiectului 20.8000908.07.24 „Patrimoniul etnografic și natural al Republicii Moldova – salvagardare muzeală pentru sporirea coeziunii sociale”.

Dumitru BOGHIAN

Conf. univ., dr. hab.

Facultatea de Istorie-Geografie, Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava

E-mail: dumitruboghian@yahoo.com

Sergiu-Constantin ENEA

Dr., Liceul Teoretic „Ion Neculce”, Târgu Frumos

E-mail: eneasergiu2014@yahoo.com

Ciprian-Cătălin LAZANU

Dr., Muzeul Județean „Ștefan cel Mare”, Vaslui

E-mail: lazcipcata@hotmail.com

**DESPRE PLASTICA ANTROPOMORFĂ DIN SITUL CUCUTENI
A3 DE LA TĂCUTA-DEALUL MICLEA, JUD. VASLUI.
CAMPANIILE 2011–2019**

În prezenta comunicare, autorii realizează o analiză a celor peste 250 de statuete antropomorfe descoperite în situl Cucuteni A3 de la Tăcuta – Dealul Miclea / Paic. Algoritmul urmat și criteriile generale de analiză și interpretare vizează lanțurile tehnologice, funcționale și de cercetare (chaîne opératoire) ale acestui tip de artefacte: condiții de descoperire; clasificare tipologică; analiză morfologică primară – materie primă și modelare, fasonare, decorare; elemente de funcționalitate și abandon; semantică / semnificații, stabilind încadrarea cultural-cronologică și analogiile care se pot desprinde în acest stadiu al cercetărilor. În opinia autorilor, aceste artefacte au servit ca paraphernalia în diferite manifestări de cult, ritualuri de trecere și calendaristice ale comunităților cucuteniene. Ne propunem aici să discutăm sintetic despre toate descoperirile acestei categorii de artefacte, insistând pe plasarea acestora în contextul descoperirii, complexe și asocierile dintre ele, elemente de sinteză care prefațează un catalog în curs de apariție.

O COLECȚIE DE ACTE BISERICEȘTI DIN PERIOADA 1850–1920 DIN EPARHIA CHIȘINĂULUI ȘI HOTINULUI

Propunem atenției o colecție de acte bisericești din Eparhia Chișinăului și Hotinului, încadrate cronologic în perioada 1850–1920. Acest set de documente a fost oferit spre cercetare de regretatul nostru coleg Iurie Caminschi.

Manuscrisul însumează circa treizeci de acte ce au aparținut mai multor parohii din județul Soroca: Drăgănești, Băhrinești, Bobulești, Lunga, Putinești, Gura Căinarului ș.a., ele reprezentând niște mărturii de cununie, eliberate pe numele solicitanților – enoriași ai comunităților acelor parohii. Actele reprezintă, de fapt, informații despre persoanele în cauză, obținute din registrele de stare civilă și din cele de mărturisire păstrate în instituțiile ecleziastice respective. Astfel, pe lângă numele și vârsta celor care doreau să se căsătorească, aflăm din ce categorie socială proveneau, ce credință mărturiseau, respectau sau nu Sfintele Taine. În aceste adeverințe descoperim, de asemenea, numele garanților care își asumau responsabilitatea morală pentru miri, precum și nume de pisari din aceste sate, de grefieri, de dascăli, de cântăreți de biserici. Textele sunt scrise în limba română cu caractere chirilice, cu excepția a două acte în limba rusă. Scrise de mână, unele mai caligrafic, altele mai puțin, mărturiile păstrează semnăturile preoților parohi și sigiliile acelor biserici. Unele texte se citesc mai greu din cauza lipsei de spații dintre cuvinte, a fonemelor pentru scrierea cărora se folosesc mai multe litere, la fel și a slovelor prescurtate în care literele ce lipsesc sunt plasate deasupra cuvintelor. Actele, cusute între ele pe liniile de pliere ale foilor, sunt sistematizate cronologic și numerotate în cadrul fiecărui an în ordine crescândă. Pe hârtia de grosimi și dimensiuni diferite se atestă mai multe filigrane, ce se fac vizibile privindu-le împotriva luminii. Imprimeurile transparente reprezintă niște sigle, cifre, linii paralele marcate la distanțe egale, dar și compoziții mai variate, care pot mărturisi despre locul de pro-

veniență al hârtiei, despre anul preparării ei, despre inițialele patronilor de manufacturi etc.

Colecția de acte parohiale pe care o propunem reprezintă prin valoare sa imanentă un prețios document de epocă, oferind, în același rând, multiple subiecte de cercetare.

Cristina Maria CÎMPIANU

Doctorand, Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava

Expert restaurator carte, document

E-mail: mmcc78@yahoo.co.uk

STAREA DE CONSERVARE A DOUĂ EXEMPLARE ALE EVANGHELIEI GRECO-ROMÂNE (BUCUREȘTI, 1693) AFLATE ÎN JUDEȚUL VASLUI

Județul Vaslui deține, pe întreg teritoriul său, un bogat fond de carte veche românească, atât în patrimoniul muzeal cât și în cel bisericesc. Două dintre instituțiile reprezentative ale acestei zone, respectiv Muzeul Județean „Ștefan cel Mare” Vaslui și Muzeul Eparhial Huși găzduiesc două exemplare ale *Evangheliei greco-române* apărută în tipografia domnească din București, aflată la Mitropolia Ungrovlahiei.

Starea de conservare a exemplarului de la muzeul din Vaslui este bună, cartea cu scoarțe din lemn și învelitoare din material textil este îmbrăcată în ferecătură de argint. Coperta superioară prezintă cinci medalioane din email, în cele patru colțuri fiind reprezentați cei patru evangheliști, iar central se găsește icoana Învierii.

Spre deosebire de exemplarul de la Vaslui, cel de la Huși nu păstrează pagina de titlu, iar starea acestuia de conservare este una mai precară, fiind observate și urmele unor intervenții anterioare de restaurare. Ce face ca valoarea *Evangheliei* de la muzeul din Huși să crească exponențial, este faptul că aceasta a fost studiată și descrisă de preotul Ioan Antonovici în primul volum al lucrării *Documente bârlădene* publicată în anul 1911 la Bârlad.

Iraida CIOBANU

doctor în studiul artelor și culturologie

Lector universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Chișinău

E-mail: iraidaciobanu@yahoo.com

VIZIUNEA ȘI STILUL ARTISTEI VICTORIA COZMOLICI

În prezentul articol este abordată în mod lapidat creația artistei Victoria Cozmolici care are predilecție față de toate genurile picturii de șevalet. Stilul propriu l-a format prin studiile și taberele de creație din diverse țări europene. Absolventa Facultății Arte Plastice și Design a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău și a Liceului de Arte Plastice „Igor Vieru” are un stil ultra postmodernist, iar creația ei se bucură de cele mai înalte aprecieri la expoziții naționale și internaționale. Printre distincțiile oferite sunt: locul II la expoziția „Noi, tineretul creator”, Premiul Centruului de Cultură și Artă „George Apostu” Bacău și nominalizare la expoziția-concurs „Salioanele Moldovei”, Diploma de merit la expoziția-concurs „Autumnal”, organizate de Uniunea Artiștilor Plastici din Republica Moldova; Laureată a premiului onorific „Clipa de Aur” al Asociației Culturale Andromeda; Premiul mare la expoziția-concurs a Camerei de Comerț și Industrie Moldo-franceză.

În creația sa artista are predilecție față de toate genurile picturii de șevalet, portrete de femei și fete tinere, naturi statice cu fructe și flori, peisaje urbane. Motivul de bază în peisajele pictoriței este inspirat din zona veche a Chișinăului. Victoria Cozmolici și-a trăit copilăria în partea de jos a orașului, în spatele Circului, fiind influențată de arhitectura istorică a orașului format în perioada postbelică. Deseori pânzele ei prezintă o interferență a genurilor – portretele, siluetele figurilor umane ca și motivul peisajer se transformă lent în pictură de gen și invers. O mare pasiune a artistei sunt naturile statice cu flori de grădină, deseori de câmp.

Printr-o formă sinteză, formă nucleu specifică doar autoarei tablourile deseori sunt intercalate cu pauze mari create prin pete decorative, formate din tușe plate a cuțitului de paletă, deseori trecute prin griuri colorate. Victoria Cozmolici expune tablourile sale convingând de fiecare dată publicul prin concept original, prin viziune și propriul stil.

Anastasia CIULAC

Masterand, Universitatea Tehnică a Moldovei

E-mail: anastasia.ciulac@udu.utm.md

PRINCIPIUL DE ESTETICĂ ÎN DESIGNUL INTERIOR

Pentru a elabora un proiect de design interior este necesar de ținut cont de mai multe principii: scopul elaborării proiectului, sarcina designului pentru mediul care se creează, necesitățile umane și condițiile pentru respectarea acestora, criteriile ergonomice cu respectarea tuturor standardelor, care se pot adopta și personal la nevoie, criteriile funcționale și structurale, abordarea stilurilor etc. Unul din aceste principii care stă la baza oricărui proiect reușit de design interior este *estetica*. Datorită acestui factor interiorul obține finețea unui opere de arta, deoarece estetica are ca sarcină reprezentarea frumosului în proiectele noastre de design.

Pentru a păstra estetica în design interior, trebuie să ne bazăm pe câteva aspecte, care vor fi ca repere ce ne ajută să amenajăm armonios un interior, conform cerințelor de bază, care, la rândul său, vor crea o compoziție din mai multe elemente estetic combinate. Principiul de estetică în design interior se poate baza pe câteva aspecte ce ne vor ajuta să păstrăm echilibrul în esența esteticii: *Echilibru, Punct focal/accent, Ritm, Scara și Proporția, Armonia și Unitatea, Stilul*.

Mariana COCIERU

Ph.D., Institute of Romanian Philology „Bogdan Petriceicu-Hasdeu”

Ministry of Education and Research

E-mail: mcocieru@mail.ru

CONNOTATIONS OF ALIENATION IN FOLKLORIC MENTALITY

In the present approach, the author refers to the existence of the human being marked by permanent necessary transcendences, imposed or voluntary, which highlight a series of constants defining the condition of exile

or emigrant of the traditional man. Whether it is through alienation, soldiering, marriage, death, transhumance, outlawry, etc., alienation or uprooting oscillates emotionally between two social environments: one, which reflects the notion of „home”, specific to a traditional folk habitat, and another – that of „black foreignness”, which includes a series of negative connotations generated by the transformations to which the emigrant subjected. Leaving parents' home or one's own home sometimes impels a perception of a habitat that is disintegrating due to forced emigration. „Home” is no longer the primary model of organizing the world, but a decomposed, ruined space. Analyzing several examples generated by the immaterial folk creation, we will notice that the „foreignness” gradually becomes autochthonous, obtaining a regional character, being associated with the neighborhood, the estate, or the neighboring village.

During the research, we will notice that the reasons for alienation, uprooting, and loneliness reflected in popular creation are conclusive arguments that demonstrate realities of the past. Constantly conveyed, they allow the reconstruction of historical, social, psychological, cognitive aspects of a traditional mentality. Relevant in this sense are the folk songs through which the folklore performer expresses his emotional and emotional states related to this condition of alienation, separation from loved ones, and being in strangers. An analytical examination allows us to distinguish a complex repertoire of specific symbolic images, which emanates a different semantic load, depending on the folkloric context.

Ludmila D. COJOCARU

Dr. în istorie, conf. univ.

Muzeul Victimelor Deportărilor și Represiunilor Politice, MNIM
Universitatea de Stat din Moldova

E-mail: lcojocari@gmail.com

DE LA EXERCITIUL MEMORIEI LA CUNOAȘTEREA ISTORICĂ: ARHIVELE DE FAMILIE ÎN NARATIVIZAREA OCUPAȚIEI SOVIETICE A ORAȘULUI BĂLȚI

Comunicarea aduce în atenția cercetătorilor noi informații privind valorificarea arhivelor de familie și rolul acestora în elucidarea trecutului totalitar-comunist din RSS Moldovenească. Demersul se referă la comunitatea memoriei victimelor regimului de ocupație sovietică din orașul Bălți și analiza materialului inedit de teren colectat în cadrul proiectelor de cercetare desfășurate în perioada 2010–2020. Dincolo de moștenirea traumatizantă a trecutului totalitar-comunist și regimurile memoriei care au urmat după căderea imperiului sovietic, arhivele de familie prezintă informații prețioase cu valoare de patrimoniu, având în vedere potențialul generos de valorificare științifică a arhivelor de familie în reconstituirea imaginii orașului și a spiritului oamenilor locului.

* Rezumatul și comunicarea au fost elaborate în cadrul Programului de Stat 20.80009.0807.19 „Cultura promovării imaginii orașelor din Republica Moldova prin intermediul artei și mitopoeticii”.

Elena COJOCARI

Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală

E-mail: elenacojocari1980@gmail.com

ACCESIBILITATEA INSTITUȚIILOR CULTURALE ȘI DE PATRIMONIU PENTRU PERSOANELE CU DEZABILITĂȚI LOCOMOTORII

Am ales această comunicare în speranța că ar putea determina persoanele responsabile să ia decizii manageriale eficiente în privința creării

unor condiții de accesibilitate pentru persoane cu dizabilități, deoarece problema accesibilității este una dintre cele mai grave în Republica Moldova.

Deși există cadru normativ, legile nu se respectă, din mai multe considerente. De cele mai multe ori reprezentanții autorităților publice, instituțiilor publice și private nu sunt familiarizați cu particularitățile organizării unui mediu fără bariere în sferile prioritare ale vieții persoanelor cu dizabilități, nu cunosc caracteristicile și necesitățile specifice ale diferitelor tipuri de dizabilitate și nu au experiență practică în adaptarea mediului la necesitățile persoanelor cu dizabilități. Cunoașterea bunelor practici din alte țări și a specificului accesibilității patrimoniului muzeal pentru persoanele cu deficiențe locomotorii, prin eliminarea barierelor, va crea posibilități de deplasare de sine stătătoare și persoanelor cu probleme de sănătate temporară, vârstnicilor, femeilor însărcinate, persoanelor cu copiii în cărucioare etc.

După ratificarea *Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități* (2010), Parlamentul RM a adoptat Legea nr. 60 din 30 martie 2012, privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități, care prevede obligația fiecărui organism guvernamental de a lua o serie de măsuri necesare pentru a asigura accesibilitatea mediului pentru persoanele cu dizabilități. Conform articolului 17 alineatul (1) din legea sus menționată, „în scopul asigurării unei vieți independente persoanelor cu dizabilități, autoritățile publice centrale și locale, organizațiile nonguvernamentale, agenții economici, indiferent de forma de organizare juridică, în funcție de competențele lor funcționale, trebuie să evalueze situația în domeniu și să întreprindă măsuri concrete pentru a facilita accesul persoanelor cu dizabilități, în condiții de egalitate cu ceilalți, la mediul fizic, la transport, la informație și la mijloacele de comunicare, inclusiv la tehnologia informației și la comunicațiile electronice, la alte utilități și servicii deschise sau furnizate publicului, atât în localitățile urbane, cât și în cele rurale, în conformitate cu normativele în vigoare”. Cu toate acestea în instituțiile de învățământ, teatre, muzee, săli de concert este greu de pătruns.

Norme necesare trebuie implementate atât în spațiul public – de la scara blocului, trotuar, drum, până la vestibulul instituției de patrimoniu, turnichet, uși interioare, căi de circulație în interiorul clădirii (coridoare,

scări, rampe, ascensoare), grup sanitar și mai ales în încăperile de deservire publică. Accesibilitatea este un drept al fiecărei persoane.

Bianca-Iulia CIUBOTARU

PhD. Student in chemistry
„Petru Poni” Institute of Macromolecular Chemistry Iasi, Romania
E-mail: ciubotaru.bianca@icmpp.ro

Codrin ȚUGUI

Scientific Researcher, doctor in chemistry
„Petru Poni” Institute of Macromolecular Chemistry Iasi, Romania
E-mail: tugui.codrin@icmpp.ro

Maria CAZACU

Scientific Researcher I, doctor in chemistry
„Petru Poni” Institute of Macromolecular Chemistry Iasi, Romania
Email: cazacu.maria@icmpp.ro

Nicoleta VORNICU

Doctor habilitat of visual arts
T.A.B.O.R Metropolitan Research Center, Iași
Expert Ministry of Culture, Romania
E-mail: cmctaboriasi@yahoo.com

Mirela-Fernanda ZALTARIOV*

Scientific Researcher III, doctor in chemistry
„Petru Poni” Institute of Macromolecular Chemistry Iasi, Romania
E-mail: zaltariov.mirela@icmpp.ro

SILICONE MATERIALS-FROM CULTURAL HERITAGE CONSERVATION TO BIOMEDICAL APPLICATIONS

The utilization of polymeric materials in conservation of cultural heritage is associated with their ability to prevent the effects of natural deterioration, a worrying issue in the face of climate changes. To address this approach, different protective coatings and consolidants based on polymers and polymer composites have been applied, which in addition to hydrophobicity (water being the main cause of deterioration) must have durability (a suitable resistance to photooxidative processes) and, most importantly, transparency. To date, superhydrophobic materials with antimicrobial properties, emulsions based on biodegradable polymers, inorganic mixtures

were used in impregnation treatments, proving to be effective in the surface conservation. The most promising polymers as protective coatings proved to be silicones: silane-based materials (which polymerizes spontaneously in the presence of moisture), polysiloxanes, cement formulation based on silica, Ag/SiO₂ in organic/inorganic polymeric matrices or silane/siloxane emulsions loaded with antimicrobial particles, silicone copolymers and blends. The organic-inorganic character of silicone polymers determines a high thermo-oxidative stability compared to that of the carbon-chain macromolecules, a good resistance to chemical agents, as well as a good hydrolytic stability, conferring impermeability and protection against color loss of the substrates.

Their chemical stability and physiological inertia also recommend them for biomedical applications, proving low toxicity, biocompatibility, adhesiveness to different substrates and antimicrobial properties depending on their functionality. For this purpose, we report a series of silicone materials that have special adhesive properties on synthetic and biological substrate and antimicrobial activity that can cover a wide range of applications.

*Acknowledgements: This work was supported by a grant of the Romanian Ministry of Research, Innovation and Digitalization, CNCS - UEFISCDI, project number PN-III-P4-IDPCE-2020-2000, within PNCDI III, Contract 207/2021 (2DPerMONSiI).

Liliana CONDRATICOVA

Dr. hab. în studiul artelor și culturologie
Academia de Științe a Moldovei/
Universitatea de Stat din Moldova
E-mail: condraticova.asm@gmail.com

O RADIOGRAFIE A PIESELOR DE METAL DIN CHIȘINĂU, ASTĂZI DISPĂRUTE

Orașul Chișinău este un oraș al memoriei, al unor locuri deosebite unde am învățat, am crescut, am acumulat experiență, s-au desfășurat o serie de evenimente sociale, politice, culturale, sportive etc. În acest context, mai multe clădiri păstrează amprenta timpurilor, mai ales prin utilizarea

pieselor de feronerie, a elementelor de metal forjate, care fac aceste clădiri, parcuri, scuaruri să fie cunoscute, însă adesea deloc apreciate. Scopul comunicării de față este sensibilizarea societății, a autorităților în gestiunea cărora se află obiectele de patrimoniu, cu referire la soarta lor și atitudinea față de piesele din metale care au misiunea de a ne înfrumuseța și de a ne face orașul mai modern. La ziua de azi, conform celor mai recente documentări, au fost distruse/modificate/refăcute balcoanele forjate de pe casa lui Karcevschi (str. Bernardazzi, 95-97); o frumoasă copertină de metal forjat de pe str. Sfatul Țării, 3, ce păstrase și monograma proprietarului – E.K. – Ecaterina Cupcea, soția arhitectului G. Cupcea, familia arhitectului locuind aici între 1891 și 1895; poarta de metal de o factură interesantă din punct de vedere artistic și tehnologic, aflată pe str. Vlaicu Pârcălab, alături de Consulatul României, astăzi deja o adresă inexistentă; împrejmuirea de fontă de pe bd. Gr. Vieru; agrafele de metal ce susțineau conacul lui Inglezi (str. M. Eminescu, 52), un alt monument de valoare națională. În schimb, își fac apariția unele compoziții de metal fără valoare artistică, care nu modernizează, dar adesea mutilează imaginea clădirilor și a centrului istoric al urbei noastre.

* Rezumatul și comunicarea au fost elaborate în cadrul Programului de Stat 20.80009.0807.19 „Cultura promovării imaginii orașelor din Republica Moldova prin intermediul artei și mitopoeticii”.

Alina CREȚU

Masterand, Universitatea Tehnică a Moldovei

E-mail: alina.cretu@udu.utm.md

JOHN BARMAN. DESIGNERUL DE INTERIOR DIN SECOLUL XX

În același timp clasicist și modernist, John Barman este cunoscut pentru stilul său clar, sofisticat, pentru ideile noi, îndrăznețe și pentru punctul de vedere puternic. El preferă liniile frumoase și clare, utilizarea neîngrădită a culorilor puternice și căsătoria reușită dintre funcționalitate și detaliile fine. Lucrările sale prezintă de obicei puncte focale distinctive, cum

ar fi sticla de artă colorată, mobilier de epocă de la mijlocul secolului și piese de artă modernă.

Foarte colaborator, îi place să lucreze cu clienții care sunt implicați în procesul de proiectare, ceea ce duce la un rezultat final care este atât de sofisticat, cât și extrem de personal. Unicitatea sa se reflectă clar într-un apartament din Manhattan, unde tapetul floral, de un albastru aprins, face o declarație îndrăzneată în sala de mese, având scaunele tapițate cu catifea roz în dungi. Neînfricarea lui Barman de a utiliza culorile vii și puternice, creează senzații cum ar fi un tavan circular, lăcuit într-un galben intens, susținut de un covor rotund pe podeaua cu gresie, pentru a adăuga dimensiune sălii de mese pătrate.

Specific stilului său este amestecul eclectic de mobilier, de la tradițional la contemporan. Această trăsătură individuală o observăm într-o bibliotecă proiectată de el, unde accentele luminoase de cobalt, servesc drept contrast vibrant cu pereții albi și bineînțeles, arta contemporană și mobilierul de epocă se adaugă la alura unică a spațiului. Fundalul complet alb din această încăpere, permite colecțiilor de artă și obiectelor să apară.

Unii designeri devin prizonierii unui stil strict, dar pentru John Barman, care este descris ca fiind atât clasicist, cât și modernist, firul comun al lucrărilor sale este îmbinarea culorilor, texturilor, țesăturilor în moduri neașteptate pentru a crea interioare surprinzătoare. După acest studiu, pot spune cu siguranță că imaginația este acul din mânecă pe care Barman îl are la dispoziție.

Victoria DANILA

Doctorand, Universitatea Tehnică „Gh. Asachi” Iași, România

Email: victoriavasiledanila@gmail.com

Ana ISCHIMJI

Universitatea Tehnică a Moldovei

Doctorand, Universitatea de Stat din Moldova

E-mail: ana.cojocari40@yahoo.com

INTEGRAREA ELEMENTELOR TRADIȚIONALE ÎN PROCESUL DE DEZVOLTARE ȘI PROMOVARE A CULTURII

Lucrarea are ca scop evidențierea unor repere conceptuale și metodologice de integrare a elementelor tradiționale în procesul de baza a valorizării și promovării culturii, prin plasarea accentului pe creativitate, valorile autohtone, ocupațiile tradiționale, obiceiurile și datinile, creația populară artistică din spațiul etnocultural. Abordarea creativă și inteligentă a dezvoltării produselor cu impact contribuie la o creștere a calității lucrărilor elaborate, acolo unde cultura și creativitatea joacă un rol crucial în revitalizarea frumosului și esteticului. Promovarea culturii poate fi un factor catalizator în procesele de regenerare și reînnoire, care pot fi rezumate în trei grupuri principale: utilizarea culturii la dezvoltarea durabilă; utilizarea culturii la competitivitate și creștere și utilizarea culturii la incluziune socială. Prin valorificarea și promovarea patrimoniului cultural vom contribui la revitalizarea și îmbunătățirea relațiilor de colaborare cu meșteri populari, centre culturale din țară și de peste hotare.

Un lanț valoric creativ cuprinde mai multe faze ale creării, producerii și diseminării patrimoniului cultural. În cadrul acestei abordări, cultura este analizată ca rezultat al colaborărilor actorilor implicați în dezvoltare de produse autentice cu elemente tradiționale.

Prin urmare, ne dorim să prezentăm un prototip elaborat după următoarele etape: de creare a unui produs unic; de producție-confecționarea produsului propriu-zis; de diseminare-promovarea produsului către consumatori și expozanți; de participare – un transfer de idei la diverse evenimente culturale, expoziții. Considerăm valorizarea elementelor tradiționale în scopul integrării lor în formarea produselor originale poate fi realizată prin intermediul colaborării designerilor, antreprenorilor, mediului academic cu meșteșugarii promotori al culturii și frumosului.

Ștefan DAVIDESCU

Dipl. Eng.

Președintele Institutului European pentru Cercetări Multidisciplinare

E-mail: stdavdescu@gmail.com

BISERICILE RUPESTRE DIN MUNȚII BUZĂULUI

Bisericile rupestre din Munții Buzăului reprezintă un complex de vestigii ale unor construcții rupestre cu funcții dominante cultice și de refugiu, a căror origine coboară uneori până în preistorie, situate în zona arcului sud-estic al Carpaților în principal în zona Culmii Ivănețu, dar și pe dreapta râului Buzău în Masivul Siriu, precum și în zona adiacentă din Subcarpații de Curbură (Dealurilor Botanului) pe un areal cu o lungime de peste 80 km. Cea mai mare densitate se întâlnește în împrejurimile comunelor Bozioru, Colți, Cozieni și Brăești, iar în număr mai mic pe raza comunelor Cătina și a satelor Sibiciu, precum și a orașului Nehoiu. În total sunt aproximativ 30 de astfel de amenajări identificate până în prezent.

Diana DEMENTIEVA

dr. în filologie

Universitatea de Stat din Moldova

E-mail: dementievad@mail.ru

CONCEPTUL DE *CITITOR* DIN PERSPECTIVA DIALOGISMULUI LITERAR

În pofida tuturor achizițiilor valoroase în domeniu, modalitățile actuale de abordare a conceptului de *cititor* denotă o inconsecvență teoretică generală. S-a văzut că noțiunea a fost prolific studiată din perspective diverse, dar totuși nu s-a găsi un criteriu unic de clasificare și, cel mai important, nu s-a ajuns la un concept care ar favoriza opera literară în ansamblul său. Astfel, studiul cititorului se dovedește a fi un segment teoretic fracționat și eterogen. Drept rezultat, utilizarea teoretizărilor date în demersuri critice aplicate a generat lecturi inconveniente și incomplete. În aceste circumstanțe, propunem o reinterpretarea a conceptul de cititor din perspectiva dialo-

gismului literar, pe care-l considerăm relevant noii paradigme literare, totodată, este actual în contextul controverselor contemporane. Convingerea în siguranța interpretativă pe care ar aduce-o ideea cititorului dialogal vine din faptul că Mihail Bahtin prezintă lectorul ca partener al dialogului literar la nivel dublu: intratextual și extratextual. De specificat că savantul rus nu se ocupă de cititor în mod deliberat, nu avem nici o lucrare dedicată destinatarului mesajului literar. Specificul conceptului de cititor din perspectiva lui Mihail Bahtin poate fi decroșată, treptat, din concepția filosofico-estetic ce se subînțelege la nivelul lucrărilor sale. Mihail Bahtin nu acordă o atenție particulară cititorului, pentru că lectorul este prezent în dialogul literar la nivel implicit.

* Rezumatul și comunicarea au fost elaborate în cadrul Programului de Stat 20.80009.0807.19 „Cultura promovării imaginii orașelor din Republica Moldova prin intermediul artei și mitopoeticii”.

Ludmila DOBROGEANU

Muzeograf, Muzeul de Istorie și Etnografie din Bălți

E-mail: dobrogeanu.ludmila@gmail.com

Maria CUNICHEVICI-MORARU

Muzeograf, Muzeul de Istorie și Etnografie din Bălți

E-mail: cunichevici1996@gmail.com

ISTORIA MUZEULUI DE ISTORIE ȘI ETNOGRAFIE DIN MUNICIPIUL BĂLȚI

Comunicarea prezintă pagini din istoria Muzeului de Istorie și Etnografie din mun. Bălți și parcursul sinuos în identificare incintei pentru activitatea instituțională pleneră. Muzeul își începe activitatea la 14 octombrie 1960, prin ordinul Comitetul Executiv al Sovietului de deputați ai poporului care, în baza Hotărârii nr. 138 din 16 aprilie 1960 a Consiliului de Miniștri al RSSM, prevedea crearea în orașul Bălți a unui muzeu de istorie și studiere a ținutului natal (str. Dostoievski, 22). La începutul lunii decembrie 1960, în registrul de ordine al Muzeului sunt făcute primele înscrieri cu angajarea personalului. La 10 martie 1961, prin hotărârea Comitetului Executiv al Sovietului de deputați Bălți, Muzeul este transferat în incinta Catedralei

„Sfinții Împărați Constantin și Elena”, unde va activa timp de trei decenii. În această perioadă, cea mai mare parte a expoziției prezenta evenimentele din perioada sovietică, temele de cercetare privind viața social-politică din perioada interbelică fiind interzise. Odată cu revigorarea tradițiilor creștine, în 1991, activitatea Muzeului este transferată în localul fostului Club al constructorilor (str. Păcii, 39), unde se va afla circa 15 ani în pofida stării avariate a clădirii. În 2004, prin decizia nr. 78 din 12 februarie 2004 a primăriei mun. Bălți, Muzeul de Istorie și Etnografie primește în folosință localul unei clădiri cu valoare istorică, datând cu începutul sec. XX (str. Lăpușneanu, 2), înscrisă în Registrul monumentelor ocrotite de stat. În 2020, în urma demersurilor administrației actuale a Muzeului, patrimoniul Muzeului de Istorie și Etnografie a mun. Bălți a fost transferat integral în propriul sediu (str. Ștefan cel Mare, 82) unde își desfășoară fructuos activitatea de recuperare, valorificare științifică și salvagardare a patrimoniului cultural și istoric.

Nicolae DUDNICENCO

doctor în istorie

Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală

E-mail: nicudud@yahoo.com

BRUTĂRITUL ÎN ORAȘELE DIN ȚARA MOLDOVEI ÎN SECOLELE XVI–XVII

Printre cele mai valoroase meșteșuguri alimentare în orașele Țării Moldovei era brutăritul (pităritul). Ramura respectivă era impulsionată de cererea de produse alimentare, dar și de prezența materiei prime – a făinii, care era obținută din cerealele cultivate pe teritoriul orașelor sau în apropierea lor, ulterior măcinate la morile urbane. Printre istoricii care au examinat brutăritul vom menționa pe N. Iorga, P. P. Panaitescu, Șt. Olteanu și C. Șerban.

În sistemul alimentar al Moldovei medievale pâinea era, alături de mămăligă, alimentul de bază. Astfel, cel mai răspândit produs de panificație adus de brutari sau pitari pe piața orașelor era pâinea. N. Iorga, în urma cer-

cetării subiectului brutăritului din Moldova medievală, a concluzionat: „Calitatea și greutatea produselor de panificație era dinainte stabilită”. Dumnealui pune în evidență faptul că „Într-o brutărie puteai găsi hambar, covată, gripcă de pâine, site, coți de cuptoriu, lopeți, poslavaci, capac de gura cup-torului, masă de plăcinte”.

Cercetătorii Șt. Olteanu și C. Șerban, referindu-se la acest subiect, relevă faptul că „Meșterii brutari puteau fi băștinași sau străini”. „În Suceava, celor străini li se permitea să țină brutării ca să facă pâine pentru vânzare. De regulă, brutarii străini se invitau pentru că aduceau cu ei noi practici în domeniul brutăritului, prin aceasta măbind sortimentul de produse de patiserie și asigurau o calitate superioară a acestora”. În anul 1564 Alexandru Lăpușneanu, domnul Moldovei, anunța pe brașoveni că renunță la cererea, pe care o făcuse, de a i se trimite pitari. Domnitorul găsisse în țară pitărese și era mulțumit de nivelul avansat al meșteșugului lor.

Din actele analizate, din sec. XVI–XVII, conchidem că pităriile erau amplasate pe teritoriile târgurilor Iași, Vaslui, Suceava, Soroca, Bârlad, Cotnari, Tecuci, Târgul Neamț, Roman, Hârlău etc. Cele mai numeroase brutării erau răspândite în Iași, afirmație bazată pe ideea că actele atestă mult mai mulți pitari în această localitate decât în alte târguri. În orașele Țării Moldovei, acest meșteșug a atins un înalt nivel și a avut un loc primordial printre meșteșugurile practicate în mediul urban.

Tincuța EFROS

Masterand, Universitatea Tehnică a Moldovei

E-mail: efrostincuta1999@gmail.com

ISTORIA BUNELULUI MEU – UN TRECUT CE NE APARTINE ȘI NU POATE FI DAT UITĂRII

Istoria orală oferă mai multe oportunități de studiere a vieții materiale și culturale a poporului nostru. În acest context, discuțiile cu martorii oculari ai evenimentelor, interviurile realizate, narațiunile de la actanții nemijlociți ai manifestărilor posedă o deosebită pondere. În comunicarea de față ne-am propus ca scop să punem în evidență destinul unei familii ce a avut

de suferit de pe urma valurilor de deportare ale basarabenilor în frigurile Siberiei și îndepărtatul Kazahstan. La baza aceste comunicări se afla relatarea bunelului meu Alexei Roșca, cel care din plin a simțit lipsurile și penuria înstrăinării de casa părintească. Informațiile oferite permit reconstituirea vieții cotidiene, vieții familiei până și după deportare, puținele posibilități avute de gospodari basarabeni pentru a rezista, a ridica case în regiunile unde au fost deportați, de a păstra tradițiile și obiceiurile populare, iar apoi de a se reintegra în societate, după revenire în Basarabia. Astăzi, relatările de la martorii acelor vremuri sunt tot mai puține, unii nici până acum nu au povestit prin ce calvar au trecut, chiar dacă au fost reabilitați. Istoria bunelului meu, deportat la vârsta de 16 ani, se înscrie în miile de destine ale basarabenilor, fiind o atenționare mai ales pentru noi, tinerii, că trecutul nu poate fi dat uitării, iar memoria celor care au avut de suferit trebuie cinstită nu doar de sărbători, ei devenind pentru noi un model de rezistență.

Tincuța EFROS

Masterand, Universitatea Tehnică a Moldovei
E-mail: eprostincuta1999@gmail.com

MODALITĂȚI DE ÎNCADRARE A LUCRĂRILOR ARTIȘTI- LOR PLASTICI AUTOHTONI ÎN DESIGNUL INTERIOR

Creația artiștilor plastici din Republica Moldova, a sculptorilor și meșterilor de artă decorativă prezintă interes nu doar din punct de vedere al tendințelor artistice, dar și în legătură cu încadrarea optimă a acestor piese în designul interior. Spre deosebire de picturile utilizate în decorarea interiorului unor clădiri administrative, completate de compozițiile lucrate în tehnica baticului, actualmente posibilitățile din domeniul designului de interior sunt mult mai extinse. Fiecare își dorește un design personalizat al biroului de serviciu sau al biroului amenajat acasă, mai ales pe timpul perioadei pandemice au crescut solicitările de a amenaja un interior adecvat cerințelor timpului, inclusiv, ținând cont de lucrul la distanță. Totodată, deși optează pentru minimalism, designerii contemporani și clienții susțin ideea utilizării în interior a unor plachete decorative, picturi originale, plastica de forme

mici, articole din metal forjat, abajururi originale, care completează armonios spațiul de lucru, zona de odihnă, blocul sanitar etc. Comunicarea noastră vine cu o trecere în revistă a creației unor artiști plastici, membri ai Uniunii Artiștilor Plastici, lucrările cărora pot fi utilizate cu succes în decorul interior contemporan.

Mihaela ENI

Doctorand, Universitatea de Stat din Moldova

E-mail: mihaella_eni@yahoo.com

STRUCTURA LIMBAJULUI ACADEMIC LA MANIFESTĂRILE ȘTIINȚIFICE ORGANIZATE DE AȘM

Academia de Științe a Moldovei a fost și rămâne cel mai înalt forum științific din țară, aici se întrunesc membrii comunității academice care promovează și valorifică știința. Comunicarea joacă un rol important în cercetarea științifică, însă valoarea ei este minimă dacă descoperirile și ideile nu sunt cunoscute sau evaluate de către comunitatea academică și societate. Conform unor cercetători una dintre cele mai importante funcții ale comunicării în domeniul științei este de a oferi o înregistrare cumulativă a cunoștințelor și prezentarea acestora în mod eficient. Comunicarea științifică nu se reduce la o simplă transmitere de informații de la cercetător la utilizator, ci presupune o relație durabilă între actanții procesului comunicațional. Modul de expunere a cunoștințelor/informațiilor de către membrii comunității academice prezintă interes, dar, totodată, servesc drept exemplu de exprimare în societate. Organizarea comunicării științifice fiind un subiect discutat nu doar la nivel național, dar și internațional, produce discuții în rândul cercetătorilor. Limbajul științific utilizat de membrii comunității academice trebuie să respecte trăsăturile specifice și să asigure un mesaj coerent și coeziv, fiind caracterizat de informativitate, argumentativitate, accesibilitate. Pentru construcția unui astfel de mesaj, discursurile emițătorilor se construiesc conform principiului segmentării comunicative. În cadrul unui discurs științific informația va fi prezentată la nivelul enunțului și la nivelul textului după principiul temă-remă. Tema fiind secvența care reia

o informație ce se conține în fondul de cunoștințe comun interlocutorilor, iar rema, în calitatea sa de centru informațional al enunțului, are rolul de a introduce în comunicare o informație nouă asigurând, astfel, progresia informației în discurs. Doar prin respectarea principiului segmentării comunicative, discursurile științifice rostite de membrii comunității academice devin utile și accesibile societății, promovând o imagine culturală și intelectuală a forumului științific din orașul Chișinău.

* Rezumatul și comunicarea au fost elaborate în cadrul Programului de Stat 20.80009.0807.19 „Cultura promovării imaginii orașelor din Republica Moldova prin intermediul artei și mitopoeticii”.

Mihaela EREMIA

Masterand, Universitatea Tehnică a Moldovei

E-mail: mihaela.eremia@utu.utm.md

CREAȚIA DESIGNERULUI BRITANIC KELLY HOPPEN

Kelly Hoppen, născută pe 28 iulie 1959, este un designer britanic cu o experiență de mai bine de 40 de ani în domeniu, unul dintre cei mai căutați și premiați din lume. Și-a început cariera la numai 16 ani. A lucrat de-a lungul anilor pentru celebrități precum David și Victoria Beckham, s-a ocupat de designul locuințelor, dar și al yachturilor și avioanelor clienților săi. A trecut apoi la designul pentru hoteluri, restaurante și birouri.

Printre cele mai renumite proiecte ale ei se numără o colaborare cu Disney pentru aniversarea de 90 de ani a lui Mickey Mouse, iar pentru a rămâne în istorie și pentru a celebra pe măsura, ca rezultat al colaborării a fost lansată o colecție de tapete, covoare și așternuturi. Este recunoscută pentru paleta neutră de culori pe care o folosește, aceasta devenind chiar semnătura și marca ei: Perfect Neutrals.

Decorarea Celebrity Edge – o navă de lux cu design revoluționar. Arhitectul acestui spațiu este Tom Wright, iar designul a fost realizat de Kelly Hoppen. Aceasta a menționat că culoarea oranj strident nu a fost tocmai cea mai ideală culoare cu care poți lucra, dar totuși s-a lăsat inspirată.

One Park Taipei – o clădire rezidențială ultra luxoasă din Taiwan și LUX* Grande Gaube Hotel, un hotel impresionant ridicat în Mauritius. A creat un design stilat, cu spații sofisticate care totodată redau o atmosferă caldă și primitoare. Finisajele, mobilierul și accesoriile compuse din materiale precum lemn lăcuit, lână, piele, catifea și metal au fost alese însuși de Kelly. Kelly Hoppen este recunoscută pentru paleta neutră de culori pe care o folosește, aceasta devenind chiar semnătura și marca ei: Perfect Neutrals. Hoppen este numită chiar „Regina Griului”, ea explicând în nenumărate rânduri că filosofia ei este să rămână mereu aceeași. Și-a dorit mereu să creeze medii calme, relaxate și armonioase.

Ion GIURCĂ

Prof. univ., dr.

Universitatea „Hyperion” din București

E-mail: ion_giurca@yahoo.fr

CENTENARUL CATEDRALEI ÎNCORONĂRII DE LA ALBA IULIA

În anul 1920 a fost lansată inițiativa încoronării suveranilor României, eveniment considerat necesar, o ceremonie destinată să confirme și în acest mod realizarea unității naționale. Comisia constituită pentru organizarea Serbărilor Încoronării și-a însușit propunerea istoricului Nicolae Iorga de a se construi la Alba Iulia o Catedrală destinată Încoronării, avându-se în vedere că la acea dată în oraș nu exista un lăcaș de cult creștin-ortodox adecvat unei asemenea ceremonii. Deși nu se stabilise o dată exactă pentru ceremonia încoronării, se dorea ca evenimentul să aibă loc în toamna anului 1921, astfel că lucrările au început imediat, la 28 martie 1921, conform unui proiect întocmit de către arhitectul Victor Gh. Ștefănescu, având ca model catedrala voievodală de la Târgoviște, ctitorită de către voievodul Neagoe Basarab și sfințită în anul 1520. Pentru executarea lucrărilor a fost angajată imediat Societatea Întreprinderea Generală Tehnică din București, lucrările fiind conduse de către sub conducerea general a inginerului Tiberiu Eremie.

Lucrările de pictare a bisericii au fost încredințate lui Costin Petrescu, recunoscut pentru probitatea sa profesională.

Cu toată concentrarea de forțe și mijloace, de resurse financiare, Catedrala nu putea fi realizată până în toamna anului 1921, astfel că desfășurarea evenimentului a fost amânată. Finalizarea lucrărilor și sfințirea acesteia la 8 octombrie 1922, a permis ca ceremonia încoronării să fie stabilită și să se desfășoare al Alba Iulia în ziua de 15 octombrie 1922. La 100 de ani de la finalizare, Catedrala rămâne edificiul creștin-ortodox cel mai impozant al orașului Marii Uniri, a cărui construcție nu este pe deplin prezentată în literatura de specialitate.

Ana GOBJILA

Lector universitar, Facultatea Arte Plastice și Design
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Chișinău
E-mail: ana.gobjila7@gmail.com

CREAȚIA PICTORITEI TATIANA FRUNZĂ

Cercetarea cuprinde analiza creației Tatianeii Frunză pornind de la adevărul că avem în vizor o pictoriță, pasiunea căreia este de a transpune pe pânză magia culorilor. Artista își face studiile la Școala de Arte Plastice pentru copii „A. Sciusev” din Chișinău și la Colegiul de Arte „A. Plămădeală”. Dorind să rămână pe aceeași filieră artistică, își continuă studiile între anii 1993 și 2000 la Academia de Teatru Muzică și Arte Plastice, Facultatea Pictură, clasa profesorului Ion Serbinov. Pentru a perfecționa abilitățile dobândite în timpul studiilor universitare, în paralel frecventează atelierul pictorului Dimitrie Peicev.

Unul dintre genurile preferate ale artistei este peisajul. Tatiana Frunză este mereu în căutarea armoniei, în descoperirea aromelor fie din peisajul rural: „Un stejar bătrân”, „Sub stejar”, „Seara de iarnă”, „Înainte de apus”, „Biserica din Cimișlia” ș.a., fie cel urban: „Casa lui Herța”, „Sinagogă. Chișinău”, „Sinagoga veche”, „Zi însorită (spitalul vechi lângă fabrica Bucuria)”, „Casa pe colț str. București, str. S. Lazo”, „Sala cu Orgă” ș.a. Un loc aparte în creația pictoriței îl ocupă natura statică, în mare parte compusă

din buchete de flori în interior: „Buchet de sărbătoare”, „Trandafiri”, „Buchet de crini” ș.a.

Coloritul inconfundabil din operele artistei surprinde prin discreția cromatică, armonia culorilor, lirismul suprafețelor vibrante datorită unui procedeu propriu utilizat de autoare. Creațiile sunt surprinzătoare ca efect vizual, de un colorit viu, expresiv, dar, totodată, și sensibil. Modul de organizare a tonului, divizarea luminilor pe suprafață, nuanțarea rafinată a culorilor, discreția cromatică, limbajul esențializat – toate sunt caracteristici ale lucrărilor Tatianeii Frunză. Câmpul plastic al picturilor e cuprins de contraste, acorduri, pulsări ritmice. Întreaga creație a Tatianeii Frunză reprezintă un original exemplu de interpretare a naturii, trecut prin suflet și structurat într-o manieră particulară.

Rodica GOTCA

Doctorand, Universitatea de Stat din Moldova

E-mail: gotcarodica@gmail.com

LITERATURA DIGITALĂ: CONTEXTUL REACTUALIZĂRII LITERATURII

În comunicarea de față ne propunem să prezentăm literatura digitală din perspectiva oportunităților oferite evoluției literaturii. Prezentând conceptele aferente acestui nou mod de scriere și citire, conturăm o nouă tradiție literară și trasăm direcții clare pentru teoria și critica literară.

În cadrul literaturii digitale se evidențiază concepte precum „cybertext” – produs al activității umane și mecanice, viabil în spațiul digital, „hypertext” – strategie de organizare a textului prin hyperlinkuri și „text ergodic” – termen integrator pentru structurile lingvistice care funcționează ca un mecanism. Virtualitate deschide literatura tradițională într-un nou format – „Literatura 2.0”, unde textul devine interactiv, digital – „digitext” și permite literaturii nu doar să evolueze, ci să se reactualizeze în totalitate, trecând într-o dimensiune avansată de accesibilitate și producere.

* Rezumatul și comunicarea au fost elaborate în cadrul Programului de Stat 20.80009.0807.19 „Cultura promovării imaginii orașelor din Republica Moldova prin intermediul artei și mitopoeticii”.

Vasilica-Monica GROZA

Scientific researcher III PhD
Romanian Academy – Iași Branch, „Olga Necrasov”
Centre of Anthropological Research
E-mail: moni_ian@yahoo.com

Mariana POPOVICI

Scientific researcher PhD
Romanian Academy – Iași Branch, „Olga Necrasov”
Centre of Anthropological Research
E-mail: sorexmin@yahoo.com

Ozana-Maria PETRARU

Research assistant PhD student
Romanian Academy – Iași Branch, „Olga Necrasov”
Centre of Anthropological Research
Alexandru Ioan Cuza” University of Iași, Faculty of Biology, Romania
E-mail: ozanapetraru@gmail.com

Mădălin-Cornel VĂLEANU

Scientific researcher I PhD
„Moldova” National Museum Complex of Iași
E-mail: madalinvaleanu@yahoo.com

Luminița BEJENARU

Prof. PhD. Habil.
„Alexandru Ioan Cuza” University of Iași, Faculty of Biology, Romania
Romanian Academy – Iași Branch, „Olga Necrasov”
Centre of Anthropological Research
E-mail: lumib@uaic.ro

**ANTHROPOLOGICAL STRUCTURE AND DENTAL
PATHOLOGIES IN A SAMPLE OF HUMAN SKULLS FROM
THE MAUSOLEUM CRYPT OF THE FIRST WORLD WAR
HEROES, IN IAȘI (IAȘI COUNTY, ROMANIA)**

In this study, the authors present the results of anthropological research conducted upon a sample of 50 skulls belonging to skeletons from the Mausoleum Crypt of the First World War Heroes, in Iași-*Calea Galata* (Iași County, Romania). Estimating the age at death and sex determination

were followed by the anthropometric data analysis, and then by the evaluation of dental pathologies and anomalies.

The skulls, found during the rehabilitation project of the edifice in 2020-2021, belonged to four adolescents (three males and one female), 25 young adults (22 males and three females), 19 middle adults (males) and two old adults (males). Analysis of frequency by sex revealed 46 males and four females, with a masculinity index of 8.69.

The individual association of the main morphometrical features evidences that the primary background for this group is Mediterrannido-Dynaric, with secondary Alpinoid, Nordoid and East-Europoid influences.

Dental paleopathology identifies and interprets diseases and abnormalities of teeth and jaws in past populations. In the analysed sample, the following dental pathologies and anomalies were identified: caries (22%), enamel hypoplasia (18%), supragingival calculus (16%), radicular remains (12%), radicular cyst (4%), edentia (4%), and accessory cusps (2%).

Anthropological results indicate that it is possible that, besides the skeletal remains of the military heroes who fell in the First World War, other civil people had been also reburied in the Mausoleum Crypt.

Victor GRIGOR

Doctorand, Școala Doctorală „Istorie. Patrimoniu Cultural. Modernitate”
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”
E-mail: victor.grigor@usarb.md

INSTITUȚII DE ÎNVĂȚĂMÂNT ÎN BĂLȚIUL INTERBELIC: MODALITĂȚI DE CREARE ȘI CONSOLIDARE A PATRIMONIULUI CULTURAL

Imediat după Marea Unire din 1918, statul român a inițiat o serie de reforme în sistemul învățământului public din Basarabia. În afară de școlile rusești, evreiești, nemțești, au fost deschise școli naționale românești. Aproape în fiecare localitate a fost ridicată câte o clădire pentru școala primară, au fost detașate cadre școlare și create condiții pentru studiu, lucru care s-a manifestat și în orașul Bălți – centru social-economic din Nordul

Basarabiei. Scopul comunicării de față este analiza multiaspectuală a constituirii și afirmării Liceului de Băieți „Ion Creangă” din Bălți în perioada anilor 1918–1940, ca parte componentă a învățământului românesc în Basarabia. Fondat în 1906 cu statut de gimnaziu, după 1918, la inițiativa statului român instituția va fi reorganizată în Liceul Românesc „Ion Creangă”, urmând să se numere astăzi printre cele mai vechi instituții de învățământ liceal din Republica Moldova.

Rodica Mariana ION

Doctor în chimie, profesor universitar, cercetător științific I
ICECHIM, Departamentul Evaluarea și conservarea patrimoniului cultural,
București, România Universitatea Valahia, Școala Doctorală Științe Inginerești
Târgoviște, România
E-mail: rodica_ion2000@yahoo.co.uk

Maria GEBA

Doctor în inginerie chimică, Expert în Restaurare-investigații chimice și
conservarea patrimoniului cultural național mobil, Centrul de Cercetare
și Conservare-Restaurare a Patrimoniului Cultural
Complexul Muzeal Național „Moldova” Iași, România
E-mail: mariageba@yahoo.com

Oana Mihaela CĂPĂȚÎNĂ

Restaurator, Centrul de Cercetare și Conservare-Restaurare
a Patrimoniului Cultural Complexul Muzeal
Național „Moldova” Iași, România
E-mail: oana_capatina@yahoo.com

Ana Maria ANDREI

Restaurator, Centrul de Cercetare și Conservare-Restaurare
a Patrimoniului Cultural
Complexul Muzeal Național „Moldova” Iași, România
E-mail: andreianamaria71@yahoo.com

CONSERVAREA SUPORTURILOR PAPETARE VECHI CU NANOPARTICULE

Interesul crescând pe plan mondial pentru restaurarea/conservarea obiectelor de artă în general și a obiectelor pe suport papetar în special este un demers foarte important al păstrării moștenirii culturale. In baza existen-

ței unei experiențe anterioare legate de realizarea de nanomateriale pentru conservarea hârtiei istorice, precum și de multitudinea tehnicilor analitice de investigație, în lucrare vom prezenta aspecte legate de tratamentul de dezacidifiere cu nanoparticule de hidroxid de calciu și hidroxid de magneziu dispersate în alcooli, cu rezultate bune în dezacidifierea hârtiei.

Experimental, s-a demonstrat că magneziul reduce viteza de degradare oxidativă a substratului celulozic cauzată de expunerea la lumina, iar calciul acoperă foarte bine fisurile, golurile de la suprafața hârtiei degradate, cu posibilitatea redării suprafeței fine a documentului supus tratamentului.

Aplicațiile inovatoare ale nanomaterialelor la dezacidifierea hârtiei se bazează pe proprietățile optice noi datorate generării efectelor cuantice, proprietăți mecanice datorate dimensiunilor fizice mici și unei mari arii a suprafeței specifice.

* **Mulțumiri.** Acest studiu se desfășoară în cadrul proiectului *Soluții inovative pentru protecția și conservarea hârtiei de carte și manuscris-567PED/2020*, în cadrul PNCDI III, finanțat de Ministerul Cercetării, Inovării și Digitalizării, CNCS / CCCDI-UEFISCDI.

Elisaveta IOVU

Doctor în filologie, cercetător științific

Universitatea de Stat din Moldova

I. P. Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”, Strășeni

E-mail: iouvelisaveta85@gmail.com

„LUPTA DE LA CAHUL” – ÎNTRE ISTORIE ȘI MITOPOETICĂ

Sintagma „lupta de la Cahul” se perindă în lucrările unor călători străini, care au vizitat teritoriul de sud al Basarabiei, cum ar fi Gustav Orraeus (1739–1811), Kajetan Chrzanowski (? – 1812), Heinrich von Reimers (1768–1805) sau Johann Martin Minderer. Fiecare călător în parte, medic, diplomat sau consilier au lăsat în rapoartele lor câteva însemnări importante din punctul nostru de vedere.

De exemplu, Gustav Orraeus și Johann Martin Minderer, medici generali al armatei comandate de Rumianțev în campania împotriva turcilor,

menționează pe alocuri în lucrările lor despre bătălia de la Cahul ca o victorie, nu însă ca o localitate cum este astăzi.

Heinrich von Reimers tânăr diplomat estonian, care face parte din soția extraordinară pe care Ecaterina a II-a, țarina Rusiei, o trimite la Constantinopol în 1793, trece nemijlocit și prin Moldova de Sud. În cursul călătoriei diplomatul a înregistrat în notele sale ceea ce considera important, menționând în manuscrisul său că feldmareșalul conte Rumianțev, „învingătorul de la Cahul”, în timpul ultimului război cu turcii, și-a construit în valea aceea, o casă frumoasă, unde apoi a și locuit. Asupra bătăliei de la Cahul se expune și Kajetan Chrzanowski, care în calitate de consilier de Legație și ca însărcinat de afaceri al Poloniei la Constantinopol, efectuează o călătorie și prin Moldova (*Călătoria prin Moldova*, Scrisoarea a patra din Aidos).

Imaginile pe care le identificăm în mărturiile călătoriilor străini scot în evidență un șir de aspecte ce țin de felul cum era locul și locuitorii unde se află astăzi orașul Cahul. Denumirea de Cahul identificată în sintagmele „bătălia de la Cahul”, „învingătorul de la Cahul”, care fiind una victorioasă are o conotație pozitivă. Setul de imagotipuri acumulat de la străini / ceilalți despre Cahul din cele mai vechi timpuri, contribuie în general la imaginarul cultural românesc. Prin urmare, este important să vedem cum ne-au perceput străinii pe Noi și poporul nostru, prin ce am putut să ne promovăm din cele mai vechi timpuri în imaginea celuiilalt.

* Rezumatul și comunicarea au fost elaborate în cadrul Programului de Stat 20.80009.0807.19 „Cultura promovării imaginii orașelor din Republica Moldova prin intermediul artei și mitopoeticii”.

Elisaveta IOVU

Doctor în filologie, cercetător științific

Universitatea de Stat din Moldova

I. P. Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”, Strășeni

E-mail: iovuelisaveta85@gmail.com

NOI ȘI CEILALȚI ÎN ROMANUL *VREAU ACASĂ* DE OLGA CĂPĂȚÂNĂ. EXERCITIU DE IMAGOLOGIE LITERARĂ

Din punct de vedere al imagologiei, romanul *Vreau acasă* de Olga Căpățână oferă o imagine a românului din Basarabia din sec. al XX-lea, mai exact anii '90 cu influențele sale de după al Doilea Război Mondial: deportări în masă, foamete, frig și umilire. Prin urmare, tema centrală a romanului este *identitatea* reprezentată de familiile basarabene, iar în plan secund, *alteritatea*, reprezentată de rușii, letonii, francezii, afganii etc. Până și românii de peste Prut, de la București reprezintă o mică alteritate pentru basarabeni.

Basarabeanul ca personaj literar și Basarabia ca locul desfășurării acțiunii nu prea s-au bucurat de o imagine pozitivă de-a lungul timpului. Acest popor a fost plasat într-o relație de inferioritate față de alte spații ale culturii europene. Destinul acestuia a fost marcat de convulsii și stăpâniri străine, s-a aflat mereu la granița culturii europene, la granița dintre centru și periferie, dintre superior și inferior. Prin urmare, romanul Olgăi Căpățână vine să contureze în imagini vii raportul dintre hegemon și subaltern.

Scriitoarea încearcă să creioneze în paginile romanului portretul basarabeanului, de aceea imaginile pe care le identificăm scot în evidență un șir de aspecte ce țin de felul cum era locul și locuitorii Basarabiei. Pe alocuri sunt trecute în revistă imagini pozitive: femei „frumoase”, „harnice”, „modeste”, „deștepte”, bărbatul „luptător”, „apărător”, cu oameni buni la inimă și săritori la nevoie, însă cele negative se referă la faptul că „le plăcea să stea în genunchi în fața cotropitorilor”, „credeau în vorbe frumoase”, „se plâng de soartă”, au metehnele lor”, iar Moldova este „țara deficitului general și a salariilor modeste”. Personajul Celălalt nu este cruțat nici el când vine vorba despre imagotipuri: rusul comunist este prezentat ca un hegemon asupra basarabeanului, că îi place distracția și băutura, că „erau niște

monștri” etc. Setul de imagotipuri acumulat din roman contribuie în general la imaginarul cultural românesc.

* Rezumatul și comunicarea au fost elaborate în cadrul Programului de Stat 20.80009.0807.19 „Cultura promovării imaginii orașelor din Republica Moldova prin intermediul artei și mitopoeticii”.

Ana ISCHIMJI

Doctorand, Universitatea de Stat din Moldova

Email: anaischimji29@gmail.com

Victoria DANILA

Doctorand, Universitatea Tehnică „Gh. Asachi” Iași, România

Email: victoriavasiledanila@gmail.com

IDENTIFICAREA TRĂSĂTURILOR DISTINCTIVE A PRODUSELOR MEȘTEȘUGĂREȘTI ȘI ARTIZANALE DIN PIEI ȘI BLĂNURI

Apariția istorică a produselor din piei și blănuri este legată de cele mai timpurii etape ale dezvoltării omenirii. Încă de la început, oamenii și-au confecționat din pieile animalelor vânată și tăbăcite, prin procedee rudimentare, următoarele produse: piese vestimentare pentru acoperirea corpului, perdele și așternut ce protejau contra frigului, cingători, încălțăminte și articole de marochinărie. Inițial pieile animalelor erau folosite în stare crudă, mai târziu au apărut metode de conservare și prelucrare (argăsire / tăbăcire). Ulterior oamenii aveau nevoie de diferite obiecte confecționate din piele naturală, și ca urmare de diferite piei cu diferite proprietăți fizico-mecanice necesare pentru confecționarea acestor obiecte. Aceste împrejurări au condus la dezvoltarea meșteșugăritului inițial practicat casnic, iar apoi în condiții industriale de prelucrarea pieilor/blănurilor și de confecționare a obiectelor din piele (diferite tipuri și modele de încălțăminte, îmbrăcăminte, căciuli și articole din piele cu diverse destinații). Datorită descoperirii metalelor în epoca bronzului și trecerea la epoca de fier, a impus apariția de accesorii metalice, cererii noi și sporite de produse din piele necesare practic în toate domeniile de activitate. Astfel, până în prezent s-au păstrat și se confecțio-

nează produsele din piei/blănuri într-o gamă variată de sortimente și modele cu destinație foarte diferită cu trăsături distinctive istorico-etnografice.

O mare parte a produselor artizanale din piele/blănuri reprezintă piese ale costumului tradițional care servesc scopurilor practice sau funcționale, sociale și simbolice, prin care comunitatea se identifică ca popor în comunicare interpersonală și interetnică. Popoarele au investit și investesc în costumele naționale tot ce au de seamă ca valoare etnică și estetică, având o componentă de prelucrare manuală semnificativă, în special utilizându-se tehnologii tradiționale.

Marionela IUȘAN

Masterand, Universitatea Tehnică a Moldovei

E-mail: marionela. iusan@udu.utm.md

PETRE ANTONESCU

Petre Antonescu (29 iunie 1873, Râmnicu Sărat – 22 aprilie 1965, București) a fost un arhitect, pedagog, planificator urban, restaurator de monumente istorice. A fost un academician român, care s-a remarcat printre personalitățile de frunte ale școlii românești și a influențat dezvoltarea arhitecturii din prima jumătate a secolului al XX-lea prin promovarea unui stil arhitectural neo-românesc.

Petre Antonescu este autorul unor clădiri publice monumentale, palate administrative, bănci, ministere) și a unor locuințe, oferind o interpretare inedită a formelor și elementelor arhitecturii românești vechi. Printre lucrările sale reprezentative se remarcă clădirea Primăriei Municipiului București, ridicată între ani 1906 și 1910 și completată după 1945, fosta clădire a Palatului administrativ din Craiova (1912–1913), cea a Băncii de Investiții din București (1915–1923).

În aceste clădiri monumentale se întâlnesc interpretări originale ale pridvoarelor, loggilor, ancadramentelor de ferestre și uși, brâielor și altor elemente ale arhitecturii tradiționale românești. În aceeași idee au fost realizate numeroase locuințe din București, printre care vom consemna celea de pe străzile Ion Brezoianu, Victor Eftimiu, clădirile care adăposteau Muzeul

Simu. Petre Antonescu este și arhitectul Arcului de Triumf, monument închinat Unirii Tuturor Românilor.

Галина ИВАШКИВ

Кандидат искусствоведения
старший научный сотрудник Музея этнографии и художественного промысла
Института народоведения Национальной академии наук Украины
E-mail: halia_503@ukr.net

**КОЛЛЕКЦИЯ УКРАИНСКОЙ НАРОДНОЙ КЕРАМИКИ
XIX–XX ВВ. В МУЗЕЕ ЭТНОГРАФИИ И ХУДОЖЕСТВЕННОГО
ПРОМЫСЛА ИНСТИТУТА НАРОДОВЕДЕНИЯ
НАЦИОНАЛЬНОЙ АКАДЕМИИ НАУК УКРАИНЫ**

Во многих странах мира, в том числе и в Украине, вопрос о сохранении культурного наследия является одним из главных в работе организаций, связанных с изучением материальной и духовной культуры. Такая деятельность приоритетна и для Института народоведения НАН Украины, один из отделов которого Музей этнографии и художественного промысла (МЭХП) считают сокровищницей предметов декоративно-прикладного искусства, в том числе и народной керамики. Фонды МЭХП составляют более десяти тысяч керамических изделий разных типологических групп (изразцы, кувшины, миски, тарелки) практически из всех регионов Украины конца XIX – начала XX вв., когда функционировало более семисот гончарных центров. Коллекция составлена из собраний Музея художественной промышленности (1874), Музея древностей при Научном обществе имени Шевченко во Львове (1895), а также частных музеев.

Среди предметов музея раритетными считаем керамические иконы 1811 г. Матвея Ковальского, найденные на Прикарпатье. Большой интерес вызывают керамические расписные изделия знаменитого гончара из Косова Олексы Бахматюка (1820–1882), а также семейства Баранюков (Ивана, Михаила и Иосифа), Петра Кошака (1864–1940) из Пистыня и других. Эти народные мастера были участниками регио-

нальных и местных выставок, где представляли свои лучшие работы – свечники-канделябры, свечники-троицы, напрестольные кресты, диски, чаши для причастия, миски, кувшины и другие изделия.

Музей располагает уникальными расписными предметами с Подолья, которые исполнены в технике фляндровки. В их декоре преобладают мотивы геометрического и растительного характера, реже встречаются изображения птиц, зверей, церквей и бытовые сценки. Левобережная Украина представлена интересными по форме и композиции работами мастеров из Опoшни (Иван Гладиревский, Федор Чирвенко, Василий Гудков) – это горшки, кувшины, миски, вазы, курильницы, пепельницы, пластика малых форм. В некоторых гончарных центрах Украины изготавливали зооморфную (в виде птиц, баранов, львов, лошадей, медведей) и антропоморфную (изделия мастеров Сокаля, Николаева, Дыбынцов, Бара, Жорница, Бережан) керамику. Собрание украинской народной керамики в музее раскрывает многие страницы из быта украинцев XIX–XX веков.

Наталья КАЛАШНИКОВА

Dr. hab., prof. univ.

Muzeul Etnografic Rus, Sankt Petersburg

E-mail: ethnوناتaly@mail.ru

О КОМПЛЕКСНОЙ ЭКСПЕДИЦИИ ПО ИЗУЧЕНИЮ СЕЛЬСКИХ МУЗЕЕВ БОЛГАР-ПЕРЕСЕЛЕНЦЕВ, ПРОЖИВАЮЩИХ НА ЮГЕ МОЛДАВИИ (2015–2017)

Настоятельная необходимость коллективного исследования истории, культуры и этносоциальных процессов в среде болгарского населения, проживавшего в Пруто-Днестровском междуречье и Буджакской степи, привело к проекту «Болгары Молдовы, Украины и России. Опыт жизни в диаспоре». Работы по этой теме, рассчитанные на три года (грант РГНФ 2015–2017 гг.), включали несколько направлений, в том числе и проведение экспедиций с целью изучения состояния сельских музеев по болгарам-переселенцам, проживающим на юге Молдовы. С этой целью участники проекта – сотрудники отдела этнографии

Белоруссии, Украины, Молдавии Российского этнографического музея (Санкт-Петербург) провели экспедиции в сёла Твардица, Кортень, Тараклия, Виноградовка, Кайраклия Тараклийского района и в село Парканы Тираспольского района Республика Молдова.

Для характеристики сельских музеев Молдовы по болгарам-переселенцам участниками экспедиций была разработана специализированная анкета, а также составлены опросники по темам: «Ремесла и промыслы» и «Традиционная одежда». В результате трёхлетней работы были обследованы и сфотографированы экспозиции музеев, содержащие предметы материальной и духовной культуры болгар-переселенцев, проведены интервью с местными жителями, исследованы коллекции 6 сельских музеев Молдовы, заполнены анкеты по истории создания этих музеев.

Посещение в сельских музеях – бесплатное. Среди посетителей примерно 50% составляют школьники, 30% – студенты, 10% – специалисты, 10% – прочие. Для посетителей проводятся заказные экскурсии, организуются тематические лекции. Сельские музеи активно участвуют в городских праздниках, проводят фестивали «Георгиев день» и «Бабин день», день храма города «Святой Параскевы» и др. Следует отметить, что пополнение фондов осуществляется, в основном, благодаря предметам, переданным в дар от местных жителей.

Олена КОЗАКЕВИЧ

Кандидат искусствоведения

Институт народоведения

Национальной академии наук Украины

E-mail: kozakevych.olena@gmail.com

ORCID 0000-0002-8742-4337

КРУЖЕВОПЛЕТЕНИЕ В ГАЛИЧИНЕ КОНЦА XIX – НАЧАЛА XX ВВ.: РУКОДЕЛИЕ, РЕМЕСЛО, ИСКУССТВО

Популяризация искусства изготовления кружевного декора обусловлена потребностью украшения одежды и текстиля. Именно художественно-эстетические характеристики кружева – прозрачность, легкость, разнообразие орнамента и фактуры посредством использования

техник и материалов – поспособствовали моде и спросу на кружевные изделия. Однако практически до XIX в. использование кружева было прерогативой представителей богатых сословий из-за его дороговизны, элитарности и часто регламентировалось определенными уставами. В течении нескольких столетий определились и стали известными центры кружевоплетения в Италии, Бельгии, Франции, Испании; ажурные изделия изготавливали в монастырях, при дворах. С развитием промышленности распространилось «машинное» кружево, что повлияло на его доступность для широкого круга потребителей.

От середины XIX в. в Галичине плетение кружева становится не только модным занятием для женщин-домохозяек, но и возможностью заработка, ведения собственного частного дела, получения профессиональных навыков в школах и на курсах. Кружево местного производства стало популярным и за пределами региона, поскольку отличалось качественной работой, оригинальными орнаментами и техниками изготовления, чем конкурировало с импортными изделиями. Важную роль в популяризации кружева, и женского рукоделия сыграли выставки конца XIX – начала XX вв., где экспонировали наилучшие образцы одежды и текстиля, – которые по истине можно охарактеризовать как высокохудожественные.

Доступность изучения техник кружевоплетения повлияла и на декоративные особенности традиционной одежды. Обучение основ кроя и шитья, технических приемов, вариантов ажурного орнамента внесли разнообразие в способы украшения народной одежды. Это определенным образом объясняет схожие узоры, цветовую гамму в декоре текстиля совершенно разных местностей. Особенно ярко взаимовлияние профессиональных и традиционных практик проявилось в 1920–1930-гг. Например, в декоре женской городской одежды используют народные «мережки», в декоре народной – «филейно-гипюрную вышивку», «макраме», что в последствии становится «традиционной».

Изучение развития кружевоплетения в Галичине конца XIX – начала XX вв. – от простых расшивок и соединительных швов к мастерски плетенному кружеву «испанской работы» – демонстрирует определенный феномен кружева как вида декоративного искусства.

Adela KOVÁCS
Doctor, muzeograf, arheolog
Muzeul Județean Botoșani
E-mail: adelakovacs.museum@gmail.com

DIN COLECȚIILE MUZEULUI JUDEȚEAN BOTOȘANI: REPRESENTĂRI ANTROPOMORFE MASCULINE CUCUTENIENE

Reprezentările antropomorfe masculine neolitice reprezintă procentual o proporție mult mai redusă față de cele feminine. Pe parcursul celor trei faze principale de evoluție a Culturii Cucuteni se observă aceeași diminuare numerică. În cadrul colecțiilor Muzeului Județean Botoșani se află o serie de piese care pot fi încadrate în categoria masculine sau androgine. Ne dorim în cadrul acestei prezentări să discutăm caracteristicile morfologice și decorative ale statuțelor masculine/androgine, precum și elementele de vestimentație care le diferențiază vizual față de statuțele feminine, chiar dacă nu s-au păstrat foarte multe elemente de identificare sexuală. Avem în vedere inclusiv discutarea sporirii numărului acestora în fazele dezvoltate ale Culturii Cucuteni, discutând diversele ipoteze de explicare a acestui aspect, abordat până în prezent de numeroși cercetători.

Tetiana KUTSYR
PhD in Art Studies
Ethnology Institute of the National Academy of Sciences of Ukraine
Lviv, Ukraine
E-mail: sonechko_29@ukr.net
ORCID 0000-0002-6522-0640

OLHA BACHYNSKA'S COLLECTION OF UKRAINIAN TRADITIONAL EMBROIDERY: FORMATION WAYS, LOCATION, IMPORTANCE FOR MODERN RESEARCH

Olha Bachynska was one of the leaders of the Ukrainian feminist movement in Western Ukraine in the early XX century. For a long time, she was a directorate member of the «Regional Union of Economic and Dairy»

(since 1924) – one of the leading manufacturer of butter and dairy products in the Lviv region in the 30s of the XX century. She was also known for her public and charitable activities. Her collection of traditional Western Ukrainian embroidery is of great importance for the preservation and study of Ukrainian art. The collection in 1915 in Gmünd (Austria) in the Ukrainian refugee encampment was formed.

Olha Bachynska involved about 300 women who were in the encampment at the time. She provided them materials (fabric and threads) and asked them to embroider the most characteristic of the area from which they came, ornaments in a small format (about 10×12 cm). At the end of 1915, 400 samples were made. The collector presented them at the Exhibition of Immigrants in Vienna in December of the same year. Combined according to the territorial principle in the table, they represented traditional embroidery of Lemko Region (Peremyshl), Pokuttia (Horodenka, Sniatyn, Kolomyia), Hutsul Region (Kosiv), Pidhiria (Zhydachiv, Kalysh), Boiko Region (Turka), Opillia (Horodok, Zolochiv, Bibrka, Berezhany), Vilyn (Sokal, Radekhiv), Western Podillia (Zboriv, Buchach), etc.

At the same time, the samples presented at the exhibition kept in the Austrian Museum of Folk Life and Folk Art (Volkskunde Museum) in Vienna. In March 1926, O. Bachynska passed part of her collection to the National Museum in Lviv. In 2001, the Memorial Museum of Olha Bachynska was established in Stryi (Lviv region), where she lived for a long time. More than 50 embroidered samples from her Gmünd collection are stored there today. Furthermore, the collector's relative recently donated a significant number of samples to the Museum of Ethnography and Applied Art of the Ethnology Institution of NAS of Ukraine. Thus, today Olha Bachynska's collection is stored in 4 museums, 3 of which are Ukrainian.

Olga Bachynska's collection is important for the study of Ukrainian traditional embroidery, because presented in it samples provide rich material for comparison, analogies and to determine embroidery artistic features in Western Ukraine's ethnographic regions in general and their individual centers. There were some stitches in the samples which no longer were used in the early XX century (stitch named «navichka», which came from Opillia Region, for example). According to notes in the tables, craftswomen called

them «davni» (literally «ancient»). Accurate dating of the collection is important for the chronology of the appearance or disappearance of Ukrainian traditional embroidery stitches, motifs and ornaments, both of local origin or borrowed from printed tables.

N. M. LEVYTSKA

Doctor of Historical Sciences

Professor of the department of Humanitarian Disciplines
of National University of Food Technology

E-mail: nadejda_ist@ukr.net

O. O. KOTSUIBANSKA

PhD in History

Associate professor of the department of Humanitarian Disciplines
of National University of Food Technology

E-mail: tandermind@ukr.net

EDUCATION IN HUMANITIES WITHIN THE FRAMEWORK OF THE GENERAL SOCIO-HISTORICAL PORTRAIT OF SOCIETY (THE SECOND HALF OF THE 19TH – EARLY 20TH CENTURIES)

The higher education system, in addition to state-owned educational institutions, also included non-governmental ones, which had been created on the initiative of the intelligentsia and at the expense of commercial and industrial sectors. According to their status, these were private higher educational institutions, whose activities had been regulated by special legislation on private educational institutions.

In Ukraine, as of 1907, there were nine state-owned higher educational institutions (including three universities, five higher special educational institutions, Theological Academy), subordinate to the Ministry of Public Education, the Ministry of Trade and Industry, the Holy Synod, and ten public and private universities – courses offering a university curriculum of pedagogical, medical and commercial economic fields (founded in 1905–1907). Located in major scientific centres – Kyiv, Kharkiv, Odesa, Katerynoslav, Nizhyn – they were mostly courses attended by women. Kyiv Public Higher Women's Courses boasted the highest rate of attendance

(over 2,200 students in 1908/1909). Despite this, there was continued strong demand in the Ukrainian region for qualified personnel.

So, by the early 20th century, Ukraine had developed a higher education system, which, along with universities, theological and military ones, included higher special educational institutions of technical, commercial, medical, pedagogical, and agricultural fields. Among these universities, higher humanities educational institutions held a prominent place. The period of 1897–1907 demonstrated the highest pace of the higher education sector's development in Ukraine, featured both by an increase in the number of universities and the number of students.

Natalia MATEEVICI

Dr. în istorie, cercetător științific coordonator
Muzeul Național de Istorie a Moldovei
E-mail: amforaelada@gmail.com

UNELE DREPTURI ALE FEMEII ÎN SOCIETATEA ANTICĂ GRECEASCĂ. ÎN BAZA UNOR ȘTAMPILE DE AMFORE DE RHODOS

Societatea antică greacă oferea foarte puține posibilități pentru dezvoltarea socială a femeii, pentru încadrarea ei în societatea sclavagistă de atunci, femeia rămânând totdeauna pe un loc secundar în fața legii. În dreptul grec clasic, femeia nu putea moșteni, dar putea căpăta bunul familial pentru a-l transmite copiilor săi, ea devenind astfel moștenitoare epicleră. În principiu, femeile nu puteau fi proprietare, dar ele știau să ocolească legea și în această privință. Descoperim că femeile având propria lor existență – se bucurau de tot atâta libertate ca și bărbații. Se cunosc femei, care au devenit proprietare, ceea ce ne face să credem că ele se bucurau de dreptul de cetate și dobândiseră bunuri prin propriile lor mijloace, nu prin moștenire. O astfel de afacere, care oferea unor femei mijloace financiare de existență, în special pe insula Rhodos, era olăritul. Confecționarea vaselor ceramice a fost dintotdeauna o îndeletnicire mai degrabă bărbătească, decât una feminină. În epigrafiile amforice grecești nu sunt cunoscute nume de femei

magistrați sau producători. Excepție face doar insula Rhodos, unde pentru prima dată au fost întâlnite în multiplul șir de nume masculine de producători, aceștia fiind, de obicei, proprietari de ateliere, și câteva nume feminine. Prezentăm mai jos aceste nume: Διοδώρω, Διόκλεια, Ηρακλειτώ, Κληνώ, Καλλιώ, Νάνις, Νικαγίς, Νεμοννιώ, Τιμό 1, Τιμό 2, Τερώ, Ἴαγνεία, Φιλίστα, Φιλώ. Din săpăturile efectuate la Tyra în anii 1998–2008 provin circa 160 de ștampile de producători, printre care găsim și 10 exemplare, care conțin nume trei nume feminine c Νάνις, Νικαγίς, Τιμό 2.

* Rezumatul și comunicarea sunt realizate în cadrul proiectului: Patrimoniul muzeal și memoria istorică: cercetare, interpretare, prezentare (cifrul: 20.80009.0807.43).

Eugen MISTREANU

Cercetător științific

Muzeul Național de Istorie a Moldovei

E-mail: eugennistreanu@gmail.com

STATUETA ANTROPOMORFĂ ÎN MEDIUL GUMELNIȚEAN DE NORD-EST, O DOMINAȚIE A FEMINISMULUI!?

Purtătorii culturii Gumelnița în zona pruto-nistreană își fac apariția la mijlocul mileniului V a. Chr. Un element important, definitiv al acestora este plastica, unde predomină reprezentările antropomorfe din lut, foarte rar se întâlnesc din os, marmură, aur. În toate situările cercetate se concluzionează că majoritatea sunt fragmentare, cu o abundență a celor de sex feminin. Cei mai mulți autori explică aceasta prin existența unui cult al fecundității, fertilității, dominant în cultura Gumelnița și alte culturi sincrone, Kodjadermen, Karanovo VI, Precucuteni, Cucuteni în principal. Desigur că originea acestuia vine din culturile mai timpurii, neolitice, Starčevo-Criș, Boian, Vinča, Hamangia. Totuși atinge maximul dezvoltării în mediul culturii Gumelnița și Cucuteni. Pornind de la date statistice primare, mai multe exemplare de figurine din colecțiile Muzeului Național de Istorie a Moldovei, cât și contextul descoperii acestora, ne propunem să dezbatem ideea existenței/inexistenței unei dominații a feminismului în lumea preistorică gumelnițeană. Este „cantitatea”, tipul, modelul, decorul statuetelor un ar-

gument în susținerea ideii de feminism? În studierea temei propuse vom ține cont de definiția contemporană a termenului de feminism, pornind de la doctrina teoretică și acțiunile feminismului actual, extrapolate la societatea preistorică a populațiilor gumelnițene. Chiar dacă aplicarea logicii moderne asupra artefactelor deseori dă greș, observăm că valoare piesei dau mai multe elemente, unicitatea, artistismul, atributele magico-religioase. Toate împreună ne conving că femeia, rolul acesteia în eneoliticul sud-est european era poate chiar mai influent decât în zilele noastre. Conceptul de frumos – credință – utilitate în aspectele cotidiene ca cel religios, social, economic este imposibil fără elementul feminismului, care periodic devine majoritar în evoluția comunităților umane. Impactul cultului femeii în ordinea socială a populațiilor eneolitice crește și descrește gradual. La nivel de ipoteză constatăm că evoluțiile ideilor și credințelor religioase la comunităților humanoide sunt într-un continuu *perpetuum mobile*.

* Rezumatul și comunicarea sunt realizate în cadrul proiectului: Patrimoniul muzeal și memoria istorică: cercetare, interpretare, prezentare (cifrul: 20.80009.0807.43).

Ludmila MOKAN-VOZIAN

Dr. în pedagogie, conferențiar

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

E-mail: lvozian@mail.ru

DESIGNUL CA VALOARE ESTETICĂ ȘI CULTURALĂ

Designul pătrunde rapid în viața oamenilor și în domeniul producției. Prin acțiunile, metodele, procedeele sale, designerul își propune nu doar să echipeze rațional un fragment de spațiu, dar și să-l umple cu semnificații, simboluri și valori exprimate într-o formă artistică.

În ultimele decenii, posibilitățile expresive ale designului s-au multiplicat semnificativ ca urmare a trecerii de la cultura unui stil la cultura poli-stilă și a eliminării interdicțiilor. Noile posibilități tehnologice, programe de calculator și materiale sintetice au modernizat și extins semnificativ gama de mijloace expresive cu care operează astăzi artistul-designer. Designul

este utilizat activ ca metodă și în alte domenii și arte. Prin urmare, metodele de proiectare care leagă calitățile de consum și estetice ale obiectelor destinate utilizării directe de către om, cu structura lor optimă și tehnologia de fabricație, încep să aibă un anumit impact asupra soluționării unor probleme sociale importante, precum îmbunătățirea calității vieții, culturii muncii, culturii consumatorului, armonizării și estetizării vieții și crearea unui climat psihologic favorabil pentru oameni. Dar încorporarea în sistemul relațiilor de piață, dependența artistului de solicitările consumatorilor, gusturile publicului, moda și tendințele stilistice predominante, predetermină, în mare parte, contradicțiile interne ale designului.

Astăzi, obiectele de design se caracterizează adesea prin schimbare, sentiment de inconstanță și învechire rapidă a formelor. Ele atrag consumatorul și reacția imediată a acestuia, generată de modă și tendințe artistice instabile. Toate, per ansamblu, deseori, direcționează spre aspecte superficiale, dar nu și spre soluții profund gândite.

Or, în legătură cu complexitatea lumii, extinderea câmpului informațional al culturii, se schimbă nu doar mediul obiectual-spațial al ambianței umane, ci și parametrii valoric-semantici și estetici ai funcționării acestuia.

Ana MOLCOSEAN

Doctorand, Școala Doctorală Științe Umanistice
Universitatea de Stat din Moldova
E-mail: ana.cuculescu1995@gmail.com

CONTEXTUL VIZITELOR REGALE ROMÂNEȘTI LA BĂLȚI ÎN 1920 ȘI 1935

Comunicarea vizează evenimentele demarate în perioada interbelică prin prisma relațiilor dintre familia regală românească și localitățile din Basarabia, în special orașul Bălți. Autoarea își propune să analizeze impactul vizitelor monarhilor asupra societății și etapele desfășurării lor. În perioada interbelică, suveranii României au realizat un șir de vizite în regiunile care alcătuiau România Mare, localități populate în mare parte de români. Călătoriile regale au produs diferite atitudini în mediul comunităților vizitate, de

la ovații și încurajări spre o guvernare prosperă până la critici și opinii privind scopul „real” al acestor vizite din partea oponenților. Totuși, reacțiile cetățenilor față de venirea suveranilor pe meleagurile lor natale au fost exprimate prin bunăvoință și de bun augur, însoțind și salutând familia regală pe tot parcursul. În cazul vizitei din 1920, faptul că la Bălți se afla reședința Episcopiei Hotinului a servit drept principalul argument pentru ca regele Ferdinand I și regina Maria să-l onoreze cu o vizită pe parcursul călătoriei. La fel, a contat faptul că Bălțiul era un oraș în plină dezvoltare din această regiune a Basarabiei, traversat fiind și de o cale ferată. De asemenea, s-a ținut cont de rolul Zemstvei din Bălți în evenimentele istorice din 1918. În 1935, orașul Bălți a avut ocazia să găzduiască pentru a doua oară familia regală, în persoana regelui Carol al II-lea și a Principelui moștenitor Mihai, vizita fiind marcată prin asistarea familiei regale la sfințirea Catedralei „Constantin și Elena” din Bălți și punerea pietrei de temelie pentru Liceul de Fete „Domnița Ileana” din Bălți. Cele două călătorii regale, efectuate în 1920 și 1935, au lăsat o amprentă puternică asupra martorilor oculari, iar locurile vizitate de suveranii români au devenit memorabile pentru următoarele generații.

Mina MOȘNEAGU

Doctor în biologie, Lector universitar la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași
Facultatea de Teologie Ortodoxă
Specializarea Artă Sacră – Restaurare icoană – lemn policrom
E-mail: mina.mosneagu@uaic.ro

Otilia DOBÎRCEANU

Absolvent de master „Artă Sacră în Patrimoniul Cultural”

CERCETAREA ȘI CONSERVAREA ICOANEI „DUMINICA TUTUROR SFINȚILOR” (1799)

Icoana „Duminica tuturor sfinților” a aparținut Mănăstirii Aroneanu din Iași, începând din anul 1985 fiind păstrată în depozitul Arhiepiscopiei Iașilor. În partea inferioară sunt înscrise anul 1799 și numele donatorilor Nichita și Elena. Compoziția icoanei este organizată pe două registre. In registrul superior a fost zugrăvită compoziția Marea Deisis, iar în registrul

inferior au fost pictate șase cete de sfinți, pe două coloane cu câte trei registre. Personajele au fost pictate pe un fond alb-gălbui luminos în registrul superior, și albastru cu tușe verzi în partea inferioară. Compoziția este încadrată de un chenar auriu, cu desen decorativ negru, în stil baroc. Toate înscrisurile sunt realizate în limba greacă. Pictura personajelor a fost realizată în stil postbizantin. Icoana a fost pictată în tehnică mixtă pe suport de lemn. Suportul realizat din trei scânduri de foioase, a fost fixat cu două traverse în coadă de rândunică. Stratul pictural este format din grund, straturi de culoare cu pigmenți anorganici, foiță de aur pe bolus roșu (la chenar, tron, aureolele).

Icoana a fost analizată macroscopic, la stereolupă, la radiații UV și Roentgen. Au fost puse în evidență elemente de tehnică de autor și aspecte legate de starea de conservare a icoanei. Investigațiile biologice au evidențiat prezența unui atac microbiologic activ cu *Aspergillus* spp și atacul de insecte xilofage din genul *Anobium*. Analiza stării de conservare a icoanei a evidențiat prezența unor zone lacunare extinse, ceea ce face imposibilă reconstruirea compozițională a picturii. Se observă și desprinderi, cracluri, zgârieturi, murdărie, pete, fisuri, cuie, modificarea planeității suportului, un mic fragment de lemn fracturat. Intervențiile de conservare a icoanei au constat în desprăfuirea acesteia, consolidarea stratului pictural desprins, lipirea fragmentului de lemn fracturat, biocidarea și îndepărtarea murdăriei de pe icoană.

Романа МОТЫЛЬ

Кандидат искусствоведения

Национальный университет «Львовская политехника»

Институт народоведения Национальной академии наук Украины

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6936-0328>

E-mail: romana_motyl@ukr.net

УКРАИНСКАЯ ТЕРРАКОТОВАЯ КЕРАМИКА В ОБЩЕНАЦИОНАЛЬНОМ И МЕЖДУНАРОДНОМ КОНТЕКСТАХ

Наиболее выразительно стилистические черты керамики прослеживаются в расписной гончарной посуде, однако их можно выделить и в терракотовой керамике, которая является наиболее распространенным комплексом народной утвари Украины.

В украинской терракоте локальные особенности отдельных территориальных зон выражены не так ярко, как в красочной майолике. Прежде всего это проявляется в разнообразии форм и художественно-технических средствах отделки, оригинальности декоративно-орнаментальных решений, а также в цвете черепка, окрас которого (в зависимости от состава местной глины) варьирует от светло-песчаных до оранжево-красных и темно-коричневых оттенков.

Сравнивая экземпляры терракотовой керамики с разных регионов Украины, нетрудно заметить, что они несколько отличаются между собой формой и орнаментацией, однако наиболее характерные черты в целом являются одинаковыми: взаимосогласованность художественно-осмысленных пропорций форм и композиций декора, ограниченная цветовая гамма, способы отделки и преимущественно кирпично-красный упругий силуэт изделий.

Родство признаков особенно характерно для керамики сопредельных регионов Украины и соседних с ней стран: Польши, Беларуси, России, Молдовы, Румынии, Венгрии, Словакии и других). Выявленные параллели – свидетельство длительного периода развития гончарства в подобных условиях, этнокультурных контактов и взаимных заимствований.

Mariana MIHALEVSCHI
Muzeograf, Muzeul de Istorie și Etnografie din Bălți
E-mail: mariana.mihalevschi@yahoo.com

PROPRIETĂȚILE EPISCOPIEI HOTINULUI DIN ORAȘUL BĂLȚI: ISTORIE ȘI ACTUALITATE

Comunicarea elucidează aspecte din istoria Episcopiei Hotinului, înființată în 1923, cu reședința în orașul Bălți. Alegerea orașului Bălți ca centru episcopal a fost determinată de existența căii ferate, poziția geografică prielnică, dar și de rolul important atribuit noii episcopii în vederea unificării statului român. Pe parcursul anilor 1923–1944, în orașul Bălți au păstorit trei episcopi: P.S. Episcop Visarion Puiu, P.S. Episcop Tit Simedrea și P.S. Episcop Partenie Ciopron. O perioadă înfloritoare pentru activitatea Episcopiei Hotinului din Orașul Bălți este reprezentată de personalitatea Episcopului Visarion Puiu care, în 12 ani, reușește să ridice cinci biserici și 1 reședință episcopală, inclusiv procurarea a 10 imobile pentru necesitățile episcopiei. De-a lungul timpului unele imobile au fost demolate, iar cele păstrate au fost incluse în patrimoniul național al Republicii Moldova.

Dan MIȘANOVSKI
Masterand, Universitatea Tehnică a Moldovei
E-mail: dan.misanovschi@udu.utm.md

DESIGN INTERIOR: STILUL WABI-SABI

A aprecia frumusețea vieții așa cum o fac japonezii înseamnă a iubi naturalețea, a nu aștepta momentul perfect și a căuta frumusețea cu toate simțurile. Orientul este o chestiune delicată, iar Japonia cu atât mai mult. Țara Soarelui Răsare, care combină în mod surprinzător inovații tehnologice unice și tradiții care au fost păstrate cu grijă timp de multe secole.

Wabi-Sabi a apărut ca o reacție la tendințele dominante ale timpului, care se bazau în mare măsură pe supra-ornamentare și folosirea materialelor rare. În contrast direct, Wabi-Sabi este despre găsirea frumuseții în imperfecțiune. Totodată, acest stil este conceptul japonezilor ce provine din ce-

remonia ceaiului. Inițiatorul filosofiei Wabi-Sabi este Sen no Rikyu, care prin vasele de servire a ceaiului și simplitatea și profunzimea ceremoniei în sine, dorește să ne arate că în viață avem nevoie doar de lucrurile esențiale și care ne aduc fericire și că imperfecțiunea chiar are frumusețea ei.

Interiorul contemporan în spiritul Wabi-Sabi este simplu, reținut, legat de natură. O casă este un loc care reflectă valorile, gustul personal și caracterul celui care trăiește în ea. Într-un astfel de interior, fiecare lucru spune o poveste despre sine și proprietarul său.

Conceptul de Wabi-Sabi este deosebit de important într-o lume în care acționăm deseori în detrimentul sănătății, al bunăstării și chiar al relațiilor de orice tip. În termeni de proiectare, este adesea asociat cu mobilierul rustic realizat manual, precum și cu accesoriile intenționat neidentice. Linii și marginile nu respectă regulile de simetrie, dar aceste ciudățenii și anomalii sunt ceea ce le face unice, devenind niște alternative la mobila produsă în masă.

Scopul designerilor este de a încuraja personalitatea și caracterul fiecăruia dintre noi, atât acasă cât și la locul de muncă. Prin proiectarea de interioare care exprimă individualitatea se creează o legătură mai puternică, un sentiment de mândrie și acceptarea de sine. Prin proiectarea de produse și interioare realizate parcă pentru fiecare persoană în parte, se poate încuraja o societate mai durabilă, în care piesele artisanale sunt prețuite, îngrijite și transferate generațiilor viitoare.

Marina MIRON

Doctor în istorie

Universitatea de Stat din Moldova

E-mail: marinamiron.72@mail.ru

DIVERSITATEA ETNICĂ ȘI CONFESIONALĂ A OR. CAHUL DE-A LUNGUL ISTORIEI

Amplasat la intersecție de drumuri comerciale și cele militare, teritoriul actual al Republicii Moldova de-a lungul istoriei a fost intersectat de reprezentanți ai mai multor popoare. Cel mai pestriț în aspectul etnic a fost

să fie sudul țării sau așa-numita zona stepei Bugeac. Teritoriul actualului or. Cahul cu denumiri anterioare Șcheia, Frumoasa, nu a fost o excepție. Unii cercetători consideră că denumirea localității Șcheia, cunoscută încă de pe vremea domniei lui Ștefan cel Mare, are legătură directă cu bulgari.

Probabil, cel mai cunoscut și longeviv grup minoritar etnic și confesional pe teritoriul Cahulului sunt, totuși, rușii-staroverii (lipovenii). Dovadă rămâne faptul că și până acum un sector al or. Cahul este cunoscut cu denumirea „Lipovanca”. Totodată, din documentele de la mijlocul sec. XIX se cunoaște despre vasta diversitate etnică a orașului. Deși majoritatea absolută era formată din români, era numeroasă populația slavă, fiind nelipsiți evreii, grecii, armenii. Din punct de vedere confesional, predominau creștinii-ortodocși, urmați de izraeliți, romano-catolici, protestanți și gregorienii.

Din materialele unor cercetători cunoaștem că printre marii latifundiaari ai județului Cahul erau și familii de bulgari. Mulți dintre coloniștii bulgari își vindeau rezultatele muncii agricole în piața or. Cahul. Referitor la evreii din or. Cahul, datele statistice din acea perioadă mărturisesc că ei erau în exclusivitate negustori.

Conform recensământului general din 1897 orașul Cahul era în continuare populat de reprezentanți ai diferitor grupuri etnice, predominantă rămâne populația română, urmată de maloroși, ruși-staroveri, evrei și greci. Era un număr nesemnificativ de bulgari, țigani, polonezi, nemți. O publicație în limba engleză comunică despre faptul că la începutul sec. XX populația orașului este constituită din români, un număr mare de evrei, mai sunt prezenți și germani, bulgari, greci ș.a. Analizând datele din 1930, observăm modificări în componența etnică a populației or. Cahul. Aproape jumătate sunt români, urmați de ruși, evrei, un număr mult mai mic de ucraineni în comparație cu datele anterioare, bulgari, greci și foarte puțini nemți.

Perioada sovietică aduce mari schimbări pe plan etnic pe întreg teritoriul RSSM. Ca urmare a acestei politici de schimbare a componenței etnice, la începutul sec. XXI avem în or. Cahul mari modificări de ordin etnic. Populația autohtonă în continuă predomină, constituind 60% din întreaga populație, crește numărul de ruși, ucraineni, bulgari și găgăuzi. Însă dispar de pe harta etnică a orașului evreii, nemții, grecii. Ca și 200 de ani în urmă,

deciziile politice au jucat și joacă un rol important în toate domeniile vieții sociale, inclusiv pe aspect etnic.

* Rezumatul și comunicarea au fost elaborate în cadrul Programului de Stat 20.80009.0807.19 „Cultura promovării imaginii orașelor din Republica Moldova prin intermediul artei și mitopoeticii”.

Otilia MIRCEA

Dr. în chimie, Expert Ministerul Culturii
Complexul Muzeal Național Neamț, Muzeul de Istorie Roman
E-mail: otliamircea@yahoo.com

Viorica VASILACHE

CS II, dr. în chimie
Centrul ARHEOINVEST, Departamentul de Științe Exacte și Științe ale Naturii
Institutul de Cercetări Interdisciplinare, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași
E-mail: viorica_18v@yahoo.com

Ana DROB

Dr., Asistent cercetare, Centrul ARHEOINVEST
Departamentul de Științe Exacte și Științe ale Naturii, Institutul de Cercetări Interdisciplinare, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași
E-mail: anadrob1@yahoo.com

George-Dan HÂNCEANU

Dr., CS III, Complexul Muzeal Național Neamț, Muzeul de Istorie Roman
E-mail: georgehanceanu@yahoo.com

**STUDIUL UNOR MONEDE MEDIEVALE DESCOPERITE
LA BISERICA SFÂNTUL GHEORGHE DIN ROMAN**

Lucrarea prezintă rezultatele obținute prin studiul unor monede descoperite în urma cercetărilor preventive efectuate la Biserica *Sfântul Gheorghe* din Roman (responsabil științific dr. George-Dan Hânceanu). Monedele la care facem referiri au fost descoperite în următorul context: 10 provin din morminte, iar 4 fac parte dintr-un mic tezaur. Monedele selectate pentru studiu prezintă o importanță deosebită, atât în context arheologic și istoric, cât și al conservării în mediul de zacere.

Studiul preliminar al monedelor din morminte s-a realizat în cadrul Laboratorului de Restaurare-Conservare al Complexului Muzeal Național

Neamț, respectiv s-au evidențiat tipurile de degradări, iar pe baza lor s-au efectuat intervențiile în vederea conservării lor în microclimatul de muzeu.

În cazul monedelor care fac parte din tezaurul medieval s-au efectuat investigații prin tehnici non-invazive de stereomicroscopie/microscopie optică și microscopie electronică cu scanare (SEM) cuplată cu spectroscopia de raze X cu dispersie de energie (EDX), atât înainte de intrarea pieselor în procesul de restaurare, cât și în timpul intervențiilor de laborator. Rezultatele obținute au pus în evidență morfologia crustelor de coroziune în stadiul descoperirii artefactelor, respectiv tipul de degradare pentru fiecare monedă, distribuția compușilor chimici și a microstructurilor preluate din sol. De asemenea, după desfacerea unor monede, dintr-un grup format din 4 care s-au lipit între ele în perioada zacerii, investigațiile s-au efectuat pentru a stabili morfologia straturilor de coroziune în zonele de contact și elementele din compușii chimici.

Elena MUSTEAȚĂ

Cercetător științific, Universitatea de Stat din Moldova

E-mail: mustelena@mail.ru

ARTISTUL PLASTIC ALEXANDRU PLĂMĂDEALĂ: CONTRIBUȚII LA PROMOVAREA VALORILOR CULTURAL- ARTISTICE NAȚIONALE ÎN PERIOADA INTERBELICĂ

Alexandru Plămădeală (1888–1940) este una dintre personalitățile marcante, care a contribuit, incontestabil, la promovarea valorilor cultural-artistice moderniste în perioada interbelică, la formarea și dezvoltarea școlii naționale de artă, cât și la conturarea imaginii identitare a capitalei noastre.

A avut un rol imens în restructurarea și dezvoltarea *Școlii Municipale de Desen* într-o instituție progresivă de învățământ artistic cu denumirea de *Școala de Belle-Arte* (actualmente Colegiul republican de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală” din Chișinău), pe care a condus-o timp de 20 de ani și care a devenit un centru cultural-artistic de importanță al capitalei. Totodată, a contribuit substanțial la formarea școlii naționale de artă. În această perioadă s-a format o pleiadă întreagă de artiști plastici, printre care

pot fi nominalizați: C. Cobizeva, V. Dobroșinschi, L. Fitov, L. Averbuh, M. Gamburd, V. Neceaeva, L. Sobolevschi, V. Poleacova, P. Țurcan ș.a. La inițiativa lui Alexandru Plămădeală în anul 1921 a fost creată Societatea de Belle-Arte din Basarabia, iar în 1939 – fondată *Pinacoteca din Chișinău*, fapt care a jucat un rol distinct în formarea și dezvoltarea mediului artistic al Chișinăului interbelic.

O moștenire deopotrivă valoroasă reprezintă creația plastică a artistului în genurile: desen, grafică, pictură și, în special, sculptură. În ceea ce privește grafica de șevalet a maestrului, în colecțiile Muzeului Național de Artă a Moldovei și Arhivei Naționale a Republicii Moldova se dețin numeroase desene de studiu a figurii umane, portrete și câteva compoziții peisajere. Lucrările vădesc înalta cultură artistică a plasticianului, manifestată atât prin maniera de compunere a desenului pe foaie, cât și prin realizarea grafică a lor.

Indiscutabil, genul artistic în care s-a conturat cel mai bine talentul și calitățile lui Alexandru Plămădeală este sculptura. Artistul a explorat prodigios diverse categorii ale sculpturii, precum: sculptura de șevalet, sculptura monumentală și cea miniaturală. Un capitol impunător al creației sculpturale a maestrului îl reprezintă portretul executat în lemn, bronz sau ghips, ce impresionează prin echilibrul cumpătat și măreția nobilă a chipurilor. Talentul de sculptor a lui Al. Plămădeală s-a manifestat cel mai amplu, însă, în compoziția sculpturală de șevalet, unele dintre lucrările sculptorului fiind etalate în spațiile expoziționale ale Muzeului de Artă a Moldovei. Statutul de sculptor național Alexandru Plămădeală l-a obținut, totuși, datorită operei simbolice, creată între anii 1924–1925 și inaugurată la 29 aprilie 1928 în Grădina Publică din Chișinău – *monumentul lui Ștefan cel Mare și Sfânt*.

* Rezumatul și comunicarea au fost elaborate în cadrul Programului de Stat 20.80009.0807.19 „Cultura promovării imaginii orașelor din Republica Moldova prin intermediul artei și mitopoeticii”.

Marius-Adrian NICOARĂ

Dr. în istorie

Membru asociat al Academiei Oamenilor de Știință din România

Directorul Centrului de Științe Istorice și Arheologie

al Institutului European pentru Cercetări Multidisciplinare

E-mail: nicoarama@yahoo.com

CRÂNGUL – PĂDUREA DE SUFLET A BUZOIENILOR

Pădurea Crâng își are originea în Codrii Vlăsiei, care acopereau mare parte din câmpia Dunării, în estul Munteniei. În Evul Mediu, pădurea purta numele de Frăsinetul și mărginea la vest și sud Buzăul. În secolul XV, Radu cel Mare a înființat Episcopia Buzăului și i-a dăruit 600 de pogoane din Frăsinet, inclusiv pădurea și parcul actual, pădurea episcopiei fiind numită atunci Branîștea. După mai bine de 380 de ani, pe 3 mai 1881, Regele Carol I promulgă Legea nr. 1072 prin care Pădurea Crâng devenea proprietate a municipiului Buzău. A fost nevoie însă de o recentă Hotărâre de Guvern, în 20 ianuarie 2022, pentru ca pădurea să revină în patrimoniul orașului de la Curbura Carpați pentru a putea fi salvată și transformată în pădure – parc.

Florentina NIȚU

Conf., dr.

Universitatea din București – Facultatea de Istorie

E-mail: florentina.nitu@istorie.unibuc.ro

OGLINDĂ, OGLINJOARĂ... CONSUMURI PRIVIND FRUMUSEȚEA ÎN PREMODERNITATEA ROMÂNEASCĂ

Oglinda înseamnă reflectare: a individului sau a unui grup de indivizi; întâlnim în epocă semnificația morală a oglinzii, de reflectare a virtuților sau dimpotrivă a viciilor unei comunități. Oglindirea individului presupune un set de gesturi și un anume tip de comportament, fie că vorbim de introspecție sau despre nevoia de reflectare și de recunoaștere în exterior a frumuseții. Avem, așadar un obiect la graniță, între lumea interioară și cea exterioară, cu o puternică încărcătură culturală. Practica folosirii oglinzii în

premodernitate devine în această lectură un limbaj, care poate fi analizat și interpretat din multiple perspective: reprezentarea identității și oglinda ca atribut feminin, obiect de validare și de adaptare a corpului la norme, obiect decorativ de lux, expresie a poziției sociale și a bogăției, sofisticării, contactului cu alte spații etc. Cercetarea noastră pleacă de la ipotezele enunțate mai sus și adresează întrebări unei categorii diverse de surse referitoare la spațiul românesc, de la reprezentările figurate și bunurile păstrate, până la diversele înregistrări de epocă, precum inventare de bunuri, foi de zestre, însemnări cu caracter comercial sau relatări de călătorie.

Larisa NOROC

Dr. în istorie, conf.,

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Chișinău

E-mail: larisa.noroc@gmail.com

CONSILIUL INTERNAȚIONAL AL MONUMENTELOR ȘI SITURILOR (ICOMOS), ISTORIE ȘI IMPACT

Comunicarea este axată pe istoria Consiliului Internațional al Monumentelor și Siturilor ICOMOS de-a lungul anilor, pe definiția organizației Consiliului Internațional al Monumentelor și Siturilor (ICOMOS), sunt caracterizate Charta de Atena, Charta de la Veneția, Carta turismului cultural, Carta de la Florența privitor la grădinile istorice și Carta Internațională privind protecția orașelor istorice, autorul vorbește despre primul Congres internațional, despre al doilea Congres internațional al arhitecților și impactul lor pentru organizație, caracterizează structura ICOMOS cine face parte din această organizație, după care relatează despre misiunea și activitatea acestei organizații, precum și a impactului organizației asupra protecției valorilor culturale și naționale.

ÎNSEMNĂRI PE CĂRȚI DE CULT DIN PATRIMONIUL MITROPOLIEI MOLDOVEI ȘI BUCOVINEI (I)

Ideea scrierii acestui prim articol despre însemnările făcute pe cărțile de cult din patrimoniul Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, a venit în momentul în care, în calitate de muzeograf al tânărului Muzeu Mitropolitan Iași a trebuit să inventariez patrimoniul cultural mobil, ce tocmai fusese transferat din depozitul de concentrare organizat de Mitropolie, la Mănăstirea Golia în perioada comunistă (anii 1980). Cu această ocazie am întâlnit un bogat fond de carte veche (3355 de exemplare), multe dintre ele prezentând diverse însemnări, unice în felul lor.

Aceste însemnări sunt foarte prețioase, deoarece au meritul de a aduce la suprafață informații despre evenimente, care în momentul notării lor au avut o valoare importantă pentru persoana sau comunitatea în care se afla cartea, despre identitatea participanților la aceste evenimente și uneori despre circulația efectivă a cărții. Ele au fost făcute în diferite zone/locuri ale cărților de către clerici sau mireni cu scris de mână, în limba română, cu alfabet chirilic și mai târziu, cu cel de tranziție și cel latin.

Valoarea istorică a acestor cărți de cult pe care le deține Mitropolia Moldovei și Bucovinei, este dublată de însemnările marginale făcute în cursul vremii de cititorii și de posesorii lor, care, prin realizarea acestor notații, s-au situat în neuitare.

DECORAȚIUNI ALE EDIFICIILOR REALIST-SOCIALISTE DIN ORAȘUL CHIȘINĂU

Perioada vizată se caracterizează prin transformare culturală multilaterală. Sistemul ideologic comunist a subordonat artele în scopul educării populației în spiritul sovietic. Arhitectura a devenit reprezentarea vizuală a puterii politice sovietice, fiind una din principalele manifestări ale acesteia. Astăzi, edificiile postbelice ale Moldovei sovietice sunt contrastante față de arhitectura ce a urmat, fiind caracteristice și recunoscute prin multiple decorațiuni.

În comunicare sunt analizate mai multe clădiri edificate, reconstruite și restaurate după cel de-al Doilea Război Mondial, preponderent în orașul Chișinău: sediul Academiei de Științe a Moldovei, sediul Curții de Conturi, sediul Procuraturii Generale, clădirea actualului Teatru Național „Mihai Eminescu”, edificiul Casei Sovietului Uniunilor Sindicale, sediul Comitetului Central al Partidului Comunist a Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești și altele. Aceste edificii reprezintă arhitectura realist-socialistă, esteticul cărora exprimă mesajul ideologic al politicului. Este important de a menționa măiestria arhitecților și specialiștilor din domeniu, care, fiind ghidați de politic, îmbină cu pricepere doctrina comunistă și practica arhitecturală, creând opere cu aspect monumental, care astăzi au ajuns simbol cultural al perioadei. Specialiștii care au marcat această epocă din punct de vedere arhitectural sunt: V. A. Voițehovschi, E. M. Bedenkov, R. E. Kuț, V. P. Mednik, A. P. Borisov, I. L. Șmurun, A. E. Melnik, S. V. Vasiliev, P. N. Ragulin și alții.

Comunicarea include desene tehnice originare, descoperite în arhive și fotofixări din prezent, fiind bazată pe metoda descriptivă și comparativă. Autoarea analizează și descrie detaliat elementele decorative, situate pe frontoane, coloane și pilaștri, menționând unele figuri sculpturale, aflate pe edificii sau alăturate acestora.

OCUPAȚIILE, MESERIILE ȘI MEȘTEȘUGURILE EVREILOR DIN BASARABIA ÎN DATELE STATISTICE ALE RECENSĂMÂNTULUI IMPERIULUI RUS DIN 1897

Recensământul din 1897 a fost primul și singurul recensământ general al populației Imperiului Rus. Acest recensământ a fost efectuat la 28 ianuarie (9 februarie) 1897, prin sondaj direct al întregii populații la aceeași dată, în conformitate cu „Regulamentele privind primul recensământ general al populației Imperiului Rus” aprobate în 1895. Recensământul avea ca scop colectarea unui șir de informații, printre care și punctul „M” din lista întrebărilor, privitor la ocupații, meserii și meșteșuguri. Ca rezultat a fost compus tabelul nr. XX „Repartiția populației pe ocupații” din „Totalul general al rezultatelor”, totalizând date despre principalele ocupații, cu diferențiere pentru toate provinciile. Lipsa unor activități de explicare în rândul populației cu privire la sensul și scopul recensământului a generat o mulțime de zvonuri, neliniște și chiar rezistență deschisă. Conform recensământului, majoritatea populației guberniei o constituia țărâniea – 72,3%, totuși numărul acestei pătri a populației este semnificativ mai mic decât în guberniile rusești. Procentul mare al orășenilor (23,6%), legat de numărul mare a populației orășenești, indică asupra dezvoltării în gubernie a vieții orășenești. Conform recensământului, în gubernie erau 269.108 evrei, stabiliți uniform în teritoriile provinciei, dar preponderent în orașe. Chiar dacă au fost înființate 16 colonii agricole evreiești (cele mai multe în județul Soroca), cu scopul de a familiariza evreii cu munca în agricultură, rezultatul scontat nu a fost atins, iar coloniile au dispărut prin anii '80 ai sec. al XIX-lea.

* Rezumatul și comunicarea au fost elaborate în cadrul proiectului: „Evoluția tradițiilor și procesele etnice în Republica Moldova: suport teoretic și aplicativ în promovarea valorilor etnoculturale și coeziunii sociale” / 20.80009.1606.02.

Iulia Maria PASCU
Restaurator, Muzeul Național Brukenthal, Sibiu
Expert Ministerul Culturii
Polixenia Georgeta POPESCU
Dr. în chimie, Muzeul Național Brukenthal, Sibiu
Expert Ministerul Culturii
E-mail: corina.popescu@yahoo.com

PORTOFOLIUL GRAFIC: STUDIUL TEHNIC

Prezentarea ilustrează un studiu tehnic al lucrărilor de grafică ale lui Ludwig Hesshaimer în care acesta prezintă ororile războiului. Portofoliul grafic (Nr. Inv. XV-1120/1139) examinat aparține Muzeului Național Brukenthal și este format din două pagini de titlu, patru foi de text ilustrate și datate și cincisprezece gravuri numerotate și semnate de către artist. În cadrul studiului a fost analizată tehnica artistică a celor 15 gravuri care constituie mapa „Războiul Mondial, un dans de moarte”. Pentru identificarea tehnicii artistice de realizare a gravurilor, acestea au fost supuse și studiului prin microscopie optică. Aspectele microscopice care au evidențiat detalii ce constituie argumente au fost folosite cu precădere. Studiul prin microscopie optică a permis evidențierea detaliilor de tehnică artistică, vizualizarea detaliilor structurale ale suportului papetar și evaluarea stării de conservare. Este important pentru practica de restaurare deoarece acestea, corect evaluate, pot fi utile pentru alegerea unor intervenții adecvate și specifice. Mapa de gravuri intitulată „Războiul mondial. Dansul morții; O poezie în gravure” de Ludwig Hesshaimer este extraordinar de complexă și încărcată cu simboluri. Reprezentativ este motivul dansului macabru, specific percepției tradiționale a războiului în conștiința populară săsească, dar și în folclorul muzical militar german din acea vreme, în special al celui care circula printre trupele din Flandra. Deși artistul a dezvăluit imagini care denotă frica, oroarea și distrugerea, care aduc în atenție, ca pe un memento, suferința umană provocată de urmărirea implacabilă, adesea chiar irațională, a obiectivelor politico-militare a statelor implicate, Hesshaimer profund religios, respinge eroizarea morții, falsitatea discursului oficial despre Marele Război. Credința în nemurirea sufletului și în posibilitatea Morții de a atinge

doar învelișul corporal al celor torturați consolează psihicul artistului. Aspectul cu privire la totalitatea procedeele artistice de tipar se prezintă la fel de complex, Ludwig Hesshaimer recurgând la xilogravură, acvaforte, maniera vernisului moale, *pointe sèche*, dălțiță, fotocalcografie, acvatinta, mezzotinta pentru crearea acestui fond de lucrări de artă.

Lidia PĂDUREAC

Dr. în istorie, conf. univ.

Universitatea de Stat „Alec Russo”, Bălți

E-mail: padureac.lidia@usarb.md

POLITICA STALINISTĂ ÎN ORAȘUL BĂLȚI, RSS MOLDOVENEASCĂ (1944–1947)

După al Doilea Război Mondial, statele Europei de est au fost forțate să suporte regimul de ocupație sovietică, acesta schimbând dramatic cursul obișnuit al istoriei. Constrânsă militar și politic din partea Moscovei, România a rămas cu hotarele mutilate. Incluziunea Basarabiei în componența Uniunii Sovietice și organizarea ascensiunii forțelor comuniste la București au avut consecințe de lungă durată pentru populația din stânga și dreapta Prutului. Orașul Bălți era unul din cele patru orașe de subordonare republicană directă. Kremlinul promova politica stalinistă la nivel local prin intermediul sovietelor care erau crate și ghidate de persoane aduse din URSS. Subordonarea era impusă până la cele mai inferioare instituții, acestea urmând să asigure obediența populației. În Bălți, Consiliul Executiv a numit președinții celor patru soviete sătești de tip orășenesc, toți directorii întreprinderilor și membrii Sovietului orășenesc al deputaților muncitori (din 24 de persoane propuse pe listă, au fost aprobate 22, dintre care doar trei moldoveni). Persoanele aduse din regiunile de centru și est ale Uniunii Sovietice (funcționari, militari, muncitori) erau asigurate cu spațiu locativ din contul băștinașilor, astfel mulți bălțeni erau forțați să accepte în casele lor persoane străine. Politica statului a provocat în anii 1946–1947 foametea. Cartelele alimentare oferite de stat persoanelor angajate în câmpul muncii nu erau suficiente și nu asigurau cantitatea necesară de alimente. Mare parte

de bălteni era bolnavă de distrofie, iar circa 3000 de persoane au murit de subnutriție. Teroarea, fiscalitatea excesivă, represiunile și foametea caracterizează politica stalinistă implementată de oficialitățile sovietice în orașul Bălți, RSS Moldovenească. Memoria colectivă a păstrat detalii care reflectă crimele și abuzurile comise de administrația sovietică în această localitate. Scopul cercetării de față este de a elucidă în baza mărturiilor și a documentelor de arhivă fenomenul foametei organizate, ca măsură de constrângere a populației din orașul Bălți. În acest scop au fost identificate premisele foametei precum și profunzimea traumei, reflectate în memoriile victimelor regimului totalitar-comunist în RSS Moldovenească din orașul Bălți.

Ozana-Maria PETRARU

Research assistant PhD student
Romanian Academy – Iași Branch, „Olga Necrasov”
Centre of Anthropological Research
„Alexandru Ioan Cuza” University of Iași, Faculty of Biology, Romania
E-mail: ozanapetraru@gmail.com

Mariana POPOVICI

Scientific researcher PhD
Romanian Academy – Iași Branch, „Olga Necrasov”
Centre of Anthropological Research
E-mail: sorexmin@yahoo.com

Vasilica-Monica GROZA

Scientific researcher III PhD,
Romanian Academy – Iași Branch, „Olga Necrasov”
Centre of Anthropological Research
E-mail: moni_ian@yahoo.com

Luminița BEJENARU

Prof. PhD. Habil.
„Alexandru Ioan Cuza” University of Iași, Faculty of Biology, Romania
Romanian Academy – Iași Branch, „Olga Necrasov”
Centre of Anthropological Research
E-mail: lumib@uaic.ro

**LINEAR ODONTOMETRIC ANALYSIS OF THE SECOND
HUMAN MOLAR IN BRONZE AGE POPULATIONS:
A PRELIMINARY STUDY**

Teeth provide an important material for multidisciplinary research, particularly in bioarchaeology.

Several studies of dental anthropology approached the linear measurements of tooth crowns for assessing dental variations in both archaeological and forensic contexts. This paper represents a preliminary comparative study regarding the dental crown size of the M2 molars in Bronze Age paleoanthropological samples from North-Eastern Romania, its variation depending on sex and anatomical position (superior/inferior). The dental material belongs to human skeletons discovered in the necropolises of Căndești (Vrancea County, Monteoru culture, 1550–1300 CAL BCE) and Trușești (Botoșani County, Noua culture, 1600–1150 CAL BCE). The two crown measurements, mesio-distal (MD) and bucco-lingual (BL) diameters, were performed using ImageJ software on occlusal digital images acquired stereo-microscopically. The shape of the occlusal surface was characterized using the crown shape index ($CI = BL \text{ diameter} \times 100 / MD \text{ diameter}$).

The three variables (BL, MD, CI) were subjected to univariate and multivariate statistical analysis using XLSTAT Student version and PAST software. The variability degree of the measurements was shown by the coefficient of variation (CV). Our results show a high crown variability for the superior M² molar in males and a lower variability for the inferior M₂ molar in both males and females. The bivariate analysis showed a positive correlation between MD and BL for the inferior M₂ molar, and a weak and insignificant correlation for the superior M² molar. As future perspectives, we look towards a comparative diachronic approach regarding the size variation of the M2 molar in the past human populations from North-Eastern Romania.

Anatol PETRENCU
Prof. univ., dr. hab. în istorie
Universitatea de Stat din Moldova
membru de onoare al Academiei Oamenilor de Știință din România
E-mail: anatol_petrencu@yahoo.com

ALEXANDRU MARGHILOMAN DESPRE INTRAREA ROMÂNIEI ÎN PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

În 2019, la Buzău, au fost publicate *Notele politice*, scrise de Alexandru Marghiloman, liderul Partidului Conservator și Prim-ministru în 1918 – anul Unirii Basarabiei cu Patria-mamă România. Primul volum (din cele cinci) cuprinde perioada anilor 1897–1915 (Alexandru Marghiloman, *Note politice. 1897–1924. Cuvânt înainte* Irina-Vlăduca Marghiloman, *Argument* Constantin Toma. Ediție anastatică îngrijită de Marius-Adrian Nicoară, doctor în istorie, Alfred Vasilescu, doctor în securitate națională, Ștefan Davidescu, editor, Buzău, Editura Alpha MDT, 2019, 565 p.). În *Nota asupra ediției*, semnată de domnii Marius-Adrian Nicoară, Alfred Vasilescu și Ștefan Davidescu, este expusă convingător valoarea științifică a *Notelor politice*: „...Prin autenticitatea și veridicitatea lor [*Notele politice*] sunt valoroase documente de arhivă... Notațiile sale sunt scurte, clare simple. [Alexandru Marghiloman] a consemnat evenimentele și a prezentat impresiile pe care i le-au produs acestea și rolul pe care el l-a avut în desfășurarea lor. Franchetea informațiilor a pus în dificultate la momentul apariției lor, aproape întreaga societate politică românească aflată în vârful piramidei sociale...”.

În comunicarea de față ne-am propus ca scop să examinăm problemele cu care s-a confruntat elita politică în preajma intrării României în Marele Război (Primul Război Mondial), evenimente expuse de Alexandru Marghiloman în primul volum al *Notelor politice*.

Notele politice demonstrează constituirea câtorva curente politice privind politica externă a României (implicarea ei în război). Curentul cel mai activ a fost cel care pleda pentru intrarea în război a României alături de Antanta împotriva Austro-Ungariei (respectiv – împotriva Germaniei) pentru eliberarea românilor din Transilvania. Cel mai aprig promotor al acestei opțiuni a fost Nicolae Filipescu, fruntaș al Partidului Conservator,

dar care s-a împotrivit poziției de neutralitate a României, susținută de Alexandru Marghiloman și care a fondat o organizație pro-Antanta, numită Acțiunea Națională.

Au fost personalități politice care au pledat pentru eliberarea și reîntregirea Basarabiei cu Patria-mamă România. Între aceștia – Constantin Diamandy, ministrul României la Petersburg. Într-o discuție avută la Sinaia cu autorul *Notelor politice* C. Diamandi „sugerează să reluăm în gazete chestia Basarabiei, care este proclamată la Petersburg «moartă și îngropată»”. Un alt apărător ferm al cauzei naționale a basarabenilor a fost Petre P. Carp, amintit mai sus. Și, bineînțeles, Constantin Stere, cu care autorul *Notelor politice* s-a întreținut mai puțin.

Alt curent politic a fost păstrarea neutralității României în Marele Război. Această poziție a fost promovată cu multă dibăcie de Primul ministru român, liberalul Ion I. C. Brătianu. Aceiași poziție a ocupat-o și autorul citat, Alexandru Marghiloman.

Mihaela POPA

Masterand, Universitatea Tehnică a Moldovei

E-mail: mihaela.popa@udu.utm.md

TEXTILE ÎNCADRATE ÎN PROPRIUL INTERIOR

Am creat în 3D proiectul unui apartament, care este conform preferințelor mele. Sunt încadrate câteva textile, care, după părerea mea, sunt cele mai avantajoase pentru confort și estetică. Pentru canapele este utilizată pielea, pentru draperii și pernuțe am optat pentru bumbac și in, pentru pufuri –catifeaua, pentru lămpi – baticul, iar pentru covoare am ales lâna. Bumbacul este un produs organic chimic, ceea ce înseamnă că nu conține compuși sintetici, fapt pentru care am ales să îl folosesc pentru pernuțe și draperii. El face ca acestea să fie fine și, în același timp, luxoase, fiindcă materialul îmbină cu mare ușurință confortul, finețea și versatilitatea. Imitația de piele este elastică, moale, are o rezistență bună la uzură și la zgâriere. În plus, presajul generează o textură asemănătoare cu cea a pielii naturale. Materialul se poate curăța cu o cârpă moale și umedă, fără detergenți și fără

a se freca. Catifeaua face parte din gama de lux, fiind perfectă pentru confecționarea mobilierului deosebit. Ea este un tip de țesătură în care firele tăiate sunt distribuite uniform cu o grămadă scurtă și densă care îi oferă un aspect moale, distinctiv. Mulți oameni s-au îndrăgostit de viscoza pentru proprietatea sa unică: preia caracteristicile inerente fibrelor adăugate. Astfel, dacă adăugăm elastan la viscoza, țesătura va deveni elastică; prin adăugarea firelor de bumbac, țesătura devine puternică și durabilă. Firele de lână naturală sunt rezistente la uzură și trafic intens și nu se deteriorează din cauza murdăriei și a petelor, dacă acestea sunt curățate imediat. Catifeaua este fină la atingere, este lucioasă, având un aer regal.

Mariana POPOVICI

Scientific researcher PhD

Romanian Academy – Iași Branch, „Olga Necrasov”

Centre of Anthropological Research

E-mail: sorexmin@yahoo.com

Vasilica-Monica GROZA

Scientific researcher III PhD

Romanian Academy – Iași Branch, „Olga Necrasov”

Centre of Anthropological Research

E-mail: moni_ian@yahoo.com

Ozana-Maria PETRARU

Research assistant PhD student

Romanian Academy – Iași Branch, „Olga Necrasov”

Centre of Anthropological Research

„Alexandru Ioan Cuza” University of Iași, Faculty of Biology, Romania

E-mail: ozanapetraru@gmail.com

Luminița BEJENARU

Prof. PhD. Habil.

„Alexandru Ioan Cuza” University of Iași, Faculty of Biology, Romania

Romanian Academy – Iași Branch, „Olga Necrasov”

Centre of Anthropological Research

E-mail: lumib@uaic.ro

**OCCLUSAL MORPHOLOGY OF THE LOWER SECOND MOLAR
IN A HUMAN POPULATION OF 17TH CENTURY FROM IAȘI,
ROMÂNIA**

In dental morphology, a special attention is provided to non-metric characters. They are the result of processes of dental morphogenesis, being regulated by the individual genome, making them a reliable indicator of the affinities between different current or past human populations.

The present study is a descriptive one, aimed to the evaluation of prevalence and frequencies of non-metric characters on the permanent lower second molar (M_2) in a late medieval human population (17th century). The dental sample (70 molars of males and females) come from skeletons recovered in 2008 from the "Curtea Domnească" necropolis of Iași, Romania. The study is based on the Arizona State University Dental Anthropological System (ASUDAS) – a reference system for data collection on the morphology and variation of human teeth.

The non-metric characters noted for the dental sample were: enamel extension, distal trigonid crest, anterior fovea, groove pattern and number of cusps. Descriptive analysis was performed for each non-metric character, including the frequency of occurrence, and its degree of expression (scoring). The high prevalence of "4 cusp" and "+" groove patterns, as well as the low frequencies of the cusp 5 defined the investigated dental sample. Some of the non-metric trait frequencies also exhibited sexual dimorphism (i.e., groove patterns; the *chi square* test, $\chi^2 = 6.1$; $p < 0.05$). The results of this study are a starting point in larger research aimed to give new insight into the biological history of human populations in Romanian territory.

Dinu POȘTARENCU

Dr. în istorie, cercetător științific coordonator

Institutul de Istorie, MEC

E-mail: dpostarencu@yahoo.com

FABRICA DE BERE DIN ORAȘUL BĂLȚI. SECVENȚE ISTORICE

Comunicarea valorifică surse de arhivă și presa timpului privind dezvoltarea industriei de fabricare a berii în Basarabia, în primele decenii ale sec. XX. Primele atestări datează cu anul 1901 și se referă la existența în

Basarabia a șapte fabrici de bere: trei – în orașul Hotin, una – în orașul Soroca, două – în orașul Chișinău și una – în orașul Bender. În raportul guvernatorului Basarabiei pentru 1904, se accentuează preponderența numărului fabricilor de bere în zona de nord a provinciei, iar în 1905, pe lângă cele șapte existente este înregistrată o fabrică de bere la Bălți. De fapt, noua fabrică a fost deschisă în satul Slobozia-Bălți, situat în preajma orașului Bălți și va pune la dispoziția consumatorilor 30.000 de căldări din totalul 195.126 de căldări de bere produse la acel moment în Basarabia. În 1909, pe teritoriul Basarabiei activau deja 11 fabrici de bere, inclusiv prezența unei întreprinderi noi, deschisă în orașul Bălți, al cărei proprietar era Meer Brestecico. Dintr-un anuar cu informații referitoare la toate localitățile României din anii 1923–1924 aflăm că în acest timp, în orașul Bălți exista o singură fabrică de bere, situată pe strada General Lafont, nr. 24, și îi aparținea lui Meer Abram Brestecico. Conform unui alt anuar, cu referință la anii 1925–1926, în orașul Bălți își desfășurau activitatea economică deja două fabrici de bere: una a lui Meer Brestecico, situată pe strada Noul Plan, nr. 24, și alta a lui Abram Dardic, aflată pe strada General Schina, nr. 4. Într-un alt anuar cu un titlu identic, editat în 1928, este indicată o altă stradă pe care era situată fabrica de bere a lui Meer Brestecico, și anume: strada Regina Maria (numărul nu este indicat). Un astfel de anuar este tipărit și în anul următor, în care, însă, este indicată aceeași adresă a fabricii de bere a lui Meer Brestecico ca și în anuarul din 1925–1926: strada Lafont, nr. 24. Aceste două fabrici de bere activau și în anii 1931–1932. În continuare sunt prezentate date referitoare la fabrica de bere din orașul Bălți, fosta proprietate a lui Meer Brestecico, extrase din două formulare ale Institutului Central de Statistică de pe lângă Președinția Consiliului de Miniștri al României, completate în 1941.

ACADEMICIANUL ȘI ARHITECTUL ALEXEI ȘCIUSEV PRIN PRISMA CREAȚIILOR SALE

Comunicarea face parte din categoria de subiecte cu referință la activitatea personalităților marcante care s-au născut în Basarabia, dar care au activat și au devenit renumiți peste hotarele ei, fiind mai puțin cunoscuți de generația actuală. Printre aceștia menționăm pe Alexei Șciusev arhitect renumit al perioadei sovietice care și-a făcut studiile la Academia Imperială de Arte Frumoase din Sankt Petersburg, cunoscut în fosta Uniune Sovietică pentru proiectarea și construcția mausoleului lui Lenin din Piața Roșie din Moscova.

Alexei Șciusev și-a început activitatea sa în arhitectură cu domeniul ecleziastic, ca angajat în cancelaria Sfântului Sinod, preluând comenzi de restaurare și reconstrucție a lăcașurilor sfinte. A fost unul din cei mai buni specialiști arhitecți moderniști, fiind renumit și cunoscut prin proiectele sale ale bisericilor. Activitatea și succesele sale înregistrate de până la 1917, practic 20 de ani de activitate, au rămas în umbră, fără a fi supuse unei ample cercetări și analize, multe dintre realizările sale practic au rămas fără menționare. Arhitectura bisericească de până la revoluție, pe timpul sovietic nu putea fi examinată și tratată în serios, însă tocmai această perioadă a coincis cu formarea și desăvârșirea sa profesională, devenind unul dintre cei mai cunoscuți și renumiți arhitecți din țară și peste hotare.

Muzeul păstrează și valorifică selectiv ceea ce omenirea a creat de-a lungul secolelor sub raportul culturii materiale și al manifestărilor spirituale. Muzeul reprezintă acea instituție unică în care sunt adunate, clasificate și păstrate grijuliu vestigiile trecutului și realizările contemporane care urmează a fi transmise generațiilor viitoare. Instituția muzeală devine un adevărat lăcaș de tezurizare a mărturiilor activității și creației omului, simbolizează respectul prezentului pentru faptele înaintașilor noștri și încrederea în viitor. Generației actuale îi revine sarcina de a promova amintirea înaintașilor

noștri prin punerea în valoare a patrimoniului cultural existent, consolidarea calității muzeului ca reper important în promovarea turismului cultural și istoric al ținutului, transformându-l astfel într-un loc de atracție pentru populația locală și turiști.

Сергей ПИЛИПЕЦКИЙ

Доктор искусствоведения

Академия музыки, театра и изобразительных искусств, Кишинев

E-mail: pilipetsky@mail.ru

МАРИЯ ЧЕБОТАРИ В ФИЛЬМАХ КАРМИНЕ ГАЛЛОНЕ

Благодаря работе в пяти фильмах выдающегося режиссера К. Галлоне, М. Чеботари добилась большого зрительского успеха и лучшей критики в итальянском кино первой половины XX в. Его ленты с участием певицы в главных ролях шли саншлагом по всей Европе, три картины удостоились награды Венецианского Биеннале.

Успешным дебютом М. Чеботари в фильмах К. Галлоне стала лента «Только для тебя» (1937), выпущенная в Риме по итало-немецкому соглашению о культурном сотрудничестве с участием актеров и персонала съемочной группы из обеих стран. В грандиозной картине «Джузеппе Верди» (1938) о жизни и творчестве великого композитора артистка сыграла роль Терезины Штольц – первой исполнительницы партии Аиды. Вскоре последовавший «Сон Баттерфляй» (1939), с перекликающимся сюжетом из известной оперы Дж. Пуччини, имел оглушительный резонанс и явился значительной художественной победой М. Чеботари. Во время войны были сняты «Люби меня, Альфред» (1940) со сценами из «Травиаты» Дж. Верди и итало-румынская пропагандистская драма «Одесса в огне» (1942).

Все картины мастера, в которых снялась артистка – музыкальные. В них она сыграла оперных певиц разных национальностей, с уникальными женскими судьбами, чья творческая жизнь запечатлена на киноэкране в виде отрывков из постановок опер. Помимо коронных ролей Мадам Баттерфляй и Виолетты из «Травиаты», М. Чеботари ис-

полняла фрагменты из тех партий, которые она не пела на театральной сцене. Среди них арии и дуэты из опер Г. Доницетти (Норина в «Дон Паскуале»), Дж. Верди (Амелия в «Бал-маскараде», Аида), Дж. Пуччини (Госка) и Р. Вагнера (Елизавета в «Тангейзере»). Ее партнерами на съемочной площадке были лучшие артисты того времени: Ф. Джакетти, К. Гора, П. Боссе, тенор Б. Джили и др.

Elena PLOȘNIȚA

Dr. hab. în istorie

Muzeul Național de Istorie a Moldovei

E-mail: rackayskaine@yahoo.com

ISTORIA ÎN STAMPE. REFLECȚII MUZEOGRAFICE

Pe parcursul secolelor XVIII–XIX, Țările Române au fost vizitate de numeroși artiști-călători, care ulterior au prezentat în stampe realitatea românească. În aceste stampe descoperim monumente istorice, cetăți, orașe, vestimentație de epocă, evenimente istorice. Artiștii-călători au realizat și albume de stampe despre Țările Române, în care se regăsește și spațiul geografic dintre Prut și Nistru. Gravurile de epocă sunt astăzi un instrument important pentru cercetarea umanistă, istorică, având o semnificație deosebită nu numai artistică dar și istorică. O bună parte din opera artiștilor-călători se păstrează astăzi în colecții publice sau private. Există zeci de motive care stimulează preocupările unor oameni de a colecționa. Soarta colecțiilor private este hărăzită chiar de la prima zi de creare a lor. Astfel, mai devreme sau mai târziu ele ajung în instituțiile specializate care se ocupă de tezurizarea, conservarea și protejarea mărturiilor moștenirii culturale. Una dintre aceste instituții este muzeul, care are o istorie milenară și patrimoniul cărui este în permanentă dezvoltare, prin cercetare, achiziții sau donații. Nu demult în patrimoniul Muzeului Național de Istorie a Moldovei au fost înregistrate diverse categorii de obiecte de patrimoniu care au ajuns în muzeu din colecția unui german pasionat de istorie și artă. Din această colecție ne-au atras atenția gravurile de epocă, secolul XVIII, care înfățișează și realități din ținutul dintre Prut și Nistru. Printre ele – *Bătălia de la*

Stănilești, Vederea orașului și a cetății Bender, Orașul și castelul Bender etc. cu o încărcătură valorică dublă: pe de o parte cea specifică artistică, iar pe de altă parte una istorică ce le transformă într-o adevărată oglindă a epocii la care se referă. Sunt măturii materiale de o semnificație deosebită, care merită a fi valorificate.

Liliana PLATON

Doctor în studiul artelor și culturologie, lector universitar
Universitatea Tehnică a Moldovei
E-mail: liliana.platon@udu.utm.md

DESIGNUL INTERIOR ÎN VIZIUNEA ABSOLVENȚILOR UTM DIN ULTIMELE PROMOȚII

Domeniul designului interior este într-o continuă evoluție tehnologică și conceptuală în societatea contemporană, fapt care motivează atât instituțiile de învățământ cât și tinerii specialiști în domeniu să fie într-un proces permanent de căutări și aspirații. În acest context, este relevantă analiza propunerilor de design interior realizată pe baza proiectelor de licență și master ale absolvenților UTM din ultimii ani de studii. Tendințele actuale în domeniul designului interior reflectă tot mai frecvent noi soluții de gestionare a spațiului optând pentru planimetrii deschise, luminoase și bine adaptate ergonomic. Segmentul funcțional este dotat cu echipamente moderne, minim invazive și eficiente în timp. Mobilier personalizat este adaptabil la necesitățile funcționale ale spațiului sau mediului de activitate ale omului.

În proiectele de cercetare asupra designului interior contemporan au fost reflectate asemenea probleme precum: Eco-design, Stilul minimalist, „Open space”, Locuințe inteligente „Smart house”, Scara – element constructiv și estetic ș.a., printre care au fost analizate și teme aplicativ-artistice cum ar fi: utilizarea culorii în designul interior, textilele, mozaicul, sculptura și ornamentele tradiționale românești în designul de interior contemporan ș.a.

Într-un mod deosebit s-au remarcat proiectele de licență realizate pe baza obiectelor reale din țară și peste hotare. În acest context, au fost încurajate intențiile de realizare a proiectelor de reabilitare și renovare a edificiilor

lor istorice, care prezintă un interes major sub aspect național, implicând astfel designul interior contemporan în proiecte de valorificare și promovare a Patrimoniului Național Cultural al Republicii Moldova. Printre asemenea lucrări pot fi menționate proiectele de licență: „Designul interior al Circului de Stat din or. Chișinău” realizat de Tincuța Efros, 2021; „Designul interior al Teatrului Național „Mihai Eminescu” din or. Chișinău” realizat de Diana Petrov, 2021; „Designul interior al Centrului Expozițional „Constantin Brâncuși” din Chișinău” realizat de Andrieș Starciuc, 2021; Designul interior al Teatrului Republican de păpuși „Licurici” din orașul Chișinău – de Cristina Rață, 2020, sau cercetarea de Master „Designul interior pentru Muzeul științei – realizat de Tatiana Osipov, 2020 ș.a. De asemenea, au fost elaborate numeroase proiecte de design interior, ce vizau case de cultură, școli, grădinițe, centre de reabilitare și clinici medicale, centre de apicultură, agreement, oficii etc. din țară și capitală.

Cu certitudine, rezultatele frumoase sunt obținute atât prin tehnologiile de proiectare cât și prin soluțiile tehnice și conceptuale moderne de realizare a interiorului, adoptate în procesul de instruire a tinerilor specialiști în domeniu.

Jan POHUNEK

Mgr., Ph.D., Head of the Ethnographic Department
of the National Museum in Prague

E-mail: jan.pohunek@nm.cz

<https://orcid.org/0000-0002-8533-4282>

Scopus Author ID: 57206774010

Olena FEDORCHUK

Doctor of historical sciences (Dr. Sci.)

Historical Ethnology Department of the Ethnology Institute
National Academy of Sciences of Ukraine

E-mail: FOlena@i.ua

<https://orcid.org/0000-0002-4724-3566>

Scopus Author ID: 57216853528

UKRAINIAN EASTER EGG (PYSANKA) IN THE ETHNOGRAPHIC COLLECTION OF FRANTIŠEK ŘEHOŘ

Collections of cultural artifacts are the core of the source base of ethnographic research. The scientific potential of such collections is not completely utilized, for a number of reasons. Little-known sources include objects of life and art of Ukrainians of the Austro-Hungarian Empire, which were compiled by Czech self-taught ethnographer František Řehoř (1857–1899) in the late nineteenth century. This hidden collection is in the funds of the Ethnographic Museum in Prague today. It contains more than 2,000 items purchased in the cities and villages of Eastern Galicia and Bukovyna.

A large group of works (about 300 items) consists of painted Easter eggs “pysanky”, dating from 1880–1890. Among them there are several artifacts, the exact place of origin of which is documented in the inventory cards, or in the inventory books, or on the Easter eggs themselves (inscription with the name of the settlement). Currently, the Czech-Ukrainian team, made up of employees of the Ethnographic Museum in Prague and researchers from the Institute of Ethnology of the National Academy of Sciences of Ukraine in Lviv, carries out a thorough attribution of the entire collection. Czech scientists accumulate all available information from scattered sources (records in inventory cards, inventory books and in the archive of F. Řehoř). Ukrainian scientists find in museums of Ukraine properly attributed analogues.

The state of preservation of Easter eggs from the collection of F. Řehoř is such that it allows to reconstruct the compositions of most artifacts, despite the color burnout. Only a few Easter eggs cannot be reconstructed, of which only fragments of the shell remain (the Easter egg cracked when the egg contents dried).

Attribution and analysis of the collection allows to expand knowledge about the location of historic centers of Easter eggs painting, as well as local features of the painting: the options for dividing the egg surface into compositional sections, the graphic variability of motifs (geometric, phytomorphic, zoomorphic and skevomorphic forms), and about the prevailing color options.

The work carried out by the international team is aimed at expanding knowledge about the peculiarities of the folk culture of Ukrainians of the

XIX century and its' broad representation. A catalog of the entire F. Țehoi collection should be the final product of the collaboration.

Natalia PROCOP

Dr. în studiul artelor și culturologie
cercetător științific coordonator, Universitatea de Stat din Moldova
secretar științific, Secția Științe Sociale, Economice, Umanistice și Arte a AȘM
E-mail: natali_procop@mail.ru

„ORAȘUL DORULUI” ÎN PICTURA IRAIDEI CIOBANU

Iraida Ciobanu este un artist plastic integru care abordează în creația sa diferite genuri ale picturii. Pe larg utilizează motivele etnografice pe care le intercalează cu elementele moderne interpretate în felul său. O mare parte a timpului și-o dedică naturilor statice, subiect cercetat și în teza de doctorat „Natura statică în artele plastice din Republica Moldova” pe care o susține la Institutul Patrimoniului Cultural al Academiei de Științe a Moldovei.

Pe parcursul creației artista rămâne atrasă și de peisajul urban realizat în plen-air. Starea zilei, anotimpul, umbrele căzătoare sunt provocările de care I. Ciobanu este preocupată în peisaje din Chișinău: „Peisaj de iarnă”, „Toamna”, „Umbre și copaci”, „Motiv simplu”, „După ploaie”. Mai nou pentru tehnica pictoriței este intercalarea motivelor populare în peisajul urban. În acest sens pictorița execută o serie de lucrări în care reprezintă edificiile Muzeului de Istorie a Orașului Chișinău, Moara roșie, Biserica Sfânta Teodora de la Sihla, Vila urbană a familiei Nazarov, Facultatea de litere a Universității de Stat din Moldova etc. Prin intermediul acestor motive pictate, Chișinăul se va păstra în amintirile noastre.

Iraida Ciobanu este Laureat al Premiului Mare la expoziția „Recviem” (Chișinău, Republica Moldova), și al altor distincții în cadrul expozițiilor-concurs „Saloanele Moldovei” (Chișinău-Bacău) și „Eminesciana”. Are lucrări în colecții publice și private în Germania, Israel, Italia, Polonia, Portugalia, Republica Moldova, România, Serbia, Spania, Statele Unite ale Americii, Ucraina.

* Rezumatul și comunicarea au fost elaborate în cadrul Programului de Stat 20.80009.0807.19 „Cultura promovării imaginii orașelor din Republica Moldova prin intermediul artei și mitopoeticii”.

Tatiana PROCOP

Master science du langage parcours didactique
du français langues étrangères, Université de Caen, France
E-mail: tat197413@yahoo.com

LE COMPOSITEUR RUSSE M. P. MOUSSORGSKI EN EUROPE

Moussorgski est nommé Le «Dostoïevski de la Musique» par Blaise Cendrars, un écrivain français d'origine suisse. Passionné par la culture russe utilisant les pseudonymes de Freddy Sausey, Jack Lee et Diogène a quitté la Suisse à l'âge de 17 ans, pour un long séjour en Russie. Blaise Cendrars une des nombreuses personnes à s'intéresser par la culture russe.

Dans cette recherche je vais présenter Moussorgski et l'intérêt que l'Europe a montré pour son activité et bien évidemment son importance pour la Russie et pour l'Europe. Je montrerais pourquoi il n'était pas apprécié à sa juste valeur en Russie, et pourquoi la France l'a beaucoup écouté? Pourquoi le mouvement de promotion a-t-il commencé à Paris? Qui l'a lancé et de quelle manière? Afin de répondre à toutes ces questions, j'ai consulté les sources authentiques et plusieurs sources sur internet, les livres de l'archive national. L'information principale sur la vie du compositeur et sur les personnes qui s'occupaient de la promotion de sa musique, j'ai trouvé dans les œuvres de I. Fiodorov, G. Denizeau, P. Kile, I. Moskalenko, et Encyclopédia Universalis consulté en ligne. Beaucoup de citations j'ai trouvés dans le livre publié par les époux d'Alheim et les revues russes même la thèse «Diaghilev et la musique des Saisons russes» de Versenina.

Natalia PROCOP

Dr. în studiul artelor și culturologie
cercetător științific coordonator, Universitatea de Stat din Moldova
secretar științific, Secția Științe Sociale, Economice, Umanistice și Arte a AȘM
E-mail: natali_procop@mail.ru

CHIȘINĂUL VECHI ÎN CREAȚIA LUI FLORENTIN LEANCĂ

Florentin Leancă face parte din generația artiștilor plastici, reprezentanți ai școlii naționale de pictură. Preferă să realizeze lucrări în tehnica baticului fierbinte și a picturii în ulei. Activitatea plasticianului a evoluat de la compoziții abstracte la peisaje urbane cu tentă impresionistă și compoziții decorative stilizate. Plasticianul acordă o mare parte Chișinăului vechi reprezentat prin nuanțe de alb și gri. Pictează cu preponderență case și străzi vechi „Chișinăul vechi, str. Diordița”, „Curte din Chișinău, str. Serghei Lazo 4”, „Chișinăul vechi, str. București”, „Chișinăul vechi, str. București 77”, „Str. Ismail”, „Str. L. Tolstoi”, „Str. Sf. Andrei. Chișinău” ș.a. Cu toate acestea în lucrările sale găsim un Chișinău nu numai provincial, dar și un oraș activ, cu diverse activități culturale „Teatrul de operă și balet *M. Bieșu*”, *Ziua Corului*”, „Teatrul de vară”, „Stadionul *Dinamo*”, „Hipodromul din Chișinău”, „Hipodromul din Chișinău”, „Lacul Valea Morilor” etc. În ultima perioadă realizează compozițiile care au ca subiect motivele populare inspirate din arta covorului, sculptura tradițională etc.

Florentin Leancă face parte din pleiada plasticienilor lucrările cărora se disting prin profunzimea subiectului, integritatea compozițională. Prin mesajele sale artistul pune în evidență importanța păstrării și valorificării culturii și arhitecturii locale, distrugerea cărora va duce la pericolul de a pierde identitatea orașului Chișinău.

* Rezumatul și comunicarea au fost elaborate în cadrul Programului de Stat 20.80009.0807.19 „Cultura promovării imaginii orașelor din Republica Moldova prin intermediul artei și mitopoeticii”.

Victoria ROCACIUC

Doctor în studiul artelor, conferențiar cercetător

Institutul Patrimoniului Cultural, MEC

E-mail: rocaciuc@gmail.com

VALOAREA CULTURALĂ ȘI ARTISTICĂ A CREAȚIEI GRAFICIANULUI DUMITRU TRIFAN

Deși opera artistului plastic Dumitru Trifan este bine cunoscută pentru acei care se interesează și urmăresc publicațiile săptămânalului „Literatura și arta”, dar și edițiile de carte semnate de scriitorii români de pe ambele maluri ale Prutului, până în prezent cercetările în domeniul artelor nu au fost completate cu o imagine exhaustivă despre aportul acestui pictor în evoluția artei naționale. Fiecare cetățean al Republicii Moldova a avut ocazia să cunoască desenele graficianului Dumitru Trifan, marcate de filosofia vieții în toate aspectele ei cotidiene, importante atât pentru dezvoltarea viziunilor unui individ aparte, cât și pentru cultura societății în ansamblu. Amintind biografia artistică și operele sale, observăm mai multe momente pe care le putem analiza alături de evoluția creației caricaturiştilor de vază autohtoni și a celorla, care pe lângă caricatură s-au manifestat și în grafică de carte: Lică Sainciuc, Anatoli Smîșleaev, Leonid Domnin, Boris Șirokorad, Nikolai Makarenko, Zigfrid Polingher ș.a.

Considerăm că creația lui Dumitru Trifan trebuie privită ca o pagină separată, inedită și deosebit de importantă în evoluția artelor plastice naționale. Dacă grafica lui caricaturistică se baza pe principiul tonal sau liniar în căutarea formulelor precise în plan ideatic și, totodată, la nivel de realizare compozițională și artistică, atunci ilustrațiile în alb-negru și cele color descoperă filosofia vieții, în care simbolul etnic este abordat prin formă, linie și nuanță cromatică. Raporturile între linii, forme calde și reci sunt găsite absolut neobișnuit în creația acestui artist. Asemenea efecte vizuale originale nu mai găsim în grafica altor artiști plastici moldoveni, se pare că ele izvorăsc din interesul acut al artistului față de desenul tehnic, atitudine și gândire, mai degrabă proprii unui designer sau arhitect.

Creația plasticianului Dumitru Trifan a avut cea mai importantă menire intelectuală: de influență asupra conștiinței umane, pe care prin muncă

și devotament artistic el a realizat la nivel profesional de excepție. Pline de laconism și eleganță plastică, prin efecte de impact asupra gândirii receptorului, caricaturile sale atingeau cele mai importante strune ale conștiinței naționale a fiecărui cetățean din Moldova. Și în prezent, conținuturi complexe ale desenelor sale îndeamnă să meditam și să analizăm profunzimea problemelor actuale istorico-culturale.

* Comunicarea și rezumatul au fost elaborate în cadrul proiectului „Dimensiunea identitară a artelor din Republica Moldova ca factor activ al dezvoltării durabile a societății în contextul dialogului intercultural european”, cifrul: 20.80009.1606.12

Valeria SURUCEANU

Universitatea de Stat din Moldova
Muzeul de Istorie a Orașului Chișinău
E-mail: muzeul.chisinau@gmail.com

DIGITIZAREA PATRIMONIULUI CULTURAL MOBIL DIN REPUBLICA MOLDOVA – UN PAS PENTRU O NOUĂ PLATFORMĂ DE COMUNICARE

Pentru realizarea obiectivelor strategiilor europene în domeniul patrimoniului cultural, țările membre ale Uniunii Europene alocă fonduri importante și își stabilesc planuri naționale de digitizare a patrimoniului. În digitizare sunt implicate biblioteci, muzee, arhive, organizații de patrimoniu, universități și instituții de cercetare. Dacă la nivel național fiecare țară este responsabilă pentru digitizarea propriului patrimoniu, la nivel european se urmărește dezvoltarea unor instrumente de lucru, standarde de date, ghiduri de bună practică, astfel încât eforturile să fie, pe cât posibil, armonizate. Din păcate, persistă o defazare între prioritățile și direcțiile de acțiune ale Uniunii Europene în acest domeniu și ale noastre. În timp ce digitizarea și accesul la cultură pe Internet sunt o prioritate în Europa, în Moldova aceasta este o preocupare minoră, secundară. În timp ce toate țările, membre sau ne membre ale Uniunii Europene, sunt în procesul dinamizării programelor naționale de digitizare a patrimoniului cultural, pe care le au de mulți ani, Republica Moldova rămâne în urmă la acest capitol. În timp ce toată lumea

discută despre creșterea conținutului cultural digital pus la dispoziție de fiecare țară pentru Bibliotecă Digitală Europeană (înțeleasă în sensul cel mai larg, nu doar texte, documente sau cărți electronice, dar și obiecte de muzeu, situri și monumente, fotografii, filme, muzică, înregistrări audio etc.), Moldova nu are în acest moment nimic pus pe raftul ei virtual referitor la domeniul patrimoniului mobil. În timp ce în țările europene toată lumea se preocupă de facilitarea accesului la cultura digitală, și anume muzeele, pentru toate grupurile de public, de la școlari la pensionari (facilitare fizică, prin acces la calculator și Internet dar mai ales facilitare intelectuală – de prezentare, interpretare, sprijin în învățare și delectare a diverselor grupuri de public), muzeele din Moldova sunt încă reticente și timide. Digitizarea este benefică pentru instituții și înseamnă: inventariere, documentare, cercetare, conservare, valorificare. Este o investiție pentru prezent și pentru viitor pe care nu ne putem permite să o amânăm. Dacă vrem să ne afirmăm identitatea națională și specificul cultural, digitizarea patrimoniului cultural este unul dintre instrumentele cele mai actuale și mai eficiente. Pentru a ne integra în politica europeană de digitizarea patrimoniului, ar trebui să ne propunem câteva sarcini și în primul rând accelerarea creării și perfecționării bazei de date comune a patrimoniului cultural. În acest context în comunicatul nostru dorim să evidențiem cele mai importante probleme și soluții legate de digitizarea patrimoniului cultural mobil din Republica Moldova. Crearea unei rețele virtuale de servicii și bunuri culturale este o prerogativă a timpului și este stipulată în strategia *Cultura-2020*, adoptată încă în anul 2014. În pofida faptului că digitizarea a fost considerată printre prioritățile politicii culturale, până în anul 2020, în Republica Moldova, la nivelul muzeelor naționale și locale, nu a existat un sistem unic de operare cu bazele de date a patrimoniului cultural mobil. Actualmente, în subordinea Ministerului Culturii activează 7 muzee cu 13 filiale: Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală a Moldovei; Muzeul Național de Istorie a Moldovei; Muzeul Național de Artă al Moldovei; Casa-muzeu „A. S. Pușkin”; Rezervația Cultural-Naturală Orheiul Vechi; Muzeul Național de Literatură „Mihail Kogălniceanu” și Muzeul de Istorie a evreilor din Moldova. În ceea ce privește evidența patrimoniului, de mai bine de 20 ani muzeele subordonate Ministerului Culturii au elaborat și formează baza electronică de date, pri-

vind patrimoniul cultural mobil. Dintre muzeele susmenționate, doar Muzeul Național de Artă, Muzeul Național de Etnografie și Muzeul Național de Istorie a Moldovei până în anul 2020 au fost în proces de digitizare a patrimoniului cultural. Astfel, din numărul total de piese ale acestor muzee – 615.839 au fost digitizate, ce constituie nu mai mult de 30,0% din totalul colecțiilor. În fiecare instituție procesul de digitizare este desfășurat în baza unui program propriu, ceea ce împiedică crearea unei baze naționale unificate de date. Fișele primare, care constituie sursa primară de informație pentru digitizare, sunt și ele diferite în fiecare muzeu. Riscurile Programului de informatizare, stipulat în documentele strategice din Republica Moldova, se prezintă în faptul că suportul logistic pentru informatizare, este asigurat de către administrația fiecărui muzeu separat, fapt care poate duce pe viitor la incompatibilitatea formatului (criterii de calitate, cerințe tehnice) cu platforma comună, necesară pentru crearea bazei de date comune, precum și crearea unui Muzeu Virtual, fapt care a fost prevăzut în strategia **Cultura 2020**. Nu a existat niciun sistem automatizat de evidență a patrimoniului muzeal nici pentru muzeele locale. Mai mult, muzeele din teritoriu, în proporție de 80% nu au fost dotate cu calculatoare care le-ar permite digitizarea patrimoniului. Au existat câteva proiecte importante de digitizare, câteva muzee locale au avut deja programele dedicate digitizării patrimoniului cultural și au început să fie preocupate de prezența lor pe web, dar un sistem unic de operare cu bazele de date ale patrimoniului mobil nu a existat la nivel național. În noua Lege a muzeelor din 2017 digitizarea patrimoniului cultural s-a introdus ca un obiectiv prioritar pentru muzeele Republicii Moldova, totodată până în 2020 nu s-a asigurat o finanțare adecvată pentru dezvoltarea sistemului de digitizare la nivel național. În 2020 în cadrul activității ICOM Moldova a fost inițiat un proiect cu denumirea „**Patrimoniul Cultural Mobil – un pas pentru o nouă platformă de comunicare**” cu scopul valorificării și promovării patrimoniului mobil prin crearea unui Registru Automatizat comun a Patrimoniului Cultural Național mobil, care a fost susținut de Ministerului Culturii în cadrul Programului de proiecte culturale desfășurate de organizațiile necomerciale. Despre rezultatele obținute vom vorbi în acest comunicat.

* Rezumatul și comunicarea au fost elaborate în cadrul Programului de Stat 20.80009.0807.19 „Cultura promovării imaginii orașelor din Republica Moldova prin intermediul artei și mitopoeticii”.

Artur STAFIE

Masterand, Universitatea Tehnică a Moldovei

E-mail: artur.stafie@udu.umd.md

ROLUL MATERIALELOR TEXTILE ÎN INTERIOARELE CONTEMPORANE

Textilele decorative din interior astăzi sunt foarte diverse și joacă unul dintre rolurile principale din design, deși de multe ori, atunci când amenajăm o încăpere sau chiar întreaga locuință, materialele textile nu sunt luate în considerare sau, cel puțin, nu la fel de mult precum ar trebui. Textilele în interiorul modern îndeplinesc nu doar o funcție estetică (decorativă), ele ascund dezavantajele și subliniază avantajele interiorului. Motivele vegetale sunt deosebit de populare astăzi. Ampretele florale sunt utilizate activ în interior, deoarece adaugă senzualitate și tandrețe. Producătorii iau în considerare nu doar noile tendințe în materie de modă, design și arhitectură, ci și preferințele grupurilor sociale, ceea ce înseamnă că funcționalitatea, durabilitatea țesăturilor și textura vin în prim plan. Vorbind despre designul textilelor din interior, nu trebuie să uităm de calitatea materialului. Tapițeriile cel mai des folosite sunt din in, bumbac, mătase și altele, întărite cu fibre sintetice și polimerice, care conferă produsului final rezistență, frumusețe și, cel mai important, igienă. Aceste țesături sunt complet sigure pentru oameni.

Rezumând, doresc să prezint distincția între rolurile funcționale și decorative ale textilelor din interior. Din punct de vedere funcțional, folosind materiale textile, putem ascunde imperfecțiunile interiorului; schimbăm vizual spațiul (care poate fi extins), putem delimita spațiul în zone, ne putem asigura o odihnă confortabilă, când vine vorba de lenjerie de pat, perne decorative etc. Din punct de vedere decorativ, prin ajutorul textilelor avem capacitatea de a oferi interiorului spiritul oricărei epoci sau direcții de proiectare; putem crea un stil unic în casă sau introduce noi culori în interior.

Вячеслав СТЕПАНОВ

доктор хабилитат истории, профессор, ведущий научный сотрудник
Института славяноведения РАН (Российская Федерация)
E-mail: vstepanovpochta@gmail.com

ЕВРЕЙСКИЙ ВОПРОС ВО ВЗГЛЯДАХ КНЯЗЯ С. Д. УРУСОВА

В формате данного сообщения рассматривается вклад в поддержку еврейского населения Бессарабии одного из губернаторов края князя С. Д. Урусова, назначенного на должность в самый острый для еврейского сообщества период (30 мая 1903 – 31 октября 1904 гг.) – после еврейского погрома 1903, весть о котором прокатилась не только по России, но и по всему миру. Выведение губернии из кризиса, умение найти поддержку и понимание у населения, принципиальность и порядочность отличали этого человека, память о котором сохраняется и сегодня, обращая на себя внимание исследователей и ценителей культурного наследия, которым богат Кишинев и земля Молдовы.

* Исследование подготовлено в ходе реализации проекта в области фундаментальных исследований РФФИ 19-09-00374.

Livia SÎRBU

Cercetător științific, Universitatea de Stat din Moldova
E-mail: livermur@yahoo.com

ROLUL MONUMENTELOR ARHEOLOGICE ÎN CONTEXTUL ELABORĂRII UNUI TRASEU TURISTIC AL RAIONULUI CAHUL

În ultima perioadă, turismul în Republica Moldova are un potențial înalt de dezvoltare și se aliniază perfect modelului european. Pe de o parte, s-au făcut pași mari în ceea ce privește legislația națională, iar pe de alta a fost adoptată combinarea mai multor tipuri de medii (naturale și/sau artificiale), care vin să facă traseele turistice, prin obiectivele propuse, mai atractive și mai interesante. În acest sens, monumentele arheologice joacă un rol important și vin să completeze și să îmbogățească turismul local și regional. Astfel, în comunicarea de față ne vom axa pe prezentarea varietății și diver-

sităţii vestigiilor arheologice cunoscute în raza raionului Cahul şi potenţialul includerii onora într-un eventual traseu turistic. În paginile *Repertoriului Monumentelor Arheologice din Republica Moldova, raionul Cahul*, semnat de arheologul Vasile Haheu sunt consemnate 105 monumente arheologice (tumuli, aşezări, necropole, valul lui Traian ş.a.), care cuprind un segment cronologic şi cultural destul de larg. Astfel, în aceste condiţii, considerăm oportună alinierea patrimoniului arheologic la alte obiective turistice, în scopul cunoaşterii şi promovării unor microzone, dar şi a Republicii Moldova, în general.

* Rezumatul şi comunicarea au fost elaborate în cadrul Programului de Stat 20.80009.0807.19 „Cultura promovării imaginii oraşelor din Republica Moldova prin intermediul artei şi mitopoeticii”.

Livia SÎRBU

Cercetător ştiinţific, Muzeul Naţional de Istorie a Moldovei

E-mail: livia.sirbu@nationalmuseum.md

ROLUL PIESELOR DE LUT ÎN DETERMINAREA UNOR ACTIVITĂŢI ŞI MEŞTEŞUGURI PRACTICATE ÎN AŞEZAREA TRINCA „IZVORUL LUI LUCA”

În comunicare de faţă vom prezenta colecţia pieselor de lut descoperite în situl Trinca „Izvorul lui Luca” din perspectiva identificării unor eventuale activităţi economice practicate. Gama vestigiilor lucrute din pastă de lut este destul de bogată şi variată. Astfel, greutatea, fusaiiolele şi mosoarele descoperite pot folosi ca dovezi ale practicării *torsului* şi *ţesutului*, iar figurinele zoomorfe (taurine, ovicaprine, porcine, cabaline etc.) indică asupra *creşterii animalelor*. Prezenţa lingurilor de turnat metalul topit indirect ne vorbeşte despre practicarea *metalurgiei bronzului*, iar particularităţile tehnologice şi fizico-chimice ale vaselor ceramice de factură grosieră aduce informaţii cu privire la practicarea *olăritului*. Un rol aparte l-a jucat şi *cultivarea cerealelor*, care poate fi dedusă din prezenţa amprentelor de pleavă şi paie pe fragmentele de lipitură (podea, pereţi, vetre portative), dar şi a resturilor de cereale. În aceste condiţii, putem constata că comunităţile care au

populat promontoriul de la Trinca este caracteristică economia mixtă, bazată pe cultivarea cerealelor și creșterea animalelor, dar totodată, în paralel mai practicau și alte meșteșuguri.

*Rezumatul și comunicarea sunt realizate în cadrul proiectului: Patrimoniul muzeal și memoria istorică: cercetare, interpretare, prezentare (20.80009.0807.43).

Mariana ȘLAPAC

Membru corespondent al AȘM, doctor habilitat

Institutul Patrimoniului Cultural

Universitatea de Stat din Moldova

E-mail: maslapac@gmail.com

ARHITECTURA REALIST-SOCIALISTĂ A CHIȘINĂULUI

Arhitectura RSSM, ca și arhitectura celorlalte republici din URSS, dar și arhitectura țărilor din fostul bloc socialist (România, Polonia, Ungaria, Cehoslovacia, Iugoslavia, Germania de Est ș.a.) este marcată de două fenomene arhitecturale: arhitectura realist-socialistă și arhitectura modernist-socialistă. Înflorirea cultului personalității al lui Iosif Stalin coincide cu prosperarea arhitecturii totalitare. Arhitectura stalinistă, numită și „clasicismul sovietic”, și „arhitectura istorismului monumental sovietic”, experimentează cu exemple din vocabularul arhitecturii neoclaseice, Art Deco-ului, „empire”-ului, arhitecturii eclecticice, în special a Renașterii italiene ș.a.

În RSSM arhitectura realist-socialistă este asociată cu numele vestitului arhitect, academicianul Alexei Șciusev, care a coordonat lucrările de reconstrucție de după război și a consultat specialiștii locali în vederea elaborării planul urbanistic de sistematizare a orașului Chișinău. Pentru a conferi monumentalitate clădirilor proiectate, arhitecții moldoveni utilizează diverse detalii din vocabularul neoclasic și elemente împrumutate din arhitectura populară sau arhitectura medievală monumentală. Printre cele mai impresionante realizări ale arhitecturii realismului socialist în RSSM se numără clădirea Ministerului Industriei Alimentare, Gara feroviară, actualul bloc principal al Academiei de Științe a Moldovei, fosta Bibliotecă republicană „Nadejda Krupskaia”, complexul stadionului republican ș.a. La dez-

voltarea arhitecturii realist-socialiste a Chișinăului au contribuit R. Kurtz, V. Voițehovschi, V. Mednec, E.-R. Spirer, I. Șmurun, S. Vasiliev, D. Palatnik, I. Eltman, V. Verighin ș.a. Anul 1955 marchează sfârșitul arhitecturii staliniste în întregul bloc socialist și în republicile unionale, odată cu apariția Hotărârii Guvernului URSS „Cu privire la înlăturarea exceselor în proiectare și construcții”.

* Rezumatul și comunicarea au fost elaborate în cadrul Programului de Stat 20.80009.0807.19 „Cultura promovării imaginii orașelor din Republica Moldova prin intermediul artei și mitopoeticii”.

Irina ȘHOVA

Dr. în filologie

Institutul Patrimoniului Cultural, MEC

E-mail: shihova@gmail.com

PATRIMONIUL EVREIESC AL SATULUI IAGORLÂC

Iagorlâc este un sat fantomă cu o istorie bogată. Astăzi nu există, a dispărut sub apele lacului de acumulare Dubăsari în anii 1950, din micuțul și vechiul sat de atunci au mai rămas doar șase case. Dar fantomele trecutului par să plutească peste apele care îi ascund acoperișurile.

Iagorlâc a fost fondat în a doua jumătate a secolului al XIV-lea, după victoria lui Vladislav Olgerd asupra Hoardei în Bătălia de la Apele Albastre din 1362 și victoria lui Bogdan I asupra lui Balç în 1365, în locul în care râul cu același nume se revarsă în Nistru; cu alte cuvinte, exact în acel punct din spațiu și timp în care convergeau granițele Marelui Ducat al Lituaniei, Principatului Moldovei și Hoardei de Aur.

Ca urmare a Unirii de la Lublin din 1569, granița Rzeczpospolitei trecea de-a lungul râului Iagorlâc, iar în secolul al XVI-lea Iagorlâc își întărește și mai mult importanța ca fortificație de hotar împotriva tătarilor din Crimeea și turcilor.

De obicei, aici veneau judecătorii pentru procesele de frontieră, ce soluționau disputele dintre Polonia și Turcia legate de raidurile reciproce. Această funcție juridică a fost atribuită satului Iagorlâc încă pe timpul lui

Stanislav August. Pacea de la Karlowitz din 1699 a stabilit malul râului Iagorlâc ca graniță între Polonia și Turcia, iar a Doua Împărțire a Rzeczpospolitei din 1793 – cu Imperiul Rus.

Către sfârșitul secolului al XIX-lea, în Iagorlâc erau 350 de locuitori, 83 de case, o școală, o distilerie, 26 de tarabe în piață, 9 magazine și o casă de rugăciuni evreiască. Această casă (conform Regulilor de construcție din 1835, casele de rugăciuni se construiau una la aproximativ 80 de familii de evrei) este aproape singura mențiune despre existența unei comunități evreiești în Iagorlâc. Cu toate acestea, în timpul expedițiilor din anii 2019–2021, am putut descoperi pietre funerare din cimitirul evreiesc din Iagorlâc, dintre care unele datează în prima jumătate a secolului al XVIII-lea, fiind cele mai vechi pietre de mormânt evreiești cunoscute în Moldova.

* Rezumatul și comunicarea au fost elaborate în cadrul proiectului: „Evoluția tradițiilor și procesele etnice în Republica Moldova: suport teoretic și aplicativ în promovarea valorilor etnoculturale și coeziunii sociale” / 20.80009.1606.02.

Ludmila ȘIMANSCHI

Dr. în filologie, conf. univ.

Universitatea de Stat din Moldova

E-mail: ludmila.simanschi@yahoo.com

TOPOFILII CHIȘINĂUIENE ÎN TEXTELE LIRICE ALE LUI DOINA POSTOLACHI

În comunicare se analizează spațiu urban empatic chișinăuian, familiar, ce devine receptacol, dar și cutie de rezonanță a zbuciumărilor sufletului răvășit și rătăcit, care abandonează traseul destinal format aici și lasă doar amintirea sa, din volumul de poezii de debut *Galerie de gânduri* de Doina Postolachi. Am relevat faptul că în textele poetice transpare topologia orașului transformat într-o făptură straniu însuflețită: exprimând idiolocalitatea, adică semnificațiile unice ale locului interiorizat și apoi stabilit ca experiență trăită la maxim, realizând imersiunea în meandrele sine-lui debusolat. Seria lirică a consemnării plecării din oraș continuă cu schimbarea intenționată a registrului temporal și regimului scriptural: de la înregistrarea directă a trăirii se ajunge la rememorarea rupturii radicale de

trecut, de vechile gânduri triste, pentru a se detașa definitiv, fără posibilitate de regret și revenire.

Percepția orașului-capitală generează spații mentale poetice asociate unor sentimente de timp încremenit, reclusiune negativă provincială, zădărnice sterilă, care în niciun chip nu corespunde, nu răspunde dorinței de manifestare a vitalității debordante a tinereții averse de schimbare ontologică. Ca semn al neuitării care mai bântuie sufletul, personajul liric cere refacerea traseului factual prin oraș, dar și revenirea în locul unde i se poate oferi șansa să-și ia avântul din nou, după o încercare eșuată. Reîntâlnirea cu orașul e mai puțin dureroasă și, peste un timp, de acum, nu mai este simțit același chin de gânduri rele, din contra, sunt resuscitate toponimurile și sunt recuperate treptat, odată cu obiectele purtătoare de energie pozitivă din alte timpuri, și încrederea, și singurătatea benefică.

* Rezumatul și comunicarea au fost elaborate în cadrul Programului de Stat 20.80009.0807.19 „Cultura promovării imaginii orașelor din Republica Moldova prin intermediul artei și mitopoeticii”.

Elena ȘIȘCANU

Dr. în istorie, conf. univ., cercetător științific coordonator
Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală
E-mail: siscanue@yahoo.com

CONTRIBUȚIA COMISIUNII GUBERNIALE ȘTIINȚIFICE A ARHIVELOR DIN BASARABIA ȘI, ÎN SPECIAL A LUI IOAN HALIPPA, LA SALVGARDAREA PATRIMONIULUI CULTURAL BASARABEAN

Cea care s-a ocupat de cercetarea și salvagardarea patrimoniului cultural, la sfârșitul sec. al XIX-lea și începutul sec. al XX-lea, a fost Comisiunea Gubernială Științifică a Arhivelor din Basarabia și în special secretarul Comisiunii Ioan Halippa. Instituție creată la indicația organelor centrale, moscovite, paradoxal a contribuit la salvagardarea patrimoniului național, nu numai a documentelor de arhivă dar și a pieselor cu valoare muzeală, având în competența sa colectarea obiectelor de istorie și cultură veche de la dife-

rite organizații și persoane particulare, crearea arhivei istorice guberniale, a muzeului și a bibliotecii și dotarea lor cu obiecte și literatură ce vizează Basarabia și istoria ei.

Comisia realiza cercetări științifice în baza materialelor de arhivă inedite identificate, colecta, descifra și studia actele oficiale ale domnilor Țării Moldovei, aduna obiecte de antichitate, supraveghea cum sunt protejate monumentele de arhitectură, desfășurași alte activități.

Chiar dacă arhivele din Basarabia s-au constituit abia la începutul sec. XIX, Comisia și, în special, Ioan Halippa, au contribuit la colectarea documentelor vechi din arhivele particulare ale boierilor basarabeni. Astfel, au fost descoperite și păstrate o serie de cărți domnești, cum ar fi: cartea domnească de la Radu Mihnea, din 1624; cartea domnească de la Grigore Callimachi, din 30 iunie 1763; cartea domnească de la Mihai Suțu (1794); trei cărți domnești (din anii 1608 și 1611) ale domnului Constantin Movilă; cărțile domnești ale domnilor Petru Șchiopol (1576), Radu Mihnea (1617) și Vasile Lupu (1641), precum și dispoziția acestuia (1642) către pârcălabul din Lăpușna referitoare la așezarea Chișinăului în secolele XVI–XVII, care împreună cu alte documente urmau să fie folosite la pregătirea studiului Istoria Chișinăului în documente.

Ioan Halippa era preocupat de istorie, arheologie, geografie, etnografie și topografie. El împărtășea opinia că cercetarea toponimelor locale va contribui la elucidarea unor probleme de etnografie. Datorită lui Ioan Halippa avem un șir de studii publicate de el în *Analele Comisiei*. Ioan Halippa a publicat o suită de documente privind istoria orașului Chișinău. A lăsat studii și informații valoroase, atât istorice, cât și etnografice, astăzi relevante pentru cercetători și interesați de aceste domenii.

Mircea TĂNASE

Col (r), dr. în istorie, Buzău, România
E-mail: mirceatanase2003@yahoo.com

CERCUL MILITAR BUZĂU – O CLĂDIRE CU O ARHITECTURĂ EMBLEMATICĂ PENTRU ÎNCEPUTUL SECOLULUI XX

Cercul militar au fost create în România în preajma Războiului de Independență, în principalele garnizoane ale țării, cu scopul de a întări legăturile dintre armată și societatea civilă. Mare parte dintre ele au dispus mai apoi de localuri proprii, construite prin contribuția materială substanțială a corpului ofițeresc. Edificiul Cercului Militar Buzău, ridicat în preajma Primului Război Mondial, a reprezentat un reper important în viața orașului, interesul pentru această instituție de cultură a oștirii depășind cu mult porțile cazărnilor din garnizoană.

Cu o arhitectură emblematică pentru începutul de secol XX, clădirea Cercului Militar a suferit de-a lungul vremii mai multe reparații și renovări, în prezent fiind dezafectată în așteptarea unei reparații capitale, destul de costisitoare, însă absolut necesare pentru reînscriserea sa în patrimoniul cultural și urbanistic al armatei și al orașului.

Ольга ТАТАР

Доктор права, Комратский государственный университет
E-mail: oleatatar@mail.ru
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2158-006X>

ПРИНЦИП СВОБОДЫ ДОГОВОРА КАК ФЕНОМЕН ЭВОЛЮЦИИ ДОГОВОРНЫХ ОТНОШЕНИЙ

Сформировавшаяся система гражданско-правовых договоров, ее рост и динамика немислимы без принципа свободы договора, который и порождает не названные договоры, как неотъемлемый и немаловажный элемент всей цепи экономических отношений, способствующий удовлетворению возникших потребностей общества в различных сферах жизнедеятельности.

Актуальность представленной темы обусловлена необходимостью изучения принципа свободы договора в более широком контексте, ввиду его значимости в эволюции договорных отношений и необходимости в регулировании обмена материальными благами между субъектами гражданского оборота.

Приходя к завершению исследования свободы договора как феномена в эволюции договорных отношений, следует выявить следующие *важные аспекты*: 1) Изучать свободу договора следует комплексно, рассматривая различные основания возникновения свободы договора и основания ее ограничения. Отсутствие одного из составляющих разрушает целостное и истинное представление о ней; 2) Ограничение свободы воли в договорном правоотношении проявляется в ограничении возможностей её реализации, как в статике, так и в динамике; 3) Принцип свободы договора способствует эволюционированию договорных отношений и увеличению возможностей для дальнейшего договорного регулирования; 4) Принцип свободы договора один из наиболее ярких и динамичных правовых явлений договорного права, где вправе устанавливаться субъектами договорных отношений любые условия, но в рамках закона и в рамках понимания правовой природы нормы права; 5) Принцип свободы договора не является безграничным и не исключает разумности и добросовестности сторон, где стороны, действуют по отношению друг к другу на началах автономии воли и определяют эти условия, самостоятельно исходя из своих собственных интересов.

Inga ȚIȚCHIEV
Dr., Institutul de Matematică și Informatică
„Vladimir Andrunachievici”
Secția Științe Exacte și Inginerești a AȘM
E-mail: inga.titchiev@math.md

FEMEI CU ACTIVITĂȚI ÎN DOMENIUL MATEMATICII ȘI INFORMATICII

Femeile de-a lungul timpului au fost obișnuite că ceea ce fac să fie primit cu mare neîncredere și multe ezitări. Ele de cele mai multe ori luptă pentru a demonstra că descoperirile care le-au făcut, sau îndrăzneala de care au dat dovadă este minimizată și deseori acestea sunt aproape șterse din istorie. Prin această lucrare voi redescoperi femei excepționale, din domeniul matematicii și informaticii, care au putut depăși toate obstacolele și care pot servi drept exemplu pentru generațiile ce vor veni. Chiar dacă „Matematica a fost inventată ca femeile să nu fie singurul lucru greu de înțeles”, ele sunt cele care demonstrează că lucrurile pot fi redată simplu, clar și explicit, iar frumusețea acestora se manifestă în toate formele și culorile și la toate vârstele.

Atât în matematică și mai târziu și în informatică sunt nume care inspiră încrederea că dacă faci lucrurile din pasiune, de curiozitate și cu entuziasm poți schimba multe și reuși în toate. Sexul nu definește cât de multe lucruri poți să realizezi și cât de departe poți să mergi.

La nivel global sunt nume binecunoscute precum Hypatia (370–415), Ada Lovelace (1815–1852), Grace Hopper (1906–1992), Margaret Hamilton (născută 1936), Sofia Kovalevskaya (1850–1891).

Și Republica Moldova are doamne care îi duc faima și au rezultate remarcabile atât în matematică cât și informatică. Maria Sagaidac, Natalia Ostianu, Ana Danilenco, Beleavscaia Galina, Svetlana Cojocarar sunt doar câteva nume care în cadrul Institutului de Matematică și Informatică „Vladimir Andrunachievici” au putut demonstra voința și capacitatea de a obține succese deosebite, cu care se poate mândri o țară.

REFRAȚIA ABSOLUTULUI ÎN CREAȚIA ELENEI SAMBURIC

Scopul creației este eliberarea conștiinței umane de gânduri cotidiene, de a contribui la înțelegerea esenței existenței omului în această lume. Cu certitudine, artiști din diferite domenii și genuri ale artei, prin propria creație, aduc în vizorul publicului contemporan anumite probleme de importanță majoră sau relevă viziunea sa asupra lumii prin variate posibilități și mijloace de expresie plastică. În categoria artiștilor contemporani care „citează” prin imagini marile întrebări ale filosofilor existențiali, se include și pictorița Elena Samburic. Experiența artistică a pictoriței ce include un bogat palmares național și internațional este axată pe dezvoltarea diverselor laturi ale lumii, a nucleului fundamental ce constituie esența vieții. Traseul ales de artistă îi permite să se apropie de Spiritul Absolut, doar creația, îndeosebi, creația artistică, constituie una din formele de manifestare ale Lui.

Creația Elenei Samburic desfășurată în diverse genuri (pictură, grafică, artă decorativă – ceramică (faianță), forme volumetrice din lemn pictat) și tehnici, relevă o sensibilitate deosebită a autoarei pentru unele lucruri pline de substanță. Abordând diverse subiecte, uneori simple, alteori cu conotație filosofică, dna Samburic le tratează prin prisma unor jocuri expresive de forme, culoare, factură. D-ei deseori operează cu un limbaj plastic bazat pe contraste de culoare, formă, volum, fapt vădit în coexistența unor alternări ritmate de linii, când drepte, când curbe, de forme figurative, uneori palpabile, cu consistență materială, alteori abia perceptibile, lipsite de sevă. Pânzele ieșite de sub penelul E. Samburic relevă interesul multidirecțional al autoarei axat pe diverse intenții – de a exprima anumite sentimente, emoții, dispoziții, de a transmite anumite idei, mesaje sociale sau artistice, de a experimenta multiple mesaje artistice ș. a. Adaptarea acestor poziții „de sinteză” scoate în evidență firea pătrunzătoare a autoarei, ce face să proiecteze în dimensiunea realului fluxul energetic din labirintul necunoscut al transcendentului. Trecut prin prisma propriei personalități, acest flux este

transpus într-un limbaj metamorfozat și trasat uneori într-un spațiu pluri-dimensional cu caracter trans-obiectual.

Maturitatea ideii ce gravitează, cu precădere spre zona dualității, este transpusă printr-un limbaj metaforic, autoarea recurgând la diverse modalități de expresie a culorii, elemente plastice (săgeți vectoriale, cornul Lunii, aștrii, păsări etc.), textură ș.a. Conținutul tematic al lucrărilor E. Samburic este racordat la subiecte ce țin de lumea „ancestrală”, cu valori spirituale primordiale, spre subiecte ce abordează raportul ființei umane în dimensiunea cosmică. E. Samburic vehiculează în tablourile sale cu tehnica, substanța pigmentului, factura, obținând diverse structuri celulare, expresii strălucitoare asemenea mozaicurilor bizantine.

Senzația lăsată de imagistica figurativă din lucrările Elenei Samburic poartă amprenta ambiguității exprimată prin dualitatea perceperii acțiunii imaginative și a mesajului conceptual. Autoarea deliberat recurge la astfel de „suprapunere” pentru a provoca spectatorul la deschiderea de noi orizonturi semantice, de a întrevădea anumite conținuturi importante în imagini aparent simple. Caracterul „comunicativ” al lucrărilor Elenei Samburic prin generalizarea, globalizarea unor elemente, stări, ține să suscite tendința spre căutarea valorilor esențiale ale vieții, mecanismul complex al lumii contemporane.

Valentina URSU

Dr. în istorie, conf. univ.

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Chișinău

E-mail: ursuvalentina@yahoo.com

COMPONENTA DE „CUNOAȘTERE ȘI EDUCAȚIE” ÎN STRATEGIA PATRIMONIULUI CULTURAL EUROPEAN PENTRU SECOLUL XXI

Bazându-se pe soliditatea experienței sale, rezultat al 40 de ani de discuții și schimburi de opinii între experți și reprezentanți ai politicului, Consiliul Europei a întocmit și a implementat o serie de convenții fondatoa-

re care au fost transpuse în legislațiile naționale ale țărilor europene, creând astfel bazele unei Europe extinse a patrimoniului.

Strategia patrimoniului cultural european pentru secolul XXI urmează o abordare incluzivă și implică nu doar autoritățile publice locale, naționale și europene, dar și toate părțile interesate de patrimoniu, ceea ce îi include pe profesioniști, organizații neguvernamentale, voluntari și societatea civilă. Strategia cuprinde trei componente: componenta „socială”, componenta de „dezvoltare teritorială și economică”, componenta de „cunoaștere și educație”. Componenta de „cunoaștere și educație” se concentrează asupra relației dintre patrimoniu și cunoștințele împărtășite, acoperind creșterea conștientizării, instruirea și cercetarea.

Provocările ce urmează a fi înfruntate în realizarea acestei componente sunt: stimularea dezvoltării unei societăți a cunoașterii partajate; identificarea, protejarea, transmiterea și împărtășirea cunoștințelor și competențelor privind patrimoniul; creșterea conștientizării valorilor transmise de patrimoniu; asigurarea accesului la instruire continuă pentru toate părțile interesate; garantarea unui înalt nivel tehnic pentru toate meseriile și meșteșugurile patrimoniului; sprijinirea, consolidarea și promovarea cooperării inter-guvernamentale; încurajarea cercetării în domeniul patrimoniului; câștigarea devotamentului tinerilor față de patrimoniu.

Totodată, Strategia vine cu recomandări adresate diversilor factori, ce pot contribui la realizarea obiectivelor preconizate: încorporarea mai eficace a educației în domeniul patrimoniului în curricula școlară; implementarea de măsuri pentru a-i încuraja pe tineri să se ocupe de patrimoniu; încurajarea creativității pentru a capta atenția publicului interesat de patrimoniu; asigurarea pregătirii optime pentru non-profesioniști și pentru profesioniști din alte sectoare conexe patrimoniului; diversificarea sistemelor de instruire pentru profesioniștii din domeniul patrimoniului; dezvoltarea băncilor de cunoștințe despre materialele, tehnicile tradiționale locale; asigurarea transmiterii tuturor cunoștințelor și aptitudinilor specifice meseriilor de patrimoniu; garantarea competențelor profesioniștilor care lucrează cu patrimoniul clasat; dezvoltarea programelor de studiu și cercetare care reflectă nevoile patrimoniului și comunică descoperirile; explorarea patrimoniului ca sursă de cunoaștere, inspirație și creativitate.

Fiecare recomandare include mai multe direcții de acțiune, precizarea publicului țintă, exemple de acțiuni implementate cu succes în unele țări europene, ce sunt utile pentru instituțiile de specialitate din Republica Moldova.

Viorica URSU

Conf. univ., dr. în drept

Universitatea Tehnică a Moldovei

E-mail: viorica.ursu@dp.utm.md

Mihaela STAMATI

Magistru în drept

Universitatea Tehnică a Moldovei

E-mail: mihaela.stamati@dp.utm.md

ANALIZA CADRULUI LEGISLATIV ȘI A DOCUMENTELOR DE REFERINȚĂ ÎN DOMENIUL PROTECȚIEI MONUMENTELOR ISTORICE ȘI CULTURALE

Patrimoniul constituie unul dintre cele mai importante concepte și noțiuni specifice domeniului juridic, ce are o complexitate și aplicativitate foarte mare. Analizat de-a lungul a mai multor perioade istorice, patrimoniul a oferit oportunități chiar și în contradictoriu multor cercetători juriști și a devenit dintr-un concept antic, datorită perioadei istorice în care s-a format și a trasat primele caracteristici proprii, într-un concept, dar și instrument esențial al dreptului actual. Chiar putem constata că, datorită tuturor condițiilor prin care acesta a luat naștere, a evoluat și s-a dezvoltat, și a modalităților prin care s-a impus, conceptul de patrimoniu a fost acceptat de majoritatea sistemelor juridice, fie ele antice sau contemporane. Dar termenul de patrimonial are un caracter polisemantic și este analizat nu doar sub aspect juridic, ci și sub alte aspecte, cum ar fi cel cultural.

Monumentele de istorie și cultură sunt parte componentă din patrimonial cultural al întregii comunități. Patrimoniul cultural mondial reprezintă baza culturii noastre de astăzi, bunurile cele mai de valoare și mai reprezentative ale unei comunități, sunt o destăinuire a credinței și cunoștințelor oamenilor de-a lungul veacurilor, o avalanșă a tradițiilor culturale și, nu

în ultimul rând, o afirmație a valorilor spirituale, atât de necesare în orice perioadă a evoluției omenirii.

Din toate timpurile și pentru întreaga lume, prerogativa esențială era și este elaborarea unui sistem bine funcționabil în domeniul ocrotirii și valorificării patrimoniului cultural. Dat fiind faptul că monumentele istorice sunt parte componentă a patrimoniului cultural, este necesar ca fiecare stat, inclusiv Republica Moldova, să aibă o legislație completă și clară, lipsită de lacune și dublaje normative în domeniul identificării, protejării și valorificării atât a patrimoniului cultural, cât și a părților componente ale acestuia. Identificarea acestor acte normative, cât și analiza lor, este și scopul comunicării de față.

Viorica URSU

Conf. univ., dr. în drept
Universitatea Tehnică a Moldovei
E-mail: viorica.ursu@dp.utm.md

Maxim VLAH

Magistru în drept
Universitatea Tehnică a Moldovei
E-mail: maxim.vlah@dp.utm.md

ANALIZA LEGISLAȚIEI NAȚIONALE ȘI INTERNAȚIONALE PRIVIND AUTORITĂȚILE, INSTITUȚIILE ȘI ORGANISMELE CU ATRIBUȚII ÎN PROTEJAREA PATRIMONIULUI CULTURAL CONSTRUIT

Patrimoniul cultural construit presupune a fi cea mai importantă verigă a trecutului unui stat, iar dinamica schimbărilor de diferită natură într-o societate, impune statul să instituie anumite organe cu funcții speciale în domeniul conservării, valorificării și protecției obiectelor culturale construite. Autoritățile, instituțiile și organismele cu atribuții în protejarea patrimoniului cultural construit constituie o cercetare foarte vastă, care este cercetată atât din punctul de vedere a doctrinei atât naționale, cât și celei străine (mai puțin credem), cât și din punct de vedere a legislației în domeniu (preponderent doar de legislație). În acest context legiuitorul, vine în ajutor cu

un șir de acte normative în care sunt prevăzute normele juridice ce contribuie la ocrotirea, valorificarea și salvagardarea obiectelor de cultură construite.

De fapt, practica Republicii Moldova în formarea strategiilor publice menite să rezolve întreaga problematică a patrimoniului cultural construit a suferit numeroase modificări și impedimente de implementare. Iar patrimoniul cultural construit, la etapa actuală se află într-o situație nu din cele mai favorabile, iar obligațiunea autorităților de specialitate este de a veni în ajutor bunurilor imobile culturale spre a le ocroti și salva, deoarece și prin intermediul patrimoniului cultural construit al statului sunt transmise adevăratele valori istorice și culturale ale trecutului neamului nostru. Anume aceste aspecte au și stat la baza cercetării comunicării de față.

Mariana VASILACHE

Cercetător științific

Muzeul Național de Istorie a Moldovei

E-mail: mariana.vasilache@nationalmuseum.md

„UNITATE ÎN DIVERSITATE: TEHNICI DE REALIZARE A STATUETELOR CUCUTENIENE. CAZUL COLECȚIILOR MNIM”

Publicarea, în ultimii ani, a mai multor cataloage care tratează subiectul colecțiilor de plastică antropomorfă aflate în muzeele din Republica Moldova, România și Ucraina (Țerna, Vasilache, 2019; Kovacs 2021, Яковичина 2021), ne-a permis accesul la un lot de informații mult mai extins despre caracterul acestor piese de patrimoniu. Foarte cunoscută în literatura de specialitate, această categorie de materiale permite analize calitative doar în situația când pot fi coroborate date provenite dintr-un cadru complet, atât din punct de vedere geografic cât și cronologic. Comunicarea dată constituie ocazia unei reevaluări și discuții a caracteristicilor tehnice ale statuetele cucuteniene în contextul eneoliticului sud-est european.

*Rezumatul și comunicarea sunt realizate în cadrul proiectului: Patrimoniul muzeal și memoria istorică: cercetare, interpretare, prezentare (cifrul: 20.80009.0807.43).

Nicoleta VORNICU

Doctor habilitat în arte vizuale
Centrul Mitropolitan de Cercetări T.A.B.O.R, Iași
Expert Ministerul Culturii, România
Email: cmctaboriasi@yahoo.com

Cristina BIBIRE

Cercetător științific II, doctor în biochimie
Centrul Mitropolitan de Cercetări T.A.B.O.R, Iași
Expert Ministerul Culturii, România

CERCETĂRI PRIVIND BIODETERIORAREA LEMNULUI DIN STRUCTURA ȘARPANTEI DE LA BISERICA SF. VOIEVOZI”, CEPLENIȚA, IAȘI

Lucrarea prezintă starea de conservare a lemnului din structura șarpantei de la biserica Sfinții Voievozi din Ceplenița care a fost construită în anul 1802 de către logofătul Iordache Cantacuzino-Pășcanu, având scopul de a servi ca biserică de curte boierească. Deoarece fusese năruită de cutremure, ea a fost renovată în perioada 1836–1847 de către Mihalache Cantacuzino, nepotul ctitorului.

Șarpantă din lemn este realizată din ferma princială – căpriori, clești, dispozitiv de tensionare și suspendare (bare de agățare și arbaletrieri și coardă) și ferma secundară susținută de ferma principală prin pane și lonjeroni. Degradările constatate se datorează factorilor care au acționat în timp asupra lemnului și au dus la diferite forme de biodegradare – crăpături, fisuri, deformări ale acestuia, putrezire. Acțiunea agenților biodeterioranți, au determinat degradarea la lemnului rășinos și de stejar din structura șarpantei (căpriori, grinzi, așterială) urmată de scăderea rezistenței sale mecanice. În urma determinărilor efectuate la elementele șarpantei s-a stabilit că acestea au adâncimea de putrezire între 0,5-24 cm.

La nivelul elementelor lemnoase analizate din structura șarpantei (grinzi, căpriori, așterială) s-a identificat atac biologic determinat de fungi *Aspergillus niger*, *Penicillium sp.*, *Alternaria alternata*, *Bacillus sp.* *Fusarium sp.* și insecte xilofage din specia *Hylotrupes bajulus*. Atacul biologic produs de insecte este dezvoltat pe suprafețe mari și a produs fragilizarea lemnului.

Lemnul utilizat pentru restaurarea șarpantei este supus unor tratamente profilactice. Substanțele biocide folosite pentru lemn pot fi împărțiți în impregnați și conservanți, care sunt utilizați pentru a proteja lemnul împotriva agenților biologici și a focului, și biocide, care sunt aplicate pentru a îndepărta și neutraliza agenții biologici deja prezenți în lemn. Utilizarea biocidelor pentru conservarea lemnului trebuie să fie autorizată în conformitate cu Regulamentul (UE) nr. 528/2012.

Diana VRABIE

Dr. în filologie

Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Universitatea de Stat din Moldova

E-mail: dianaeni99@gmail.com

BĂLȚIUL INTERBELIC ÎN REPORTAJELE ROMÂNILOR DIN REGAT

Vizitarea Bălțiului, ca și a altor orașe din Basarabia interbelică, era determinată de curiozitatea individuală, dar și de dorința risipirii vălului necunoașterii spațiului de peste Prut. Așa se face că românii din Regat, care vin și vizitează orașul Bălți, oferă materiale publicistice, în care își aștern impresiile. Prezentul articol propune surprinderea imaginii orașului Bălți din perioada interbelică, așa cum s-a reflectat acesta în reportajele lui C. R. Munteanu, Dimitrie Iov, Neculai Macarovici ș.a. Aceștia scanează esența orașului prin lentila propriei subiectivități. Este surprins reliefurile dezolant, dat de bălțile care împrejmuiesc orașul, crâșmele insalubre, oamenii triști și grăbiți, o atmosferă însingurată și monotună, în ansamblu, colorată doar de parcul verde al orașului. Autorii evocă anumite simboluri ale urbei, cum este, de pildă, hotelul „Popoff”, gazeta „Glas moldovenesc”, corul condus de G. Paranici, gara feroviară etc., remarcând primenirea românească a orașului: firme românești pe prăvălii, publicații ale primăriei în limba românească pe străzile orașului. Autorii reportajelor realizează o serie de exerciții (auto)imagologice, din care rezultă felul de a fi al bălțenilor și mai ales modul în care aceștia se reflectă în lentilele vizitatorilor din Regat. Rezultă

o imagine suficient de heteroclitică asupra unui oraș care face eforturi susținute de a se plia ritmurilor noi ale Basarabiei de după Unire.

* Rezumatul și comunicarea au fost elaborate în cadrul Programului de Stat 20.80009.0807.19 „Cultura promovării imaginii orașelor din Republica Moldova prin intermediul artei și mitopoeticii”.

Наталья ВАВИЛИНА

Doctorand, UPS „Ion Creangă”

lector universitar, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Chișinău

E-mail: designervavilina@gmail.com

ИСТОРИЧЕСКИЙ ОПЫТ ФОРМИРОВАНИЯ ПОНЯТИЯ ДИЗАЙН

Что мы знаем о таком понятии как дизайн? Откуда оно произошло и что под собой подразумевает? Если понятие архитектура появилось с незапамятных времен и сама архитектура является каменной скрижалю летописи мира, написанной с помощью многочисленных архитектурных сооружений, то дизайн можно считать летописью индустриального развития мира. Первое описание понятия дизайн мы можем найти в Оксфордском словаре 1588 года: «задуманный человеком план или схема чего-то, что будет реализовано, первый набросок будущего произведения искусства».

История дизайна неразрывно связана с историей развития предметной среды окружающей человека и соответственно связана с историей развития индустрии. И берет свое начало еще в каменном веке, когда первобытным человеком было создано первое орудие труда. Понятно, что тогда созданию этих предметов не предавалась художественная нагрузка и они носили чисто утилитарное назначение, но именно оттуда берет свое начало через осмысление и усовершенствование создание более совершенных орудий труда, предметов быта, украшений, декоративных изделий.

Каждый шаг развития человечества, безусловно, и безоговорочно повлиял на художественное формообразование, именуемое сегодня понятием дизайн.

НЕКОТОРЫЕ СИМВОЛЫ ГОРОДА КИШИНЕВА

У каждого города есть свои символы. За 585-летнюю историю существования Кишинева есть так называемые визитные карточки и у этого города. Среди самых важных его символов – Кафедральный собор, являющийся памятником архитектуры первой половины XIX в. Первоначальная мысль о возведении главного городского храма принадлежала митрополиту Гавриилу Бэнулеску-Бодони. Успешное воплощение данной идеи в жизнь, связано с именем архиепископа Димитрия Сулимы. Рождественский собор, построенный в стиле классицизма по проекту известного профессора архитектуры Авраама Мельникова, – одно из лучших творений, в котором отразился его опыт в строительстве Никольской единоверческой церкви и проектирования Исаакиевского собора в Санкт-Петербурге.

Одной из составляющих архитектурного соборного ансамбля стала Триумфальная арка, построенная по проекту архитектора Луки Заушкевича, когда 3 августа 1839 г. самый большой 400-пудовый колокол был поднят и укреплен на еще строившемся сооружении, а во фронтон арки вмонтировали куранты.

Также одним из главных символов Кишинева является памятник Штефану чел Маре. Авторы: скульптор Александру Плэмэдялэ и архитектор Евгений Бернардацци создали монумент великому господарю, установленный в 1928 г. в центре Кишинева, на фоне городского парка, хорошо виден издалека, как бы всегда напоминая о его важной роли в истории Молдовы, а также о героической борьбе молдавского народа за свою свободу и независимость.

* Rezumatul și comunicarea au fost elaborate în cadrul Programului de Stat 20.80009.0807.19 „Cultura promovării imaginii orașelor din Republica Moldova prin intermediul artei și mitopoeticii”.

Mirela-Fernanda ZALTARIOV*

Scientific Researcher III, doctor in chemistry

„Petru Poni” Institute of Macromolecular Chemistry Iasi, Romania

Email: zaltariov.mirela@icmpp.ro

METAL-ORGANIC FRAMEWORKS (MOFs) – ALTERNATIVE ROUTES IN CONSERVATION OF CULTURAL HERITAGE

During the last decade, a new class of porous hybrid materials (MOFs) was developed at the interface of materials science and coordination chemistry, with various applications in adsorption, storage and gas separation, catalysis, magnetism, photoluminescence, linear optics, electronics, etc. MOFs are crystalline materials built up by organic ligands (functional molecules possessing donor atoms (N, O, S, etc.) in their structure) and metal centers (metal ions or clusters). The main advantage of MOFs arises from their variety of the structural and chemical composition, which facilitate the design by synthesis and allow the property optimization. MOFs research has shown that these materials are highly efficient in gas storage and separation, possessing high porosity and large specific area, being also excellent alternatives in adsorption and removal of harmful and toxic chemicals.

Recently, MOFs proved a high performance in the retention of volatile acetic acids traces in moisture conditions found in archives or in museum. To date, hydrophobic Fe^{3+} , Al^{3+} and Zr^{4+} -based MOFs have been properly functionalized for effective application in conservation of cultural heritage, the most promising one being Zr-MOF (UiO-66-2CF_3). As alternatives, stable and hydrophobic MOFs can be designed by introducing highly hydrophobic siloxane sequences in the ligand structure or by post-hydrophobization approaches with PDMS or organic polymers.

*Acknowledgements: This work was supported by a grant of the Romanian Ministry of Research, Innovation and Digitalization, CNCS - UEFISCDI, project number PN-III-P4-IDPCE-2020-2000, within PNCDI III, Contract 207/2021 (2DPerMONSil).

Mirela-Fernanda ZALTARIOV*

Scientific Researcher III, doctor in chemistry
„Petru Poni” Institute of Macromolecular Chemistry Iasi, Romania
E-mail: zaltariov.mirela@icmpp.ro

Nicoleta VORNICU

Doctor habilitat of visual arts
T.A.B.O.R Metropolitan Research Center, Iași
Expert Ministry of Culture, Romania
E-mail: cmctaboriasi@yahoo.com

Iuliana SPIRIDON

Scientific Researcher I, doctor habilitat in chemistry
„Petru Poni” Institute of Macromolecular Chemistry Iasi, Romania
E-mail: spiridon@icmpp.ro

APPLICATION OF INFRARED SPECTROSCOPY IN EVALUATION OF WOOD PRESERVATION AND DATING

Infrared spectroscopy is a rapid and noninvasive analytical characterization technique applied in dating of wooden artefacts (heritage samples) based on the correlation between the chemical characteristics of the wood in dependence with the specific storage conditions and the dated or estimated period of time. IR spectroscopy is also used for qualitative and quantitative analyses of wood species (hard- and softwood) based on their functional groups abundance and particular structural composition (relative proportions of lignin and carbohydrates), as well as for evaluation of chemical changes during natural or artificial weathering, chemical and biological degradation processes. Thus, by this method it becomes possible to evaluate archeological wood samples properly dated or unknown, the effectiveness of applied conservation treatments and the correlation between the wood species, the history of fabrication and use, the ageing time and environmental conditions.

In this study, we report on the application of IR spectroscopy in analysis of wood, from heritage objects whose date is known from indirect sources, and comparison with the artificial weathering samples of softwood (fir, pine, spruce) and hardwood (oak, walnut, ash, cherry, maple, linden,

pear trees) species, in laboratory controlled conditions. The influence of ageing conditions: humidity, UV irradiation intensity and exposure time was correlated with the degree of aging /age of dated samples. The evolution of the degradation process was followed in the same controlled ageing conditions after the application of some chemical treatments on wood samples, consisting of lignin and lignin/castor and argan oils mixture, as alternatives in the sustainable conservation of wood for art and heritage objects.

*Acknowledgements: This work was supported by a grant of the Romanian Ministry of Research, Innovation and Digitalization, CNCS - UEFISCDI, project number PN-III-P4-IDPCE-2020-2000, within PNCDI III, Contract 207/2021 (2DPerMONSi).

SUMAR

- Aurelia HANGANU**, *Conferința științifică internațională „Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine” desfășurată în contextul Zilei Internaționale a femeilor cu activități în cercetare* 14
- Svetlana ALBU, Ion ALBU**, *Modalități de includere a bunurilor imobile cu valoare arhitecturală în circuitul economic* 16
- Lavinia-Ana AXENTIOI, Otilia MIRCEA, Silviu Constantin CEAUȘU** (România), *Restaurarea unui inel descoperit la Biserica Adormirea Maicii Domnului din satul Turturești, comuna Girov, județul Neamț* 17
- Valentin ARAPU**, *Câinii – spaima ciumelor: valențe simbolice în contextual molimei personificate și a „ciumei roșii” (similitudini istorice și etnoculturale)* 18
- Elena ARDELEAN** (România), *O tipăritură de excepție a tipografeiei de la Mănăstirea Neamț – Pidalionul de la 1844* 19
- Doina BACIU**, *Rețelele literare – feedback între autor și cititor* 20
- Ludmila BACUMENCO-PÎRNĂU**, *Artefacte orientale descoperite în siturile medievale de la Orheiul Vechi și Costești-Gârlea* 21
- CARMEN-MARIA BOLOCA** (România), *Metafora biblică în poezia lui Nichifor Crainic* 23
- Олег БОЛЮК** (Ucraina), *Роль коллекционерок в сохранении культурного наследия Украины: к вопросу об атрибуции артефактов* 23
- Vadim BOȚ**, *Implementarea politicilor publice în domeniul protejării patrimoniului cultural imaterial* 25
- Svitlana BILIAIEVA** (Ucraina), *Archaeology of the medieval time of the South Ukraine: problems and solution* 26

Sergiu BODEAN , <i>Plastica antropomorfă eneolitică din colecția Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală</i>	27
Dumitru BOGHIAN, Sergiu-Constantin ENEA, Ciprian-Cătălin LAZANU , <i>Despre plastica antropomorfă din situl Cucuteni A3 de la Tăcuta-Dealul Miclea, jud. Vaslui. Campaniile 2011–2019</i>	28
Adela CHIROȘCA , <i>O colecție de acte bisericesti din perioada 1850–1920 din Eparhia Chișinăului și Hotinului</i>	28
Cristina Maria CÎMPIANU (România), <i>Starea de conservare a două exemplare ale Evangheliei greco-române (București, 1693) aflate în județul Vaslui</i>	30
Iraida CIOBANU , <i>Viziunea și stilul artistei Victoria Cozmolici</i>	31
Anastasia CIULAC , <i>Principiul de estetică în designul interior</i>	32
Mariana COCIERU , <i>Connotations of alienation in folkloric mentality</i>	32
Dr. Ludmila D. COJOCARU , <i>De la exercițiul memoriei la cunoașterea istorică: arhivele de familie în narativizarea ocupației sovietice a orașului Bălți</i>	34
Elena COJOCARI , <i>Accesibilitatea instituțiilor culturale și de patrimoniu pentru persoanele cu dezabilități locomotorii</i>	34
Bianca-Iulia CIUBOTARU, Codrin ȚUGUI, Maria CAZACU, Nicoleta VORNICU, dr. Mirela-Fernanda ZALTARIOV (România), <i>Silicone materials-from cultural heritage conservation to biomedical applications</i>	36
Liliana CONDRATICOVA , <i>O radiografie a pieselor de metal din Chișinău, astăzi dispărute</i>	37
Alina CREȚU , <i>John Barman. Designerul de interior din secolul XX</i>	38
Victoria DANILA, Ana ISCHIMJI , <i>Integrarea elementelor tradiționale în procesul de dezvoltare și promovare a culturii</i>	40

Ștefan DAVIDESCU (România), <i>Bisericile rupestre din Munții Buzăului</i>	41
Diana DEMENTIEVA , <i>Conceptul de cititor din perspectiva dialogismului literar</i>	42
Ludmila DOBROGEANU, Maria CUNICHEVICI-MORARU , <i>Istoria Muzeului de Istorie și Etnografie din municipiul Bălți</i>	43
Nicolae DUDNICENCO , <i>Brutăritul în orașele din Țara Moldovei în sec. XVI–XVII</i>	43
Tincuța EFROS , <i>Istoria bunelului meu – un trecut ce ne aparține și nu poate fi dat uitării</i>	44
Tincuța EFROS , <i>Modalități de încadrare a lucrărilor artiștilor plastici autohtoni în designul interior</i>	45
Mihaela ENI , <i>Structura limbajului academic la manifestările științifice organizate de AȘM</i>	46
Mihaela EREMIA , <i>Creația designerului britanic Kelly Hoppen</i>	47
Ion GIURCĂ (România), <i>Centenarul Catedralei încoronării de la Alba Iulia</i>	48
Ana GOBJILA , <i>Creația pictoriței Tatiana Frunză</i>	49
Rodica GOTCA , <i>Literatura digitală: contextul reactualizării literaturii</i>	50
Vasilica-Monica GROZA, Mariana POPOVICI, Ozana-Maria PETRARU, Mădălin-Cornel VĂLEANU, Luminița BEJENARU (România), <i>Anthropological structure and dental pathologies in a sample of human skulls from the mausoleum crypt of the first world war heroes, in Iași (Iași county, Romania)</i>	51
Victor GRIGOR , <i>Instituții de învățământ în Bălțiul interbelic: modalități de creare și consolidare a patrimoniului cultural</i>	52

Rodica Mariana ION, Maria GEBA, Oana Mihaela CĂPĂȚÎNĂ, Ana Maria ANDREI (România), <i>Conservarea suporturilor papetare vechi cu nanoparticule</i>	53
Elisaveta IOVU , „ <i>Lupta de la Cahul</i> ” – între istorie și mitopoetică	54
Elisaveta IOVU , <i>Noi și Ceilalți în romanul „Vreau acasă” de Olga Căpățână. Exercițiu de imagologie literară</i>	56
Ana ISCHIMJI, Victoria DANILA , <i>Identificarea trăsăturilor distinctive a produselor meșteșugărești și artizanale din piei și blănuri</i>	57
Marionela IUȘAN , <i>Petre Antonescu</i>	58
Галина ИВАШКИВ (Ucraina), <i>Коллекция украинской народной керамики XIX–XX вв. в музее этнографии и художественного промысла Института Народоведения Национальной Академии наук Украины</i>	59
Наталья КАЛАШНИКОВА (Rusia), <i>О комплексной экспедиции по изучению сельских музеев болгар-переселенцев, проживающих на юге Молдавии (2015–2017)</i>	60
Олена КОЗАКЕВИЧ (Ucraina), <i>Кружевоплетение в Галичине конца XIX – начала XX вв.: рукоделие, ремесло, искусство</i>	61
Adela KOVÁCS (România), <i>Din colecțiile Muzeului Județean Botoșani: reprezentări antropomorfe masculine cucuteniene</i>	63
Tetiana KUTSYR (Ucraina), <i>Olha Bachynska`s collection of Ukrainian traditional embroidery: formation ways, location, importance for modern research</i>	63
N. M. LEVYTSKA, O. O. KOTSUIBANSKA (Ucraina), <i>Education in humanities within the framework of the general socio-historical portrait of society (the second half of the 19th – early 20th centuries)</i>	65
Natalia MATEEVICI , <i>Unele drepturi ale femeii în societatea antică grecească. În baza unor ștampile de amfore de Rhodos</i>	66

Eugen MISTREANU , <i>Statueta antropomorfă în mediul gumelnișean de nord-est, o dominație a feminismului!?</i>	67
Ludmila MOKAN-VOZIAN , <i>Designul ca valoare estetică și culturală</i>	68
Ana MOLCOSEAN , <i>Contextul vizitelor regale românești la Bălți în 1920 și 1935</i>	69
Mina MOȘNEAGU, Otilia DOBÎRCEANU (România), <i>Cercetarea și conservarea icoanei „Duminica Tuturor Sfinților” (1799)</i>	70
Романа МОТЫЛЬ (Ucraina), <i>Украинская терракотовая керамика в общенациональном и международном контекстах</i>	72
Mariana MIHALEVSCHI , <i>Proprietățile Episcopiei Hotinului din orașul Bălți: istorie și actualitate</i>	73
Dan MIȘANOVSKI , <i>Design interior: stilul Wabi-Sabi</i>	73
Marina MIRON , <i>Diversitatea etnică și confesională a orașului Cahul de-a lungul istoriei</i>	74
Otilia MIRCEA, Viorica VASILACHE, Ana DROB, George-Dan HÂNCEANU (România), <i>Studiul unor monede medievale descoperite la Biserica Sfântul Gheorghe din Roman</i>	76
Elena MUSTEAȚĂ , <i>Artistul plastic Alexandru Plămădeală: contribuții la promovarea valorilor cultural-artistice naționale în perioada interbelică</i>	77
Marius-Adrian NICOARĂ (România), <i>Crângul – pădurea de suflet a buzoienilor</i>	79
Florentina NIȚU (România), <i>Oglindă, oglinjoară... consumuri privind frumusețea în premodernitatea românească</i>	79
Larisa NOROC , <i>Consiliul internațional al monumentelor și siturilor (ICOMOS), istorie și impact</i>	80
Mihai-Alex OLTEANU (România), <i>Însemnări pe cărți de cult din patrimoniul Mitropoliei Moldovei și Bucovinei (I)</i>	81

Alina OSTAPOV , <i>Decorațiuni ale edificiilor realist-socialiste din orașul Chișinău</i>	82
Iuliu PALIHOVICI , <i>Ocupațiile, meseriile și meșteșugurile evreilor din Basarabia în datele statistice ale recensământului Imperiului Rus din 1897</i>	83
Iulia Maria PASCU, Polixenia Georgeta POPESCU (România), <i>Portofoliu grafic: studiu tehnic</i>	84
Lidia PĂDUREAC , <i>Politica stalinistă în orașul Bălți, RSS Moldovenească (1944–1947)</i>	85
Ozana-Maria PETRARU, Mariana POPOVICI, Vasilica-Monica GROZA, Luminița BEJENARU (România), <i>Linear odontometric analysis of the second human molar in Bronze Age populations: a preliminary study</i>	85
Anatol PETRENCU , <i>Alexandru Marghiloman despre intrarea României în primul război mondial</i>	88
Mihaela POPA , <i>Textile încadrate în propriul interior</i>	89
Mariana POPOVICI, Vasilica-Monica GROZA, Ozana-Maria PETRARU, Luminița BEJENARU (România), <i>Occlusal morphology of the lower second molar in a human population of 17th century from Iași, România</i>	90
Dinu POȘTARENCO , <i>Fabrica de Bere din orașul Bălți. Secvențe istorice</i>	91
Anatolie POVESTCA , <i>Academicianul și arhitectul Alexei Șciusev prin prisma creațiilor sale</i>	93
Сергей ПИЛИПЕЦКИЙ , <i>Мария Чеботари в фильмах Кармине Галлоне</i>	94
Elena PLOȘNIȚA , <i>Istoria în stampe. Reflecții muzeografice</i>	95
Liliana PLATON , <i>Designul interior în viziunea absolvenților UTM din ultimele promoții</i>	94
Jan POHUNEK (Cehia), Olena FEDORCHUK (Ucraina), <i>Ukrainian easter egg (Pysanka) in the ethnographic collection of</i>	96

František Řehoř

- Natalia PROCOP**, „*Orașul dorului*” în pictura Iraidei Ciobanu 99
- Tatiana PROCOP** (Franța), *Le compositeur russe M. P. Moussorgski en Europe* 100
- Natalia PROCOP**, *Chișinăul vechi în creația lui Florentin Leancă* 101
- Victoria ROCACIUC**, *Valoarea culturală și artistică a creației graficianului Dumitru Trifan* 102
- Valeria SURUCEANU**, *Digitizarea Patrimoniului Cultural Mobil din Republica Moldova – un pas pentru o nouă platformă de comunicare* 103
- Artur STAFIE**, *Rolul materialelor textile în interioarele contemporane* 106
- Вячеслав СТЕПАНОВ** (Rusia), *Еврейский вопрос во взглядах князя С. Д. Урусова* 107
- Livia SÎRBU**, *Rolul monumentelor arheologice în contextul elaborării unui traseu turistic al raionului Cahul* 107
- Livia SÎRBU**, *Rolul pieselor de lut în determinarea unor activități și meșteșuguri practicate în așezarea Trinca „Izvorul lui Luca”* 108
- Mariana ȘLAPAC**, *Arhitectura realist-socialistă a Chișinăului* 109
- Irina ȘIHOVA**, *Patrimoniul evreiesc al satului Iagorlâc* 110
- Ludmila ȘIMANSCHI**, *Topofiliile chișinăuiene în textele lirice ale lui Doina Postolachi* 111
- Elena ȘIȘCANU**, *Contribuția Comisiunii Guberniale științifice a arhivelor din Basarabia și, în special a lui Ioan Halippa, la salvagardarea patrimoniului cultural basarabean* 112
- Mircea TĂNASE** (România), *Cercul Militar Buzău – o clădire cu o arhitectură emblematică pentru începutul secolului XX* 114

Ольга ТАТАР , <i>Принцип свободы договора как феномен эволюции договорных отношений</i>	114
Inga ȚIȚCHIEV , <i>Femei cu activități în domeniul matematicii și informaticii</i>	116
Rodica URSACHI , <i>Refracția absolutului în creația Elenei Samburic</i>	117
Valentina URSU , <i>Componenta de „cunoaștere și educație” în strategia patrimoniului cultural european pentru secolul XXI</i>	118
Viorica URSU, Mihaela STAMATI , <i>Analiza cadrului legislativ și a documentelor de referință în domeniul protecției monumentelor istorice și culturale</i>	120
Viorica URSU, Maxim VLAH , <i>Analiza legislației naționale și internaționale privind autoritățile, instituțiile și organismele cu atribuții în protejarea patrimoniului cultural construit</i>	121
Mariana VASILACHE , <i>Unitate în diversitate: tehnici de realizare a statuetelor cucuteniene. Cazul colecțiilor MNIM</i>	122
Nicoleta VORNICU, dr. Cristina BIBIRE (România), <i>Cercetări privind biodeteriorarea lemnului din structura șarpantei de la Biserica Sf. Voievozi”, Ceplenița, Iași</i>	123
Diana VRABIE , <i>Bălțiul interbelic în reportajele românilor din Regat</i>	124
Наталья ВАВИЛИНА , <i>Исторический опыт формирования понятия дизайн</i>	125
Алла ЧАСТИНА , <i>Некоторые символы города Кишинева</i>	126
Mirela-Fernanda ZALTARIOV (România), <i>Metal-organic frame works (MOFs) – Alternative routes in conservation of cultural heritage</i>	127
Mirela-Fernanda ZALTARIOV, Nicoleta VORNICU, Iuliana SPIRIDON (România), <i>Application of infrared spectroscopy in evaluation of wood preservation and dating</i>	128

ORGANIZATORI ȘI PARTENERI

Universitatea de Stat din Moldova, Academia de Științe a Moldovei,
Centrul Mitropolitan de Cercetări Științifice TABOR (Iași, România),
Institutul de Etnologie al Academiei Naționale de Științe a Ucrainei
(Lvov, Ucraina), Institutul European pentru Cercetări Multidisciplinare
(Buzău, România)

